

“CEPOS” Centar za podršku održivom gazdovanju šumskim resursima,
Kolodvorska 13/II, Sarajevo

*Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
PIU Šumarstva i poljoprivrede
Trampina 4/I
Sarajevo*

Završni izvještaj studije „Finansiranje multifunkcionalnog šumarstva“

Ugovor br: BA-Add.Fin.-37791-BOS-CQ-SA-CS-10-1.A.1-9

Studiju izradili:
Doc. dr. Sabina Delić
Mr. Emsad Pružan
Mevlida Pozderac, dipl.ecc.

Izvršni direktor:
Prof.dr. Mirza Dautbašić

Sarajevo, mart, 2011. godine

SADRŽAJ DOKUMENTA

Sadržaj	2
Prikaz tabela	4
Prikaz grafikona	4
Lista skraćenica	4
UVOD	5
I REZULTATI PROVEDENIH ANALIZA IZ DJELOKRUGA RADA	7
1. Finansiranje uzgojno-zaštitnih mjera	7
1.1. Analiza zakonske odredbe o finansiranju uzgojno-zaštitnih mjera	7
1.2. Analiza izvora sredstava	8
1.3. Analiza načina prikupljanja i trošenja sredstava za period 2003-2008 godina u Federaciji BiH po osnovu jednostavne i proširene reprodukcije	9
1.4. Analiza instrumenata kontrole utroška sredstava	10
1.5. Prijedlog mjera ili način otklanjanja nedostataka ili unapređenja modela	10
2. Finansiranje općekorisnih funkcija	13
2.1. Definisanje i klasifikacija općekorisnih funkcija	13
2.2. Naknade po osnovu općekorisnih funkcija šuma	14
2.3. Način prikupljanja i trošenja sredstava za općekorisne funkcije u periodu 2003-2008. godine u Federaciji BiH	18
2.4. Analiza instrumenata kontrole prikupljanja i trošenja namjenskih sredstava	21
2.5. Prijedlog mjera ili način otklanjanja nedostataka ili unapređenja modela	21
3. Finansiranje funkcija javne uprave	23
3.1. Analiza organizacije javne šumarske administracije	23
3.1.1. Analiza organizacije Federalne uprave za šumarstvo	23
3.1.2. Analiza organizacije kantonalnih uprava za šumarstvo	25
3.1.2.1. Unsko-Sanski kanton	26
3.1.2.2. Posavski kanton	26
3.1.2.3. Tuzlanski kanton	26
3.1.2.4. Zeničko-Dobojski kanton	26
3.1.2.5. Bosansko-Podrinjski kanton	27
3.1.2.6. Srednjobosanski kanton	27
3.1.2.7. Hercegovačko-Neretvanski kanton	27
3.1.2.8. Zapadnohercegovački kanton	27
3.1.2.9. Sarajevski kanton	27
3.1.2.10. Hercegbosanski kanton	27
3.1.3. Analiza organizacije Federalne šumarske inspekcije	28
3.1.4. Analiza organizacije kantonalne šumarske inspekcije	29
3.1.5. Analiza organizacije čuvarske službe u kantonalnim upravama za šumarstvo	31
3.1.6. Rezultat provedene analize, prisutna problematika i prijedlozi za unapređenje postojećeg stanja organizacionog ustrojstva javne šumarske administracije	33
3.2. Analiza finansiranja javne šumarske administracije	34
3.2.1. Analiza finansiranja Federalne uprave za šumarstvo	34
3.2.2. Analiza finansiranja kantonalnih uprava za šumarstvo Federacije BiH	34
3.2.3. Analiza finansiranja Federalne šumarske inspekcije	36
3.2.4. Analiza finansiranja kantonalne šumarske inspekcije	36
3.2.5. Analiza finansiranja čuvarske službe u kantonalnim upravama za šumarstvo	37
3.2.6. Rezultati provedene analize, prisutna problematika i prijedlozi za unapređenje postojećeg stanja finansiranja javne šumarske administracije	39
3.3. Analiza finansiranja lokalne zajednice	39

3.3.1. Analiza finansijskih sredstava koje budžet kantona ima za obavezu uplatiti lokalnoj zajednici (općinama)	40
3.3.2. Analiza finansijskih sredstava koja su uplaćena lokalnoj zajednici (općinama) iz budžeta kantona	40
3.4. Prijedlog modela finansiranja javne šumarske administracije	42
3.4.1. Međunarodna iskustva	42
3.4.2. Korištenje dostupnih sredstava EU	44
3.4.2.1. Budžet EU	44
3.4.2.2. Izvršenje budžeta i upravljanje fondovima i programima	44
3.4.2.3. Osnovna podjela fondova i programa i raspoloživost istih BiH	44
3.4.3. Korištenje dostupnih sredstava međunarodnih razvojnih organizacija	45
3.4.4. Predloženi model finansiranja javne šumarske uprave	46
4. Analiza uticaja zakonskog okvira po pitanju ravnopravnosti polova na predmet Studije	49
 II PRIJEDLOG KLJUČNIH PRINCIPA ZA IZRADU OPĆEG DIJELA ŠUMARSKOG PROGRAMA FEDERACIJE	 51
 III IDENTIFIKACIJA STRATEŠKIH I SPECIFIČNIH CILJEVA, TE IZRADA AKCIONOG PLANA MJERA ZA REALIZACIJU PREDLOŽENIH CILJEVA (UKLJUČUJUĆI FINANCIJSKI PLAN, ROKOVE I ODGOVORNOSTI) ZA IZRADU OPERATIVNOG DIJELA ŠUMARSKOG PROGRAMA FEDERACIJE BIH	 52
 Prilozi	 66
Korištena literatura	76

Prikaz tabela:

Tabela 1. Iznos sredstava biološke reprodukcije prema ZOŠ u KM

Tabela 2. Pregled izdvojenih i utrošenih sredstava u šumsko-uzgojne radove, zaštitu šuma, izgradnju šumskih saobraćajnica u periodu 2003-2008. godina (KM)

Tabela 3. Pregled obračunatih sredstva proširene reprodukcije

Tabela 4. Pregled prikupljenih sredstava u budžet F BiH i budžet kantona / županije (u KM)

Tabela 5. Pregled uplaćenih i utrošenih sredstava iz budžeta Federacije BiH (KM)

Tabela 6. Pregled planiranog broja čuvara šuma, uposlenih čuvara šuma sa 31.12.2008., potrebnog broja za upošljavanje i procenta uposlenosti po kantonima Federacije BiH

Tabela 7. Pregled planiranog broja uposlenika, uposlenih kadrova sa 31.12.2008., potrebnog broja za upošljavanje i procenta uposlenosti po institucijama javne šumarske administracije

Tabela 8. Pregled odobrenog budžeta Kantonalnih uprava za šumarstvo, izvršenja i procenta korištenja budžeta za 2008. godinu

Tabela 9. Pregled ukupnog iznosa budžetskih sredstava kantonalnih uprava za šumarstvo, izvršenja budžeta i procenta korištenja istog za period 2003-2008. godina

Tabela 10. Pregled ukupnog iznosa budžetskih sredstava kantonalnih uprava za šumarstvo i dijela budžeta planiranog za rad čuvarske službe za 2008. godinu.

Tabela 11. Pregled ukupnog iznosa procijenjenih budžetskih sredstava javne šumarske administracije za 2008. godinu

Tabela 12. Pregled ukupnog ukupnog prihoda, prihoda od drveta i obaveza po članu 62. ZOŠ

Tabela 13. Pregled finansijskih sredstava koja su uplaćena lokalnoj zajednici (općinama) iz budžeta kantona u periodu 2003-2008. godina

Prikaz grafikona:

Grafikon 1. Pregled javne šumarske administracije sa aspekta korištenja budžetskih sredstava

Grafikon 2. Struktura budžetskih sredstava javne šumarske administracije

Lista skraćenica:

BiH	Bosna i Hercegovina
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
ZOŠ	Zakon o šumama
FMPVŠ	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
ŠPP	Šumsko-privredno područje
ŠPD	Šumsko-privredno društvo
ŠPO	Šumsko-privredna osnova
ONŠ	Obrazac za bračun naknada za eksploataciju šuma i ostalih prihoda
RS	Republika Srpska
RCG	Republika Crna Gora
EU	Europska unija
IPA	Instrument za predpristupnu pomoć,
TAIEX	Instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija
JŠA	Javna šumarska administracija
FU	Federalna uprava
KUIP	Kantonalna uprava za inspekcijske poslove
FUIP	Federalna uprava za inspekcijske poslove

UVOD

Šuma kao obnovljivi prirodni resurs je dobro od općeg interesa, te zaslužuje posebnu brigu i zaštitu društva. Na bazi ovog resursa razvija se šumarstvo kao djelatnost i šumarska proizvodnja koja ima niz specifičnosti, što je čini različitom u odnosu na druge privredne djelatnosti. Zbog toga se pri rješavanju bilo kojeg pitanja u ovoj djelatnosti moraju uvažavati njene specifičnosti.

Osnovna specifičnost djelatnosti šumarstva je dugoročnost proizvodnje iz koje proizilaze veliki vremenski razmak između ulaganja i ekonomskih efekata koji se od toga očekuju, te nedostatak neposredne ekonomske motivisanosti za izdvajanje sredstava u dugoročna ulaganja. Pored toga, značajna specifičnost proizvodnje u šumarstvu se ogleda u razlici prirodnih uslova privređivanja koja ima za posljedicu neusklađenost potreba za ulaganjima i raspoloživih materijalnih sredstava za te svrhe.

Šuma ima mnogobrojne funkcije čiji značaj se mjenjao kroz historiju. Danas, kad govorimo o održivom gospodarenju šumskim resursima podrazumjevamo šumarstvo koje mora biti ekološki orjentisano, sociološki opravdano i ekonomski održivo. To znači da se multifunkcionalnost šumskim resursima ogleda kroz obavljanje različitih funkcija šuma od kojih ističemo:

- ekološke: zaštita biodiverziteta, zaštita staništa, zaštita zemljišta, zaštita voda, klimatska, uključujući ulogu šuma u vezivanju ugljika iz zraka;
- sociološke: nauka, istraživanje, obrazovanje, odbrana, zaštita naselja, objekata i infrastrukture, turizam, rekreacija, pejzažno-estetske funkcije, istorijske funkcije, umjetnost, duhovno-spiritualne funkcije i unaprijeđenje kvaliteta življenja stanovništva;
- ekonomske: prihod od proizvodnje drveta i nedrvnih šumskih proizvoda.

Iz ovog proizilazi dvojaka upotrebna vrijednost šume o čemu treba voditi računa kad se govori o upravljanju i gospodarenju ovim obnovljivim prirodnim resursom i to: upotrebna vrijednost u privredne svrhe (stablo, različiti šumski nedrvni proizvodi) i upotrebna vrijednost šume kao prirodne pojave. Ovo treba imati u vidu pri rješavanju pitanja finansiranja u šumarstvu. Od adekvatnog rješavanja pitanja financiranja multifunkcionalnog šumarstva ovisi očuvanje osnovnog principa trajnosti gospodarenja šumskim resursima.

Osnovni cilj koji je postavljen u ovoj studiji jeste osiguranje efikasnog, transparentnog i održivog modela financiranja u šumarstvu, kroz koji bi se revitalizirali narušeni šumski ekosistemi i unaprijedilo pošumljavanje, uzgoj i zaštita šuma, te promoviralo multifunkcionalno korištenje šumskih resursa na svim nivoima. Projektnim zadatkom studije su definisana tri područja rješavanja problema finansiranja i to:

- finansiranje uzgojno-zaštitnih mjera,
- finansiranje općekorisnih funkcija šuma,
- finansiranje javne uprave.

S obzirom na karakter studije, pri izradi su korištene različite naučno-istraživačke metode i instrumenti, a prije svega metod analize i sinteze, metod relativnih pokazatelja i dr. Za analize su korišteni podaci iz Informacija o gospodarenju šumama u F BiH Federalne uprave za šumarstvo, podaci šumskoprivrednih društava, kantonalnih uprava za šumarstvo, zvanični statistički podaci i drugi relevantni izvori.

Nakon analize definisanih zadataka i identifikovanih problema definisani su ključni principi iz kojih su proizašli strateški ciljevi sa više specifičnih ciljeva. Daljom razradom su definisane akcije koje će doprinijeti realizaciji definisanih ciljeva, sa finansijskim planom, odgovornostima i rokovima realizacije. Na kraju je dat prijedlog indikatora za sistem monitoringa i evaluacije

I. REZULTATI PROVEDENIH ANALIZA IZ DJELOKRUGA RADA

1. FINANSIRANJE UZGOJNO-ZAŠTITNIH MJERA

1.1. Analiza zakonske odredbe o finansiranju uzgojno-zaštitnih mjera

Za potrebe ove studije izvršena je analiza odredbi o finansiranju uzgojno-zaštitnih mjera po osnovu Zakona o šumama Federacije BiH usvojenog 2002. godine (čija je važnost prestala 2009. godine), kao i posljedice primjene ovih odredbi u šumarstvu Federacije BiH u periodu 2003-2008. godina. Dat je i kratak osvrt na regulisanje ovog pitanja prema Uredbi o šumama.

Prema odredbama analiziranog zakona pravno lice koje se osniva za gospodarenje određenim područjem državnih šuma je kantonalno šumsko-privredno društvo (ŠPD). U skladu sa Zakonom o šumama, kantonalna ŠPD su bila obavezna izdvajati sredstva za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma.

Sredstva za jednostavnu biološku reprodukciju šuma su obezbjeđivala kantonalna ŠPD izdvajanjem najmanje 15% od ukupnog prihoda ostvarenog prodajom drvnih sortimenata i vrijednosti drveta upotrebljenog za vlastite potrebe, kao i prihoda ostvarenih prodajom sporednih šumskih proizvoda (član 26). Ova sredstva su se mogla koristiti samo u okviru jednog šumsko-privrednog područja (ŠPP) i nisu se mogla prelijevati na druga područja, bez obzira što se ono (ŠPP) nalazilo u sastavu istog šumsko-privrednog društva.

Članom 26. Zakona su definisane i aktivnosti koje su se mogle finansirati iz sredstava jednostavne biološke reprodukcije i to: izrada šumsko-gospodarskih osnova, projekata za izvođenje, priprema zemljišta za prirodnu obnovu, pošumljavanje površina nastalih nakon čistih sječa i novonastalih paljevina, odabir i doznaka stabala za sječu, njegu i čišćenje šumskih kultura i šuma, zaštita šuma od uzročnika biljnih bolesti i štetočina, požara i protupravnog prisvajanja, proizvodnju šumskog sjemena i sadnog materijala, izgradnju šumskih cesta, unapređenje lovstva i za druge potrebe sa ciljem obezbjeđenja trajnosti gospodarenja šumama.

Kako je bilo navedeno u ovom Zakonu, obim gore navedenih radova se utvrđuje šumsko-gospodarskom osnovom u skladu sa Šumarskim programom Federacije i kantonalnim šumsko-razvojnim planovima. S obzirom da u cijelom periodu egzistiranja ovog Zakona nije bilo šumarskog programa, niti šumsko-razvojnih kantonalnih planova, šumsko-gospodarska osnova je bila osnovni plan za gospodarenje, odnosno osnov za izradu jednogodišnjih, operativnih planova.

Proširena biološka reprodukcija podrazumjeva rekonstrukciju degradiranih i izdanačkih šuma, pošumljavanje goleti i krša i unapređenje općekorisnih funkcija šuma. Za ove potrebe kantonalna ŠPD su izdvajala 3% od ukupnog ostvarenog prihoda (član 27.) Pored toga, sva pravna lica koja obavljaju privrednu djelatnost na području Federacije bila su obavezna plaćati nadoknadu za korištenje općekorisnih funkcija šuma u iznosu od 0,1% od njihovog ukupnog prihoda (član 60).

Sredstva za proširenu biološku reprodukciju (3% i 0,1%) su se uplaćivala u namjenske fondove (budžete) i to poseban račun budžeta Federacije BiH iznos od 20% od ukupno izdvojenih sredstava, a 80% u budžet kantona. Iz ovih izvora se mogu zajednički finansirati: pošumljavanje krša i goleti, obnova šuma kao posljedica elementarnih nepogoda, naučno istraživački rad. Pored toga, Zakonom je bilo predviđeno i finansiranje: gradnje šumskih puteva, prvenstveno za sprovođenje šumsko uzgojnih i zaštitnih mjera, određene šumsko uzgojne i zaštitne mjere, rasadnička proizvodnja.

Takođe su i vlasnici privatnih šuma bili dužni izdvajati sredstva za jednostavnu reprodukciju šuma i to 15% od vrijednosti drveta na panju koja su uplaćivala na poseban račun budžeta kantona.

Nakon stavljanja van snage Zakona o šumama, Vlada je donijela Uredbu o šumama 2009. godine prema kojoj se ovo pitanje rješava na drugačiji način. Naime, Uredbom se ne predviđa izdvajanje za prostu i proširenu reprodukciju u procentualnom iznosu, već plaćanje nadoknade za korištenje šuma. Prema Uredbi o šumama naknada za korištenje državnih šuma obračunava se od ostvarenog prihoda od drveta računajući cijenu drveta na panju i prihoda ostvarenog od nedrvenih šumskih proizvoda po i uplaćuje se u sljedećim iznosima: 1,0 % na poseban račun budžeta Federacije; 1,0 % na poseban račun budžeta Kantona; 5,0 % na namjenski račun općine na čijoj teritoriji se ostvaruje prihod. Naknada se uplaćuje tromjesečno i po završnom godišnjem računovodstvenom izvještaju.

Naknadu za općekorisne funkcije šuma prema Uredbi plaćaju sva pravna lica koja su registrovana za obavljanje djelatnosti na teritoriji Federacije u visini od 0,07 % ukupno ostvarenog prihoda. Sredstva se uplaćuju prema mjestu ostvarenog prihoda u omjeru od 20% na poseban račun budžeta Federacije BiH i 80% u korist posebnog računa kantona na čijem području je prihod ostvaren.

Korisnik državnih šuma i vlasnik/predstavnik vlasnika za privatne šume dužni su izvršavati poslove biološke obnove šuma u minimalnom obimu koji je predviđen šumsko privrednom osnovom.

U toku je izrada novog Zakona o šumama.

1.2. Analiza izvora finansiranja šumsko-uzgojnih radova

U cilju analize izvora sredstava za finansiranje šumsko-uzgojnih radova, dajemo analizu ostvarenog ukupnog prihoda i prihoda od prodaje drvnih sortimenata u šumarstvu Federacije BiH za period 2003-2008. godine, te obračun sredstava jednostavne i proširene biološke reprodukcije u skladu sa Zakonom o šumama.

Tabela 1. Iznos sredstava biološke reprodukcije prema ZOŠ u KM

Godina	Ukupan prihod	Prihod od drveta	Prosta biološka reprodukcija-plan (15 %)	Proširena biološka reprodukcija-plan (3%)	Obaveza izdvajanja sredstava biološke reprodukcije prema ZOŠ
2003	185.198.000	151.862.360 ¹	22.779.354	4.555.871	27.335.225
2004	173.375.265	141.047.268	21.157.089	4.231.410	25.388.499
2005	146.119.784	117.794.435	17.669.160	3.533.832	21.202.992
2006	182.437.062	145.599.855	21.839.970	4.367.994	26.207.964
2007	170.557.558	144.192.413	21.628.861	4.325.772	25.954.633
2008	178.506.341	158.174.909	23.726.235	4.745.247	28.471.482
Prosjeck	172.699.001	143.111.873	21.466.778	4.293.354	25.760.132

Izvor: Informacije o gospodarenju šumama FBiH, FMPVŠ

¹Zbog nedostupnosti podataka, iznos je procenjen u skladu sa prosječnim procentualnim učešćem prihoda od drveta u ukupnom prihodu u periodu 2004-2008 (82%)

Pored sredstava jednostavne i proširene biološke reprodukcije, za korištenje općekorisnih funkcija šuma svi pravni subjekti na području Federacije BiH, osim preduzeća šumarstva (prema ZOŠ) su bili obavezni izdvajati 0,1% od ukupnog prihoda u cilju unapređenja šumarstva.

Prikaz obaveznih i stvarno prikupljenih sredstava u Federaciji BiH po ovom osnovu dat ćemo u poglavlju 1. 2 (Finansiranje općekorisnih funkcija šuma).

1.3. Analiza načina prikupljanja i trošenja sredstava za period 2003-2008. godina u Federaciji BiH po osnovu jednostavne i proširene reprodukcije

Izdvojena sredstva jednostavne biološke reprodukcije se prema članu 26. Zakona su se vodila na posebnom transakcijskom računu kantonalnog šumsko-privrednog društva i koristila su se u okviru šumskoprivrednog područja za koja su obračunata. Neutrošena sredstva iz tekuće godine su se mogla prenijeti u narednu. Zakonom nije bila predviđena dinamika izdvajanja sredstava, a nije ni utvrđena metodika obračuna troškova biološke reprodukcije.

Zbog toga se javlja različitost u načinima obračuna i stepenu obuhvata pojedinih troškova u pojedinim preduzećima, a poseban problem su visoki opći, odnosno indirektni troškovi koji se ne alociraju po adekvatnim ključevima. Na taj način su i iskalkulisani troškovi različiti po preduzećima za iste vrste radova u istim ili približno istim uslovima.

Sredstva proširene biološke reprodukcije preduzeća su uplaćivala u budžete (namjenske fondove) Federacije i kantona. Tačan iznos dijela sredstava koji se vraćao ponovo u preduzeće u cilju realizacije aktivnosti po osnovu proširene reprodukcije nije bilo moguće utvrditi egzaktno. Situacija se usložnjava i zbog toga što se u namjenske fondove uplaćuju sredstva svih pravnih subjekata kao naknada za korištenje općekorisnih funkcija šume.

Analizom strukture ukupnog prihoda preduzeća šumarstva može se utvrditi tačan iznos dijela prihoda ostvarenih prodajom drveta. Drugi dio iskazanih prihoda je prihod od ostalih proizvoda (u neznatnom procentu), te prihod po osnovu korištenja sredstava iz budžeta Federacije ili kantona. Na taj način se aproksimativno može odrediti dio prihoda koji se vraća preduzeću iz namjenskih fondova.

Analiza utrošenih sredstava biološke reprodukcije po pojedinim aktivnostima za period 2003-2008. godine je prikazana u tabeli 2. Analiza je urađena prema podacima iz Informacija o gospodarenju šumskim resursima za posmatrani period, a u datim izvorima su prikazana samo utrošena sredstva za šumsko-uzgojne radove i izgradnju i rekonstrukciju puteva. Nisu navedeni trošci za druge aktivnosti koje se takođe mogu finansirati iz sredstava biološke reprodukcije (prema članu 26. i 27.), tako da se pouzdano ne može tvrditi da se nisu ispoštovale zakonske obaveze oko utroška sredstava proste reprodukcije. Takođe treba naglasiti da nije odvojeno posmatrana prosta i proširena reprodukcija.

Tabela 2. Pregled izdvojenih i utrošenih sredstava u šumsko-uzgojne radove, zaštitu šuma, izgradnju šumskih saobraćajnica u periodu 2003-2008. godina (KM)

Godina	Utrošena sredstva biološke reprodukcije			Obaveza izdvajanja sredstava prema ZOŠ (15% +3%)
	Šumsko-uzgojni radovi	Izgradnja i rekonstrukcija puteva	Ukupno	
2003	4.822.668	3.732.624	8.555.292	27.335.225
2004	5.173.886	4.473.010	9.646.896	25.388.499
2005	10.999.747	4.039.930	15.039.677	21.202.992
2006	9.168.768	8.607.620	17.776.388	26.207.964
2007	8.118.114	5.274.670	13.392.784	25.954.633
2008	8.396.524	6.879.200	15.275.724	28.471.482
Prosjek	7.779.951	5.501.176	13.281.127	25.760.132

Iz tabele se uočava da se namjenski izdvojena sredstva biološke reprodukcije nisu utrošila u ukupnom iznosu za najvažnije aktivnosti biološke reprodukcije (šumsko-uzgojne radove i izgradnju i rekonstrukciju puteva). Zbog nemogućnosti dobivanja podataka po preduzećima za izvršene ostale aktivnosti biološke reprodukcije za analizirani period, na možemo sa sigurnošću tvrditi da su ova namjenska sredstva usmjerena u ostale svrhe. Međutim, iz podataka u gore navedenim tabelama se uočava, da se čak ni sredstva proste biološke reprodukcije nisu u potpunosti trošila.

1.4 Analiza instrumenata kontrole utroška sredstava

Kako je već navedeno, u skladu sa Zakonom, sredstva jednostavne biološke reprodukcije koja se izdvajaju u okviru jednog šumsko-gospodarskog područja mogu se utrošiti samo u tom području. S obzirom da se u sadašnjim uslovima jedno šumskoprivredno društvo, kao pravno lice gospodari sa više ŠPP, nije logično ni opravdano da se sredstva moraju utrošiti u ŠPP iz kojih su izdvojena.

Za realizaciju radova iz šumskoprivredne osnove se izrađuju projekti za izvođenje. Evidenciju o svim izvršenim radovima po projektu vode kantonalna šumsko-privredna društva izradom situacija o šumskouzgojnim radovima. Za izvedene šumskouzgojne radove se vrši tehnički prijem od strane komisije koju određuje šumskoprivredno društvo.

Kontrolu utroška sredstava izdvojenih za jednostavnu reprodukciju (prema Zakonu iz 2002) vrši interna kontrola preduzeća, kantonalna i federalna inspekcija koja vrši kontrolu izvršenje svih radova koji su predviđeni šumskogospodarskim osnovama, šumskim planovima i programima i projektima za izvođenje.

Prema Uredbi o šumama kontrolu obračuna i uplate naknada za korištenje državnih šuma vrši nadležna šumarska inspekcija.

1.5. Prijedlog mjera ili način otklanjanja nedostataka ili unapređenja

Zakon je definisao pojmove proste i proširene reprodukcije. Postavlja se pitanje opravdanosti i mogućnosti razdvajanja proste i proširene reprodukcije u šumarstvu. Ova podjela je prisutna i „uslovno“ prihvatljiva u praksi sa aspekta finansiranja biološke reprodukcije. Ako određenu

proizvodnju obnavljamo stalno i sa istom masom kapitala, onda se radi o prostoj reprodukciji, a ako u svaki novi ciklus proizvodnje ulazi masa kapitala koja je veća od mase kapitala prethodnog ciklusa za veličinu kapitalizovanog dijela vrijednosti, onda je riječ o proširenoj reprodukciji. Prema ovoj definiciji veoma teško se može povući jasna granica između proste i proširene reprodukcije u šumarstvu.

Ukoliko se stanje šuma i infrastrukturna izgrađenost područja kao privrednog objekta održava na postojećem nivou veličine i kvaliteta zaliha, možemo zaključiti da se radi o prostoj (jednostavnoj) reprodukciji i da troškovi poslovanja u ovakvim uslovima predstavljaju **troškove tekućeg poslovanja** (troškovi redovnog poslovanja). U okviru ovih troškova su uključeni i troškovi neophodne **proste biološke reprodukcije**. Dakle, prosta reprodukcija u šumarstvu podrazumjeva izvršenje svih aktivnosti predviđenih šumskoprivrednom osnovom i godišnjim planovima gospodarenja u cilju održavanja istog nivoa resursa. Postavlja se pitanje: Da li treba izdvajati sredstva na poseban transakcijski račun ili evidentiranje i knjiženje ovih poslovnih promjena treba vršiti u skladu sa računovodstvenim standardima i tehnikama?

Troškove koji su izazvani dodatnim uloženim radom ili sredstvima u cilju poboljšanja infrastrukturne izgrađenosti ŠGP, povećanje površina pod šumama ili popravljavanje stanja zaliha postojećih šuma možemo nazvati **ulaganjima** u šume. Takva ulaganja imaju karakter **investicija**, te se u ovom slučaju može govoriti o **proširenoj biološkoj reprodukciji**. Ova ulaganja obuhvataju u manjoj mjeri i segment popravljavanja stanja i kvaliteta zaliha postojećih visokih šuma, a u većoj mjeri se odnose na pošumljavanje goleti i prevođenje degradiranih visokih i izdanačkih šuma u kvalitetne visoke šume.

U skladu sa ovako razgraničenim definisanjem proste i proširene reprodukcije se može rješavati i pitanje finansiranja ovih aktivnosti.

Troškovi proizvodnje u šumarstvu su različiti u zavisnosti od plodnosti zemljišta, klimatskih uslova, geografskog položaja (udaljenosti šuma od tržišta), stanja šumskog fonda i dr. Radi se o različitim prirodnim uslovima koji se pod uticajem ljudskog rada gotovo nikako ili vrlo teško, ali tek u dugom vremenskom periodu mogu, neznatno mijenjati. Potrebe za ulaganjima rada i sredstava u područja koja imaju lošije uslove su veće, a s druge strane mogućnost i raspoloživa sredstva preduzeća koja gospodare takvim područjima su manja i nedovoljna. U područjima sa boljim i povoljnijim uslovima privređivanja je obrnuto, tj. mogućnosti su veće, a potrebe manje.

Znači, preduzeća gospodare šumama koja imaju različitu vrijednost i koja čine osnovni resurs za privređivanje. Naime, nejednaka plodnost zemljišta, različiti klimatski uslovi i uslovi terena, različito stanje šuma, nejednaka udaljenost šuma od tržišta, su faktori koji objektivno utiču na rezultate poslovanja preduzeća koja gospodare šumama, nezavisno od subjektivnih faktora i njihove aktivnosti. To znači da se istom količinom rada ne ostvaruje isti dohodak. Ova specifičnost traži iznalaženje rješenja koja će osigurati princip, da se za isti uloženi rad osiguraju približno isti rezultati rada.

Uposlenici u preduzećima šumarstva bi, prema tome, trebali imati jednak dohodak za isti uloženi rad, bilo gdje u državi. Trenutno je prisutna pojava, da kvalitetan rad u šumarstvu nije adekvatno nagrađen, a s druge strane loš rad se teško uočava i uglavnom ide na teret kvaliteta stanja šuma. Iz ovog proizilazi da pojedini dobro "zarađuju" uz mnogo manje rada, te da ne postoji jak motiv i interes za unapređenje poslovanja u pogledu unapređenja organizacije preduzeća, primjene savremenih metoda i tehnologije adekvatne uslovima rada, stalne edukacije uposlenika, instrumenata unutrašnje kontrole rada i sl.

Iz prethodnog objašnjenja proizilazi zaključak da **jedinstvena stopa izdvajanja** iz prihoda ostvarenog prodajom drveta za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju u svim preduzećima **nije dobro rješenje**.

Posljedice ovakvih rješenja se mogu sagledati kroz sljedeće:

- **Područja sa boljim uslovima privređivanja imaju veću osnovu, te je i apsolutni iznos izdvojenih sredstava veći.** Po pravilu su potrebe za ulaganjem, kako po osnovu jednostavne, tako i proširene reprodukcije u takvim područjima manje. Dakle hipotetički, preduzeće će u takvim uslovima imati obavezu da izdvoji 15% od realizovanog prihoda od drveta na poseban transakcioni račun i da ih uloži u prostu reprodukciju. Po Zakonu o šumama preduzeće ih treba utrošiti u istom šumskoprivrednom području u kome su i izdvojena. Pod pretpostavkom da se tako i relizira, možemo reći da se u pojedinim situacijama radi o neracionalnom trošenju sredstava. Pored toga, u našoj praksi ne postoji jedinstvena metodologija kalkulacije i praćenja troškova (uz potpun obuhvat direktnih i indirektnih troškova) biološke reprodukcije, te se u ovakvim uslovima stvara mogućnost za različite zloupotrebe, netransparetnost utroška ovih sredstava i skrivanje različitih neracionalnosti nastalih u poslovnom sistemu.
- **S druge strane, u područjima koja imaju lošije uslove privređivanja sa lošijim stanjem šumskog fonda, izražena je potreba za većim ulaganjima.** Osnova za izdvajanje sredstava biološke reprodukcije je niža, te je i apsolutni iznos sredstava nedovoljan za realne potrebe. Preduzeća u ovakvim uslovima ne mogu izvršiti jednostavnu biološku reprodukciju, niti imaju mogućnost za povećanje iznosa namjenjenog u ove svrhe. Izvršenje proširene reprodukcije je u potpunosti upitno.

Smatramo da rješenje ovog problema je u najvećoj mjeri ovisno o odlučnosti vlasnika (Federacije BiH) da konačno shvati, da se ovako važan i vrijedan resurs ne može ustupati na korištenje besplatno.

Uvođenjem adekvatne naknade (rente) i kvalitetnijeg mehanizma kontrole gospodarenja, preduzeća šumarstva bi bila stavljena u isti poslovni položaj. Time bi uspješnost poslovanja najviše zavisila od njihovog vlastitog zalaganja i sposobnosti menadžmenta, a ne od prirodnih pogodnosti.

Iznos nadoknade bi bio različit po pojedinim područjima i zavisio bi, prije svega, od stanja šumskog fonda, tj. veličine i kvaliteta prinosa, pogodnosti za eksploataciju, stanja izgrađenosti za optimalno vršenje svih funkcija šuma, te od potrebnih ulaganja u konkretno područje. Zato bi bilo pogrešno utvrditi istu visinu nadoknade za sve šume i šumska zemljišta.

Iz ovog proizilazi da bi korisnik šuma (šumskoprivredna društva) morao plaćati nadoknadu (rentu) vlasniku šuma na ime korištenja šuma i šumskog zemljišta u skladu sa potencijalnim mogućnostima korištenja i potrebom za ulaganjem u održavanje i unapređenje stanja šumskog fonda.

U pristupu analize ovog problema polazi se od pretpostavke da će u nekim slučajevima iznos rente biti negativan, a što bi trebalo biti prihvatljivo, s obzirom na važnost šuma sa aspekta njegovih općekorisnih funkcija.

Dva su pristupa u rješavanju ovog problema i to, na osnovu tržišnih zakonitosti i na osnovu računanja realne proizvodne vrijednosti šuma. U zemljama u kojima ne postoje razvijeno tržište, smatramo da je ispravan drugi koncept².

Realna proizvodna vrijednost šume se može izračunati na osnovu raspoložive trenutne mogućnosti ostvarenja ukupnih prihoda od drveta, nedrvenih šumskih proizvoda i ostalih usluga, te na osnovu realnih troškova poslovanja, utvrđenih na bazi optimalne organizacije i tehnologije rada u datim uslovima i uz optimalnu organizaciju preduzeća.

Ako se od utvrđene realne vrijednosti šume (uključujući realno moguće koristi uz primjenu koncepta sveukupne vrijednosti šuma -TEV) oduzmu potrebna ulaganja u cilju poboljšanja stanja šuma u narednom uređajnom periodu uz planiranu dinamiku ulaganja, može se doći do iznosa rente. Iako ovaj način obračuna na prvi pogled izgleda komplikovan, u praksi to nije problem, jer se potrebni elementi već obračunavaju u šumskogospodarskim osnovama i obavezno se moraju iskazivati prema zakonu.

Smatramo da bi se jedino na ovaj način moglo obezbijediti integralno i multifunkcionalno gospodarenje šumama, čime bi se preduzeća stimulisala na diverzifikaciju i unapređenje proizvodno-poslovnog portfolia. U protivnom bi se moglo očekivati poslovanje preduzeća na bazi prihoda od prodaje, isključivo drvnih sortimenata, što je neprihvatljivo.

2. FINANSIRANJE OPĆEKORISNIH FUNKCIJA

2.1. Definisanje i klasifikacija općekorisnih funkcija

Šume i šumska zemljišta, su prirodno bogatstvo, dobro od općeg interesa koje svoju vrijednost ostvaruju kroz više funkcija; ekonomsku (proizvodnu) socijalnu i ekološku funkciju šuma. Zbog svoje višestruke funkcije, šume zaslužuju posebnu brigu F BiH, te Bosne i Hercegovine. Gospodarenje šumama i šumskim zemljištem je djelatnost od posebnog društvenog interesa.

Višestruke funkcije šuma sadrže:

- ekonomske – prihod od proizvodnje drveta i nedrvenih proizvoda
- socijalne – rekreacija, turizam, istraživanje, obrazovanje, istraživanje i odbrana, zaštita objekata i infrastrukture
- ekološke – biodiverzitet – zaštita staništa, zaštita zemljišta i voda, klimatska

Gospodarenje šumama podrazumjeva obavljanja zaštitnih, uzgojnih, te svih drugih mjera i radnji, koje su potrebne za osiguranje ekoloških i socijalnih funkcija šuma, za gradnju i održavanje šumske infrastrukture, korištenje i upotrebu šuma, te raspolaganje šumama a da se pri tome ne pričin šteta okolnim ekosistemima.

Upravljanje šumama i šumskim zemljištima obuhvata podršku i kontrolu ekonomskih funkcija i korištenja šuma i šumskog zemljišta. Državnim šumama i šumskim zemljištem upravljaju Federalna uprava i kantonalne uprave, pod uslovima utvrđenim Zakonom o šumama (Službene novine F BiH br.20/02, 29/03 i 37/04). Prema Uredbi o šumama, koja je u primjeni od decembra 2009. godine (Sl.nov.FBiH br.83/09,26/10 i 38/10), državnim šumama i šumskim zemljištem upravljaju Federalno ministarstvo i kantonalno ministarstvo pod uslovima utvrđenim ovom Uredbom.

Zakon o šumama navodi da gospodarenje šumama obuhvata:

- planiranje

---

² Primjenjen u naučnom radu „ Metodika utvrđivanja proizvodne vrijednosti šuma kao osnova za objektivnu procjenu iznosa nadoknade za korištenje šuma“

- zaštitu, njegu i
- korištenje šuma i šumskog zemljišta .

U skladu sa ovim Zakonom je Federalno ministarstvo (ministar) ugovorom prenijelo poslove gospodarenja šumama i šumskim zemljištem Kantonalnom ministarstvu za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, koje im je ugovorom sa kantonalnim šumsko-privrednim društvima izvršilo prenos dijela poslova. Trajnost gospodarenja šumama podrazumjeva, održavanje i unapređenje dugoročnog zdravlja i diverziteta šumskih ekosistema uz obezbjeđenje ekonomskih, ekoloških, socijalnih i kulturnih funkcija šuma za dobrobit sadašnjih i budućih generacije. Proizvodna funkcija šuma odražava se u proizvodnji drvne sirovine, ostalih šumskih proizvoda, te lovno gospodarske funkcije.

Općekorisne funkcije šuma odražavaju se naročito kroz:

- zaštitu zemljišta, saobraćajnica i drugih objekata od erozije, bujica i poplava,
- uticaju na vodni režim i hidroenergetski sistem,
- uticaju na plodnost zemljišta i poljoprivrednu proizvodnju,
- uticaju na klimu, zaštitu i unapređenje prirodne sredine,
- stvaranju kisika i prečišćavanju atmosfere,
- uticaju na ljepotu krajolika,
- stvaranju povoljnih uslova za liječenje, oporavak, odmor i relaksaciju,
- uticaju na razvitak turizma i lovstva, te odbranu Federacije Bosne i Hercegovine
- zaštitu od buke i razvoju lokalne zajednice

Šuma, predstavlja nenadomjestiv faktor uticaja na uslove i kvalitet života i stanje životnog prostora uopće, stvaranje povoljnijih uslova za zdravlje građana.

One služe za zaštitu zemljišta na strmim terenima i zemljišta podložnim erozijama, bujicama, klizištima ili ostrim klimatskim uslovima koji ugrožavaju postojanje samih šuma.

Uloga šuma je značajna u zaštiti naselja, privrednih i drugih objekata kao što su saobraćajnice, energetski objekti, objekti telekomunikacione infrastrukture, zaštiti izvorišta i korita vodotoka, obale vodenih akumulacija. Protiv prirodnih nepogoda ili katastrofičnih ili stihijskih efekata ljudskog djelovanja služe šume podignute kao zaštitni pojasevi.

Šume i šumska zemljišta služe za odmor, izletišta, opće obrazovanje, rekreaciju i turizam, klimatska i druga lječilišta, pročišćavanje zraka, snadbjevanje vodom i poboljšanje njezinog kvaliteta.

Zbog svojih općekorisnih funkcija i privrednog značaja, šume i šumska zemljišta, kao dobro od općeg interesa zaslužuju brigu svakog pojedinca i cijelog društva. Proizvodni (ekonomski i privredni) značaj šuma ogleda se u tome, što su drvo i drugi proizvodi šume nezamjenjive sirovine u mnogim granama industrije, kao i za lične potrebe građana.

U sadašnjim uslovima je ekološki značaj šuma, uticaj na čistoću zraka, na režim klime i vodni režim, zaštitu od erozija, poplava, klizišta, zatim razvoj turizma i sporta, te svih oblika rekreacije, veći od vrijednosti prodaje drvnih sortimenata, koju naravno ne trebamo podcijeniti. Svjetska iskustva koja se odnose na vrednovanje svih koristi i usluga od šume, ukazuju na višestruko veću vrijednost općekorisnih funkcija šume u odnosu na njenu proizvodnu vrijednost.

2.2. Naknade po osnovu općekorisnih funkcija šuma

Zakon o šumama Federacije BiH (Službene novine F BiH 20/02; 29/03 i 37/04), čija primjena je počela 2002. godine, a prestala u novembra 2009. godine, kada je stupila na snagu Uredba o

šumama, je utvrdio obaveznike i visinu naknada po osnovu općekorisnih funkcija šuma. Ovim Zakonom (član 27.) su šumsko privredna društva obavezna izdvojiti sredstva za proširenu reprodukciju šuma 3% od ukupnog ostvarenog prihoda prodajom drvnih sortimenata i vrijednosti drveta upotrebljenog za vlastite potrebe, kao i prihoda ostvarenih prodajom sekundarnih šumskih proizvoda. Pored ostalog, sredstava proširene reprodukcije se koriste i za unapređenje općekorisnih funkcija šuma.

U članu 60. Zakona je utvrđena naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma, koju su dužna plaćati sva pravna lica koja obavljaju privrednu djelatnost na teritoriji Federacije BiH u visini 0,1 % njihovog ukupnog prihoda, osim kantonalnih šumsko privrednih društava. Naknada za proširenu reprodukciju šuma i naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma se obračuna i uplaćuje polugodišnje i po završnom računu u odnosu: 20% na poseban račun budžeta Federacije i 80 % na poseban račun budžeta kantona/županije.

Tako prikupljenim sredstvima u budžetu Federacije BiH finansiraju se sljedeći poslovi:

- po naredbi šumarskog inspektora, mjere zaštite i pošumljavanja, ako ih odgovorna lica nisu izvršila s tim da će se utrošena sredstva vratiti u budžet Federacije od odgovornog lica,
- naknada za zaštitne šume i šume sa posebnom namjenom koje je proglasila Vlada Federacije i Federalno ministarstvo prema odredbama ovog zakona,
- naučna istraživanja, stručne ekspedicije.

Iz sredstava prikupljenih u budžetu Federacije BiH i budžete kantona/županija se finansiraju sljedeći zajednički poslovi:

- pošumljavanje krša i goleti,
- obnova šuma kao posljedica elementarne nepogode,
- naučno istraživački rad,
- gradnja šumskih puteva prvenstveno radi sprovođenja šumsko uzgojnih i zaštitnih mjera,
- rasadnička proizvodnja.

U Republici Srpskoj su također prava korištenja šuma i šumskih zemljišta uređena Zakonom o šumama (Službeni glasnik Republike Srpske br 66/03, 53/05 i 91/06). Već u članu 1. Zakona o šumama u Republici Srpskoj je naznačeno:

„Šume i šumska zemljišta su zbog svojih opštekorisnih funkcija i privrednog značaja dobro od opšteg interesa i uživaju posebnu brigu i zaštitu države. Šume moraju da se održavaju, obnavljaju i koriste tako da se: očuva i poveća njihova vrijednost i opštekorisne funkcije, obezbijedi trajnost produkcije, zaštita i stalno povećanje prirasta i prinosa.“

Radi obezbjeđenja materijanih i drugih uslova za rekonstrukciju degradiranih i izdanačkih šuma i pošumljavanja goleti i krša (proširena reprodukcija šuma) kao i unapređenje općekorisnih funkcija šuma, Zakonom o šumama Republike Srpske je uvedena posebna naknada.

Preduzeća i druga pravna lica koja na teritoriji Republike Srpske obavljaju privrednu djelatnost plaćaju naknadu za korištenje općekorisnih funkcija šuma u visini od 0,1% od poslovnog prihoda na poseban račun Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (Zakon o šumama, član 41.).

Raspodjela sredstava proširene reprodukcije (naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma) u Republici Srpskoj se vrši po kriterijima koje je podzakonskim aktom utvrdilo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i poljoprivrede a uplaćuju se na njihov poseban račun. Raspoređena sredstva se koriste za:

- rekonstrukciju i meliorizaciju degradiranih visokih šuma i izdanačkih šuma
- pošumljavanje goleti i krša
- popunjavanje šumskih kultura i njegu šumskih kultura podignutih u okviru proširene reprodukcije šuma
- zaštitu šuma u vanrednim okolnostima
- biološku zaštitu od erozije
- projektovanje i gradnju šumskih kamionskih puteva radi otvaranja visokih degradiranih šuma, izdanačkih šuma, goleti i krša
- unapređenje sjemensko - rasadničke proizvodnje
- za unapređenje lovišta
- obrazovanje kadrova
- za naučno istraživački rad u oblasti šumarstva.

Uredba o šumama Federacije BiH (Sl. novine F BiH 83/09 26/10), koja je na snazi, propisuje da naknadu za općekorisne funkcije šuma plaćaju sva pravna lica koja obavljaju privrednu djelatnost na teritoriji Federacije BiH u iznosu 0,07% od ukupno ostvarenog prihoda osim: korisnika šuma, javnih institucija, humanitarnih organizacija, udruženja i fondacija, izuzev onih koji obavljaju djelatnost radi sticanja dobiti. Naknada se uplaćuje tromjesečno i po završnom računu u odnosu 20% na poseban račun budžeta Federacije i 80 % na poseban račun kantona/županije. Korisnici državnih šuma plaćaju naknadu u visini stope 7 % od ostvarenog prihoda, računajući cijenu na panju i prihoda ostvarenog od nedrvenih šumskih proizvoda. Obračunata naknada za korištenje državnih šuma se uplaćuje: 1% na poseban račun budžeta Federacije, 1% na poseban račun budžeta kantona/županije i 5% na namjenski račun općine na čijoj teritoriji se ostvaruje prihod.

Uredbom o šumama je definisano korištenje namjenskih sredstava budžeta Federacije BiH za finansiranje sljedećih poslova:

- izrada i revizija šumarskog programa Federacije,
- kontinuirane inventure šuma na velikim površinama,
- biološke obnove šuma u obimu većem od onog predviđenog šumsko privrednom osnovom,
- obnove šuma od posljedica elementarnih nepogoda, prenamnoženja insekata, požara i slično,
- unapređenje proizvodnje šumskog reprodukcijanskog materijala,
- gospodarenje šumama koje su od vitalnog interesa u skladu sa članom 16. Uredbe,
- očuvanje i unapređenje genofonda, rijetkih i ugroženih vrsta šumskog drveća,
- očuvanje i unapređenje bioraznolikosti šumske flore i faune,
- sufinansiranje tehničkih specijalističkih kurseva,
- naučna istraživanja i stručne analize,
- druge namjene za unapređenje šuma.

Korištenje namjenskih sredstava budžeta kantona/županija je definisano za finansiranje sljedećih poslova:

- rad čuvarske službe,
- izrada i revizija kantonalnog šumsko – razvojnog plana,
- izrada šumsko privrednih osnova za privatne šume i nadzor nad prikupljanjem podataka za izradu šumsko privrednih osnova za državne i privatne šume,
- biološka osnova u obimu većem od onog predviđenog šumsko privrednom osnovom,
- obnova šuma od posljedica elementarnih nepogoda, prenamnožavanja insekata, požara i slično,
- unapređenje proizvodnje šumskog reproduktivnog materijala,

- organiziranje tehničkih specijalističkih kurseva,
- očuvanje i unapređenje bioraznolikosti šumskih ekosistema,
- druge namjene za unapređenje šuma.

Zemlje u okruženju Bosne i Hercegovine imaju drugačije uređeno prikupljanje i korištenje naknada za općekorisne funkcije šuma.

Zakon o šumama Republike Hrvatske je utvrdio, da se finansijska sredstva potrebna za gospodarenje šumama i šumskim zemljištem, odnosno za osiguranje biološke obnove šuma, te znanstvene radove i programe osiguravaju:

- sredstvima Trgovačkog društva (Hrvatske šume“d.o.o) za biološku obnovu u kontinentalnim šumama,
- iz naknada za općekorisne funkcije šuma,
- sredstava iz drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Sredstva Trgovačkog društva za biološku obnovu se pribavljaju osiguranjem sredstava godišnjim planom poslovanja Trgovačkog društva za radove biološke obnove, kao i izdvajanjem sredstava Trgovačkog društva u visini stope 3 % od vrijednosti prodatog drveta.

Iz sredstava Trgovačkog društva osiguranih godišnjim planom se izvršavaju sljedeći radovi biološke obnove:

- priprema staništa za prirodno podmlađivanje,
- popunjavanje, njega i čišćenje svih sastojina,
- proređivanje sastojina,
- pošumljavanje sječina nakon čistih sječa,
- sanacija paljevina,
- resurekcija degradiranih sastojina i prevođenje u viši oblik,
- čuvanje šuma,
- odabiranje i obilježavanje stabala za sječu i obavljanje nadzora u izvršenju radova,
- izrada šumsko gospodarskih osnova te njihova revizija i obnova.

Iz izdvojenih sredstava Trgovačkog društva u visini stope 3 % od vrijednosti prodatog drveta se finansira dio od sljedećih radova:

- rekonstrukcija i konverzija šuma panjača, makija, šikara i šiblja,
- pošumljavanje neobraslog šumskog zemljišta i podizanje plantaža brzorastućeg drveta,
- priprema staništa, njega novopodignutih sastojina i kultura,
- zaštita od štetnih organizama i požara,
- kupovina šuma, odnosno šumskih zemljišta,
- sanacija i obnova šuma oštećenih kalamitetima i ratnim djelovanjima te
- projektiranje, izgradnja i održavanje šumske infrastrukture.

Pravna i fizička lica koja u Republici Hrvatskoj obavljaju gospodarsku djelatnost plaćaju naknadu za korištenje općekorisnih funkcija šuma u visini 0,07 % od ukupnog prihoda na poseban račun Trgovačkog društva tromjesečno i po završnom računu. Ovako prikupljena sredstva Trgovačko društvo koristi za finansiranje dijela radova kao i za izdvojena sredstva Trgovačkog društva u visini stope 3 % od vrijednosti prodatog drveta.

Dakle, Trgovačko društvo, odnosno „Hrvatske šume“ d.o.o Zagreb raspolaže sredstvima koja sam osigurava godišnjim planom poslovanja za radove biološke obnove, sredstvima Trgovačkog društva izdvojenim u visini 3 % od vrijednosti prodatog drveta i prikupljenim sredstvima naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma u visini 0,07 % od ukupnog

prihoda. Trgovačko društvo ima samo obavezu da Vladi jednom godišnje podnese izvještaj o ukupno naplaćenim naknadama i njihovu utrošku u prethodnoj godini.

Pravne osobe koje obavljaju prodaju proizvoda iskorištavanja šuma (drvni sortimenti) plaćaju šumski doprinos u visini 3,5% od prodajne cijene proizvoda na panju, a u brdsko- planinskim područjima i područjima od posebne skrbi 5 % od prodajne cijene proizvoda na panju. Sredstva se uplaćuju na poseban račun jedinice lokalne samouprave područja na kojem je obavljena sječa i koristi se za finansiranje izgradnje komunalne infrastrukture.

Prema Zakonu o šumama Republike Crne Gore (Sl. list, br.55/00), organ državne uprave nadležan za gazdovanje šumama daje šumu na korištenje šumarskim preduzećima, putem ugovora na osnovu konkursa. Za korištenje šuma šumarska preduzeća plaćaju naknadu (koncesionu naknadu) pod uslovima utvrđenim ugovorom. Početnu visinu koncesione naknade za konkurs utvrđuje Vlada.

Zakonom o šumama Republike Slovenije iz 1993. godine je završena kompletna reorganizacija sektora šumarstva, nakon izdvajanja stručne službe (tj. planiranja do doznake), dotadašnja šumska gazdinstva su privatizovana, postala su akcionarska društva sa pravom prve koncesije a državne šume date su im u koncesiju na koncesioni period od 20 godina (1996-2016).

Pošto se organizacija i status šumarstva u Republici Crnoj Gori i Republici Sloveniji razlikuju u temeljnim postavkama od statusa koji ima šumarstvo u Bosni i Hercegovini nećemo vršiti obuhvatniju analizu njihovih zakonskih okvira vezanih za sektor šumarstva. Zakon o šumama Republike Srbije je utvrdio da šumama u državnoj svojini gazduje javno preduzeće odnosno privredno društvo čiji je osnivač Republika Srbija. Djelatnosti od općeg interesa se finansiraju iz sredstava za obnovu - reprodukciju i budžeta Srbije. Sredstva za reprodukciju se koriste prioriteto za održavanje šuma i izradu planova gazdovanja šumama. Osnovica za obračun je tržišna vrijednost izrađenih drvnih sorzimenata na mjestu sječe uz najmanju stopu od 15%. Iz budžeta Srbije se koriste sredstva u skladu sa srednjoročnim planom, kojeg donosi Vlada za:

- podizanje stepena šumovitosti (pošumljavanje),
- unapređivanje stanja šumskih zasada četinara,
- konverzija izdanačkih šuma u više uzgojne oblike i
- proizvodnju šumskog reproduktivnog materijala.

Naknadu za korištenje šuma prema Zakonu o šumama Republike Srbije plaća korisnik odnosno sopstvenik šuma. Osnovicu za obračun koju plaća korisnik čini ukupan godišnji prihod korisnika šuma ostvaren gazdovanjem šumama uz stopu od 3 %. Sopstvenik (pravatni vlasnik šuma) plaća naknadu u visini stope 5 % a osnovica je tržišna vrijednost izrađenih drvnih sortimenata na mjestu sječe.

Naknadu za zaštitu, korištenje i unapređenje općekorisnih funkcija šuma plaćaju pravna lica po stopi 0,025 % na ukupni godišnji prihod. Sredstva ostvarena od naknada korištenja šuma i šumskog zemljišta u odnosu 70 : 30 se uplaćuju u budžet Republike Srbije i budžet lokalne zajednice.

2.3. Način prikupljanja i trošenja sredstava za općekorisne funkcije u periodu 2003 – 2008. godine u Federaciji BiH

Obračun i prikupljanje sredstava za korištenje općekorisnih funkcija šuma u analiziranom periodu su vršena prema Zakonu o šumama (Sl. nov. FBiH, br: 20/02,29/03 i 37/04), u skladu sa članom 27. i članom 60. Zakona, po kome su šumsko-privredna društva obračun vršila po stopi od 3 % i druga pravna lica po stopi od 0,1 % prihoda.

Tabela 3. Pregled obračunatih sredstva proširene reprodukcije (KM)

Godina	Prihod od prodaje drvnih sortimenata	Proširena biološka reprodukcija-plan (3%)	Budžet Federacije (20%)	Budžet kantona (80%)
2003	151.862.360 ³	4.555.871	911.174	3.644.696
2004	141.047.268	4.231.410	846.282	3.385.128
2005	117.794.435	3.533.832	706.766	2.827.066
2006	145.599.855	4.367.994	873.599	3.494.395
2007	144.192.413	4.325.772	865.154	3.460.618
2008	158.174.909	4.745.247	949.029	3.796.198
Prosjek	143.111.873	4.293.354	858.671	3.434.683

Prema raspoloživim podacima o ostvarenim ukupnim prihodima šumsko-privrednih društava preuzetim iz Informacija o gospodarenju šumama za 2008. godinu Federalne uprave o godišnjem poslovanju u šumarstvu i procjene da prihod od prodaje drvnih sortimenata učestvuje sa 82 % izvršili smo utvrđivanje prihoda od prodaje drvnih sortimenata. Isti je poslužio kao osnov za utvrđivanje podatka o utvrđivanju visine obračunatih sredstava proširene reprodukcije u periodu 2003-2008.godina. Prema Zakonu o šumama je dalje utvrđen iznos koji su šumsko-privredna društva trebala uplaćivati u budžet Federacije i budžet kantona/županije.

Na osnovu podataka o obračunatim sredstvima proširene reprodukcije i ukupno prikupljenim sredstvima u budžete Federacije i kantona/županija po osnovu obaveza za proširenu reprodukciju i naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma, može se zaključiti da obračunata sredstva proširene reprodukcije učestvuju u prikupljenim sredstvima budžeta Federacije i kantona u prosjeku sa 27 %.

Tabela 4. Pregled prikupljenih sredstava u budžet F BiH i budžet kantona / županije (u KM)

Red. Br.	GODINA	BUDŽET F BIH	BUDŽET KANTONA/ŽUPANIJE	UKUPNO
1.	2003.	1.513.996	4.923.967	6.437.933
2.	2004.	2.160.884	6.792.919	8.953.803
3.	2005.	2.742.106	9.887.124	12.629.231
4.	2006.	2.981.033	11.221.427	14.202.460
5.	2007.	2.961.093	12.303.176	15.264.269
6.	2008.	4.072.995	14.700.756	18.773.751
	UKUPNO	16.432.107	60.664.971	77.097.078

Izvor: Informacije o gospodarenju šumama FBiH, 2008, FMPVŠ

³Zbog nedostupnosti podatka, iznos je procenjen u skladu sa prosječnim procentualnim učešćem prihoda od drveta u ukupnom prihodu u periodu 2004-2008 (82%) prema podacima FMPVŠ

Iz tabele predstavljenih podataka proizilazi, da je prosječno godišnji iznos prikupljenih sredstava oko 2,7 miliona KM u budžet Federacije, a u budžete kantona/županija oko 10,1 milion KM, što ukupno iznosi 12,8 miliona. Struktura uplaćenih sredstava u budžetima kantona i Federacije se ne može u ovom momentu tačno iskazati, jer ih korisnici evidentiraju zajedno na računu.

Podaci o visini obračunate naknade za općekorisne funkcije šuma u skladu sa članom 60. Zakona o šumama Federacije BiH u periodu 2003 – 2008. godine u budžet Federacije BiH i budžete kantona/županije nisu objavljeni. Sredstva za općekorisne funkcije šuma prema podacima kojima raspolaže Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ne prikupljaju se u iznosu koji se može ostvariti, ali se troše namjenski.

Procjena je Federalne uprave za šumarstvo, da bi se na godišnjem nivou po ovom osnovu trebalo minimalno prikupiti u budžet Federacije Bosne i Hercegovine 6 miliona KM, odnosno 24 miliona KM u budžet kantona/županija (ukupno 30 mil.).⁴

U tabeli 5. je sadržan pregled uplaćenih i utrošenih sredstava iz budžeta Federacije Bosne i Hercegovine prikupljenih po osnovu uplate za proširenu reprodukciju od korisnika državnih šuma i naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma ostalih pravnih lica na kantonu (član 60. Zakona o šumama Federacije Bosne i Hercegovine).

Tabela 5. Pregled uplaćenih i utrošenih sredstava iz budžeta Federacije BiH (KM)

Red Br	GODINA	UPLAĆENO	UTROŠENO	MANJE UTROŠENO	INDEX 4:3
I	II	III	IV	V	VI
1.	2003.	1.513 996	-	1 513.996	-
2.	2004.	2.160 884	1.070 189	1.090.695	50
3.	2005.	2.742 106	1.215 575	1.526.531	44
4.	2006.	2.981 033	1.732 175	1.248.858	42
5.	2007.	2.961 093	2.979 975	+ 18.882	101
6.	2008.	4.072 995	3.055 398	1.017.597	75
	UKUPNO	16.432 107	10.053 312	6.378.795	61

Izvor: Izvor: Informacije o gospodarenju šumama FBiH, 2008. FMPVŠ

U 2009. godini je prikupljeno 3.471.335 KM u budžet Federacije po ovom osnovu, a u istoj godini nije izvršeno trošenje iz tog izvora.

U analiziranom periodu je prosječno godišnje uplaćeno u budžet Federacije oko 2,7 miliona KM, a utrošeno 1,5 miliona KM ili 61% od uplaćenog iznosa. Uvažavajući ostvarena kretanja u 2009.godini može se konstatovati da je od uplaćenih sredstava utrošeno prema Zakonu o šumama svega 50,5 % prikupljenih sredstava u budžet Federacije.

⁴ Informacije o gospodarenju šumama FBiH u 2008.godini

Prikupljena sredstva u budžet F BiH su utrošena namjenski na osnovu "Programa posticaja za šumarstvo" u skladu sa članom 61. Zakona o šumama, ali ne u punom prikupljenom iznosu. Transparentnim trošenjem ovako prikupljenih sredstava, značajno bi se poboljšalo stanje šuma i uslovi gospodarenja šumama. Podatke o prikupljenim i utrošenim sredstvima za općekorisne funkcije šuma u budžet kantona/županije nije objavila niti jedna zvanična institucija, tako da iste nismo bili u poziciji posebno analizirati. Do sredstava iz budžeta Federacije kao i kantona su dolazila kantonalna privredna društva na osnovu dostavljani projekata (npr. izgradnja puteva, zaštite šuma od potkornjaka i sl.).

2.4. Analiza instrumenata prikupljanja i trošenja namjenskih sredstava

Prema analiziranim zakonskim okvirima (Zakonu o šumama F BiH) kontrolu uplate naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma vrši finansijska policija i federalna, odnosno kantonalna šumarska inspekcija. Uredbom o šumama Federacije BiH je umjesto finansijske policije predviđeno da kontrolu obračuna i uplatu naplate, osim šumarske inspekcije vrši porezna uprava. U slučaju da obaveznik naknade ne obračuna ili ne uplati naknadu za korištenje općekorisnih funkcija, naznačeni organi će naknadno, istu obračunati i naplatiti iz sredstava obaveznika. Osim obaveze uplate naknadno obračunatih sredstava, zakon predviđa novčane kazne za privredni prestup. Ugrađene novine u nadležnostima nadzora i kontrole, koje su uključene u Uredbu o šumama smatramo kao pozitivan pomak u poboljšanju procesa prikupljanja i trošenja sredstava reprodukcije (obnove) i naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma.

2.5. Prijedlog mjera ili način otklanjanja nedostataka ili unapređenje modela

Obaveznici naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma i sredstava za proširenu biološku reprodukciju šuma i drugih vidova naknada i obaveza prema Zakonu o šumama Federacije BiH evidentiraju osnovicu, stopu izdvajanja i uplate naknada za korištenje šuma na obrascu „ONŠ“ obračun naknada za eksploataciju šuma i ostalih prihoda.

Uputstvom o načinu obračunavanja, rokovima i postupku plaćanja naknada za zaštitu i unapređenje šuma (Službene novine F BiH br. 44/10) donijetom od strane Federalnog ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, u skladu sa članom 46. Uredbe o šumama F BiH je utvrđeno da je obrazac „ONŠ“ (prilog upustvu) sastavni dio finansijskog izvještaja obaveznika.

Obrazac „ONŠ“ – obračun naknada za korištenje, zaštitu i unapređenje šuma se dostavlja „Agenciji za finansijske, informatičke i posredničke usluge“ d.d. Sarajevo.

Kroz obrazac „ONŠ“ se evidentira stopa i osnovica za obračun naknada za korištenje državnih šuma (7%) i naknada za općekorisne funkcije šuma (0,07%) kao i uplata naknada po kvartalu i ukupno.

Obrazac „ONŠ“, koji je korišten za obračun prilikom primjene odredbi Zakona o šumama i sada kod primjene Uredbe o šumama sadrži još podatke o izvršenim uplatama u toku godine.

Predlažemo da ovaj obrazac treba sadržavati podatke, pored stope i osnovice prije uplata i tačnu visinu utvrđene obaveze (stopa x osnovica). Nakon utvrđene obaveze za tekuću godinu, trebalo bi dodati kolonu „Neizmirenih obaveza – naknada iz proteklog perioda“. Tako bi obrazac „ONŠ“ sadržavao potrebne podatke za ažurno poduzimanje mjera prisile za neizmirene obaveze.

Također obrazac „ONŠ“ bi trebalo predvidjeti da se dostavlja kantonalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, putem kojeg bi Federalno ministarstvo za

poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Federacije BiH crpilo podatke, koje bi koristilo za vlastite analize i za iniciranje pojačanog inspekcijskog nadzora.

Što se tiče utvrđivanja samog iznosa naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma i korisnika državnih šuma predlažemo diferencirane stope i to:

1. Uvođenje različite stope naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma;
  - a) Elektroprivreda BiH, BH Telekom ili telekomunikacije, zagađivači zraka-termoelektrane, hemijsku industriju i sl.
  - b) ostala profitna preduzeća i organizacije

Predlažemo za pravna lica pod: a) stopu 0,1% na ostvareni prihod,

b) stopu 0,07% na ostvareni prihod.

2. Uvođenje naknada korisnika državnih šuma tako da korisnik šuma plaća općinama na čijoj teritoriji se ostvaruje prihod od prodaje drvnih sortimenata 3%, u budžet Federacije BiH 1,0% i budžet kantona/županije 1,0%. Primjena ovih stopa bi se primjenjivala na prihod od drvnih sortimenata ostvarenih prodajom na šuma-panju.

Usvajajući ovakav model obračuna naknada korisnika neophodno je definisati način iskazivanja cijena drvnih sortimenata na šuma-panju.

Predlažemo da se cijena na šuma-panju utvrđuje prosječno za m³ drvnih sortimenata, što bi značilo definisanje troškova koji se isključuju iz prodajne cijene na međustovarištu. Nešto slično je utvrđeno Uredbom o šumama, ali smatramo nedovoljno. Smatramo da bi se trebalo isključiti i troškove biološke obnove, jer je to zakonom utvrđena obaveza ili primjer utvrđene obaveze propisom kantona/županija a odnose se na finansiranje određenih kategorija stanovništva.

Kao alternativu predlažemo da se obračun naknada korisnika vrši na ostvareni prihod od prodaje drvnih sortimenata na tvrdom kamionskom putu (međustovarištu). U ovoj varijanti predlažemo da stope za obračun naknada korisnika budu:

- Općinama 2%
- Budžet kantona/županija 1%
- Budžet Federacije 1%

Kroz predložene modele plaćanja naknada korisnika šuma: 5% ostvarenog prihoda prodajom na šuma-panju ili 4% ostvarenog prihoda od prodaje drvnih sortimenata na tvrdom kamionskom putu (međustovarištu), povećavaju se obaveze korisnika državnih šuma u odnosu na ranije primjenjivani model iz Zakona o šumama.

Zakonom o šumama Federacije BiH, korisnici državnih šuma su plaćali u budžet F BiH i budžet kantona/županije na ime sredstava proširene reprodukcije šuma 3% ostvarenog prihoda od prodaje drvnih sortimenata. Od izdvojenih sredstava proširene reprodukcije, općine su povlačile iznos od 2 %, po kriteriju ostvarenog prihoda od drveta na njihovo području i ponuđenim projektima.

Iz priloženih tabela (prilog 1 i 2) na primjerima obračuna naknada korisnika državnih šuma po Zakonu o šumama i Uredbi o šumama, gdje su osnovni parametri za ŠPD "Unsko Sanske šume" d.o.o. Bosanska Krupa se može uočiti da su Uredbom o šumama povećane naknade korisnika državnih šuma više od 50%, te da su naknade koje idu općinama uvećane 60-70%. Smatramo da šumsko-privredna društva neće biti u mogućnosti izdvajati ovako regulisane naknade, te su stoga predložene izmjene stope. Ovo konstataciju potkrepljujemo već datim primjerima iz okruženja, gdje je npr. u Republici Hrvatskoj utvrđeno da obračunata sredstva reprodukcije ostaju u Trgovačkom društvu a uplata naknada za općekorisne funkcije šuma se

vrši takođe na račun Trgovačkog društva. Ovim se sigurno povećava sigurnost da će prikupljena sredstva biti namjenski utrošena.

Predložene stope izdvajanja od strane pravnih lica na ime općekorisnih funkcija šuma, te izdvajanja naknada od strane preduzeća šumarstva su reakcija na odredbe Uredbe o šumama, te prijedloga novog Zakona koji je u proceduri i koji po istom principu predlaže stope izdvajanja. S obzirom na to, ali i uvažavajući analize iz Prvog poglavlja (Finansiranje uzgojno – zaštitnih mjera), svakako da bi se ovaj problem morao zajednički posmatrati. Prijedlog za uvođenje rente kao nadoknade vlasniku šuma i određivanje njenog iznosa ne mora se u potpunosti razjasniti zakonom. To može biti dio ugovora između vlasnika i korisnika dobra. Dakle, iznos nije isti za sve korisnike, a visina se utvrđuje posebnim elaboratom na osnovu stanja i proizvodnih mogućnosti šuma, odnosno raspoloživih potencijala šume.

Zakon o šumama bi morao definisati jasno stopu izdvajanja na ime korištenja općekorisnih funkcija šuma od strane privrednih subjekata. Smatramo da bi bila nužna diferencirana stopa za različite kategorije korisnika.

Neposredni korisnici šuma, koji u ostvarenju svog prihoda koriste pozitivne eksternalije šuma, morali bi, po utvrđenoj metodologiji plaćati i veće iznose (elektroprivreda, vodoprivreda, turističke organizacije i sl.).

Drugu kategoriju čine zagađivači zraka, koji bi po uzoru na pozitivne prakse iz svijeta, morali participirati sa većim stopama (hemijaska industrija, željezara, termoelektrane i sl.).

Na ostale korisnike bi se mogla primjeniti ista stopa, osim korisnika šuma, javnih institucija, humanitarnih organizacija, udruženja i fondacija, izuzev onih koji obavljaju djelatnost radi sticanja dobiti.

3. FINANSIRANJE FUNKCIJA JAVNE UPRAVE

3.1. Analiza organizacije javne šumarske administracije

4.4.1. Analiza organizacije Federalne uprave za šumarstvo

Federalna uprava za šumarstvo osnovana je shodno Zakonu o šumama FBiH iz 2002. godine, a ista je u sastavu Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva sa sjedištem u Sarajevu. Pomenutim zakonom definisane su nadležnosti i poslovi Federalne uprave za šumarstvo kako slijedi:

- skuplja podatke i vodi bazu podataka o stanju i razvoju svih šuma, uključujući inventuru svih šuma, ustanovljava i vodi katastar šuma i šumskog zemljišta i katastar šumske infrastrukture u državnom vlasništvu
- priprema nacrt Šumarskog programa Federacije BiH
- utvrđuje i prati dinamiku izrade šumsko-gospodarskih osnova
- pruža stručnu pomoć za izradu šumsko-gospodarskih osnova za šumsko-gospodarska područja i gospodarske jedinice
- izrađuje plan i program za proširenje biološke reprodukcije šuma i programe i planove za pošumljavanje krša i goleti
- utvrđuje i vodi registar i evidenciju objekata za proizvodnju i doradu šumskog sjemena i proizvođača šumskog i ukrasnog drveća i grmlja u Federaciji BiH
- vrši stručne poslove u vezi s proizvodnjom šumskog sjemena i šumskog sadnog materijala koji proizlaze iz odredaba Zakona o šumama Federacije BiH i propisa iz oblasti o sjemenu

i sadnom materijalu i izdaje potrebnu dokumentaciju o zdravstvenom stanju i kvaliteti šumskog sjemena i šumskog sadnog materijala

- prati zdravstveno stanje šuma, obavlja poslove izvještajno-prognozne službe i prati stanje i stupanj oštećenosti šuma
- izrađuje programe integralne zaštite šuma i planove protupožarne zaštite
- izrađuje podloge za programe razvoja šumarstva i lovstva i osigurava podatke za potrebe prostornih planova, uz primjenu tehničkih normativa iz oblasti šumarstva
- prati ekonomsko stanje šumarstva na osnovu podataka dobivenih od strane županijskih uprava, redovno podnosi izvještaj o cijenama šumskih drvnih sortimenata i sekundarnih šumskih proizvoda i upoznaje javnosti o stanju šuma i razvoju šumarstva i izdaje prigodne stručno-popularne publikacije o stanju šuma i njihovom značenju
- priprema i izrađuje programe iz oblasti šumarstva koji se finansiraju ili sufinansiraju iz namjenskog fonda Federacije BiH
- priprema i provodi znanstveno-istraživačke djelatnosti i transfer znanja iz oblasti šumarstva i lovstva
- priprema stručna mišljenja za formiranje i reviziju šumsko-gospodarskih područja
- priprema i daje mišljenje za proglašavanje zaštitnih šuma i šuma s posebnom namjenom
- organizira savjetovanja i pruža stručnu pomoć županijskim upravama i županijskim šumsko-gospodarskim društvima
- razvija međuentitetsku suradnju iz oblasti šumarstva i lovstva
- provodi i primjenjuje međunarodne konvencije i standarde iz oblasti šumarstva i lovstva
- utvrđuje i provodi strategiju borbe protiv korupcije u suradnji sa županijskim upravama

Organizaciona struktura definisana je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, odnosno dijela koji se odnosi na unutrašnju organizaciju uprave.

Upravom rukovodi direktor Uprave, a u sastavu iste postoje osnovne organizacione jedinice i to:

- Služba za uzgajanje i zaštitu šuma i lovstvo (načelnik službe, stručni savjetnik za uzgajanje šuma, stručni savjetnik za zaštitu šuma, stručni savjetnik za sjemenarstvo i rasadničku proizvodnju i stručni savjetnik za lovstvo); ukupno 5 izvršilaca.
- Služba za razvoj i praćenje procesa u šumarstvu (načelnik službe, stručni savjetnik za uređivanje šuma, stručni savjetnik za ekonomiku i organizaciju u šumarstvu, stručni savjetnik za iskorištavanje šuma i stručni savjetnik za razvoj i ekologiju); ukupno 5 izvršilaca.
- Služba za podsticaje u šumarstvu i informatiku (načelnik službe, stručni savjetnik za podsticaje u šumarstvu, stručni savjetnik za informatizaciju u šumarstvu, stručni savjetnik za pravne poslove i stručni savjetnik za ekonomske poslove, viši referent - tehnički sekretar i vozač); ukupno 7 izvršilaca.

Stanje uposlenosti sa 31.12.2008. godine je 7 izvršilaca. Za normalno i nesmetano funkcionisanje institucije u skladu sa važećim pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji neophodno je da se u zakonskoj proceduri izvrši popunjavanje 11 upražnjenih radnih mjesta.

3.1.2. Analiza organizacije kantonalnih uprava za šumarstvo Federacije BiH

Kantonalne uprave za šumarstvo kao i Federalna uprava za šumarstvo osnovane su u skladu sa Zakonom o šumama FBiH iz 2002. godine i iste su u sastavu resornih kantonalnih ministarstava.

Pomenutim zakonom definisane su nadležnosti kantonalne uprave za šumarstvo, kao i poslovi koje vrši kantonalna uprava za šumarstvo, a isti se ogledaju u slijedećem:

- Prikuplja podatke i vodi bazu podataka o stanju i razvoju svih šuma i vodi katastar šuma i šumskog zemljišta na području kantona;
- Priprema kantonalni šumsko-razvojni plan i podnosi ga kantonalnom ministarstvu;
- Prati dinamiku poslova na izradi šumskogospodarskih osnova i njihovu realizaciju;
- Vodi evidenciju objekata za proizvodnju i doradu šumskog sjemena i proizvođača šumskog i ukrasnog drveća i grmlja;
- Obavlja poslove izvještajno-dojavne službe i prati stanje i stepen oštećenosti šuma i o tome obavještava Federalnu upravu;
- Obezbeđuje neposrednu zaštitu šuma putem čuvarske službe;
- Ustupa poslove kantonalnom šumsko privrednom društvu u pogledu gospodarenja šumama i šumskim zemljištima u državnom vlasništvu i prati izvršenje ugovorenih obaveza;
- Prati realizaciju programa integralne zaštite šuma;
- Usaglašava šumskogospodarske osnove sa prostornim planovima, vodoprivrednim osnovama, lovno-privrednim osnovama, evidencijama koje se vode u Zavodu za zaštitu kulturno - historijskog i prirodnog naslijeđa i federalnim programom upravljanja mineralnim sirovinama i planovima upravljanja s pojedinim mineralnim sirovinama;
- Daje mišljenje na šumskogospodarske osnove;
- Prati ekonomsko stanje šumarstva na području kantona i podatke dostavlja Federalnoj upravi;
- Priprema i izrađuje programe iz oblasti šumarstva koji se finansiraju ili sufinansiraju iz namjenskog fonda kantona;
- Učestvuje u izradi stručnog mišljenja za formiranje ili reviziju šumskogospodarskih područja;
- Priprema i daje mišljenje za proglašenje zaštitnih i šuma sa posebnom namjenom na način propisan ovim zakonom;
- Sprovodi programe i podstiče naučno-istraživačku djelatnost, organizuje savjetovanja i pruža stručnu pomoć kantonalnom šumsko privrednom društvu;
- Izrađuje planove za izgradnju i održavanje šumskih cesta i zaštitu izvorišta i vodotoka unutar šumskih resursa uz saglasnost nadležnog organa za poslove vodoprivrede;
- Prati provođenje primjene jedinstvenih cijena šumskih proizvoda;
- Upoznaje javnost sa stanjem šuma i izdaje odgovarajuće stručno-popularne publikacije o stanju šuma i njihovom značaju;
- Izrađuje godišnji plan rada, finansijski plan i godišnji izvještaj i iste dostavlja kantonalnom ministarstvu;
- Obavlja i druge poslove i zadatke koji proizlaze iz ovog zakona ili po zahtjevu kantonalnog ministarstva.

Neke od Vlada kantona, a na prijedlog resornih kantonalnih ministarstava su donijele i kantonalne Zakone o šumama. Organizaciona ustrojstva kantonalnih uprava za šumarstvo regulisana su pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji resornih ministarstva, a situacija po kantonima FBiH je kako slijedi.

3.1.2.1. Unsko-Sanski kanton

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu kantonalnog Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva sa sjedištem Uprave u Bosanskom Petrovcu. U organizacionom smislu struktura Uprave sastoji se od direkcije koju čine direktor, tehnički sekretar i tri stručna savjetnika i pet odsjeka (Sanski, Ključki, Petrovački, Unski 1 i Unski 2) na čijem čelu su šefovi odsjeka. Čuvarska služba je u sastavu odsjeka u skladu sa mjesnom nadležnosti. Prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 79 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 55.

3.1.2.2. Posavski kanton

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu kantonalnog Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva sa sjedištem Uprave u Odžaku. Sa aspekta organizacione strukture Uprava se sastoji od direkcije koju čine direktor i dva stručna savjetnika, a čuvarsku službu čine dva izvršioca. Prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 7 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 2.

3.1.2.3. Tuzlanski kanton

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu kantonalnog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede sa sjedištem Uprave u Tuzli. U organizacionom smislu upravu sačinjava direktor, tehnički sekretar i dva stručna savjetnika. Prema važećem pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 4 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 4. Prijedlogom organizacione strukture koji je sadržan u Elaboratu o pokretanju i funkcionisanju kantonalne uprave za šumarstvo predviđeno je pet organizacionih jedinica i ukupno 96 uposlenika.

3.1.2.4. Zeničko-Dobojski kanton

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu kantonalnog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede sa sjedištem Uprave u Zenici. U organizacionom smislu struktura Uprave sastoji se od direkcije koju čine direktor, tehnički sekretar i četiri stručna savjetnika/saradnika i devet organizacionih jedinica (Olovo, Vareš, Visoko, Kakanj, Zenica, Žepče, Zavidovići, Maglaj i Tešanj). Prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 124 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 117.

3.1.2.5. Bosansko-Podrinjski kanton

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu kantonalnog Ministarstva privrede sa sjedištem Uprave u Goraždu. U organizacionom smislu struktura Uprave sastoji se od direkcije koju čine direktor, tehnički sekretar i tri stručna savjetnika/saradnika i čuvarske službe. Prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 15 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 11.

3.1.2.6. Srednjobosanski kanton/Kanton Središnja Bosna

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu kantonalnog Ministarstva šumarstva, poljoprivrede i vodoprivrede sa sjedištem Uprave u Travniku. Strukturu Uprave čini direkcija Uprave koju sačinjavaju direktor i pet stručnih savjetnika/saradnika i pet dislociranih odjeljenja (Jajce, Bugojno, Novi Travnik, Busovača i Fojnica). Čuvarska služba je u sastavu odjeljenja u skladu sa mjesnom nadležnosti. Prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 110 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 105.

3.1.2.7. Hercegovačko-Neretvanski kanton

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu kantonalnog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede sa sjedištem Uprave u Mostaru. U organizacionom smislu struktura Uprave sastoji se od direkcije koju čine direktor, tehnički sekretar i pet stručnih savjetnika/saradnika i četiri organizacione jedinice-odjeljenja. Prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 65 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 5.

3.1.2.8. Zapadnohercegovački kanton

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu kantonalnog Ministarstva gospodarstva sa sjedištem Uprave u Posušju. U organizacionom smislu struktura Uprave čine direktor, jedan stručni savjetnik/saradnik, dva referenta, tri kontrolna čuvara šuma i šesnaest čuvara šuma. Prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 23 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 17.

3.1.2.9. Sarajevski kanton

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu resornog Ministarstva privrede sa sjedištem Uprave u Sarajevu. U organizacionom smislu struktura Uprave sastoji se od direkcije koju čine direktor, tehnički sekretar i pet stručnih savjetnika/saradnika i četiri organizacione jedinice-odjeljenja (Sarajevo, Trnovo, Hadžići i Ilijaš). Čuvarska služba je u sastavu organizacionih jedinica u skladu sa mjesnom nadležnosti. Prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 55 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 20.

3.1.2.10. Hercegbosanski kanton

Kantonalna uprava za šumarstvo je u sastavu Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. U organizacionom smislu struktura Uprave sastoji se od direkcije koju čine direktor, tehnički sekretar i šest stručnih savjetnika/saradnika i šest organizacione jedinice-ispostava (po općinama) na čijem čelu su šefovi ispostava. Čuvarska služba je u sastavu organizacionih jedinica-ispostava u skladu sa mjesnom nadležnosti. Prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji planirano je ukupno 63 uposlenika, a stanje uposlenih kadrova na dan 31.12.2008. godine je 45.

3.1.3. Analiza organizacije Federalne šumarske inspekcije

Za obavljanje poslova i zadataka iz nadležnosti Federalne uprave za inspekcijske poslove, a shodno Izmenama i dopunama Pravilnika o organizaciji Uprave koji je usvojen 29.07.2008.

godine utvrđene su slijedeće osnovne organizacione jedinice Uprave u okviru kojih se obavljaju poslovi i zadaci iz nadležnosti Uprave i to:

- Kabinet direktora
- Sektor za pravne i opšte poslove
- Sektor za žalbe i pravnu zaštitu
- Sektor za materijalno finansijske i tehničke poslove
- Inspektorat tržišno – turističke inspekcije
- Inspektorat sanitarno – zdravstveno – farmaceutske inspekcije
- Inspektorat inspekcije rada
- Inspektorat urbanističko – ekološke inspekcije
- Inspektorat saobraćajne inspekcije
- Inspektorat poljoprivredene inspekcije
- Inspektorat šumarske inspekcije
- Inspektorat vodoprivredene inspekcije
- Inspektorat veterinarske inspekcije
- Inspektorat tehničke inspekcije
- Jedinica za internu reviziju
- Odjeljenje Uprave u Mostaru
- Odjeljenje Uprave u Zenici
- Odjeljenje Uprave u Tuzli
- Odjeljenje Uprave u Bihaću

Iz prednje navedenog može se konstatovati da je unutar Federalne uprave za inspeksijske poslove formiran poseban inspektorat za vršenje poslova iz nadležnosti šumarske inspekcije. Članom 66 Zakona o šumama Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH broj 20/02, 29/03 i 37/04) definisana su ovlaštenje i dužnosti šumarskog inspektora koje se ogledaju u slijedećem:

- a. pregleda šumskogospodarske osnove, godišnje planove gospodarenja, šumsko-razvojne planove i programe, izvedbene projekte, planove proste i proširene biološke reprodukcije šuma i planove zaštite šuma, njihovo izvršenje, poslovne knjige i ostalu dokumentaciju;
- b. traži da mu se stavi na raspolaganje i pregleda svu dokumentaciju i informacije potrebne za inspeksijski pregled;
- c. pregleda sve šumske radove, objekte, uređaje, pilane, kao i sva mjesta gdje se drvo sječe, smješta, prerađuje, izvozi iz šume ili stavlja u promet;
- d. kontroliše i prati primjenu standarda iz oblasti šumarstva;
- e. privremeno obustavi sječe i sve druge radnje koje nisu u skladu sa odredbama ovog zakona i drugih propisa iz oblasti šumarstva do konačne odluke nadležnog organa;
- f. pregleda odabiranje i doznaku stabala za sječu;
- g. zaustavlja prijevozna sredstva i pregleda prateću dokumentaciju za prevoz šumskih sortimenata;
- h. pregleda izvršenje svih radova koji su predviđeni šumskogospodarskim osnovama, šumskim planovima i programima i projektima za izvođenje;
- i. u hitnim slučajevima u kojima bi nastupila šteta po opšti interes, na licu mjesta i rješenjem naređuje obustavu rada i sprovođenje mjera za sprječavanje šteta;
- j. privremeno oduzima bespravno posječe drvo i nezakonito stavljeno u promet drvo i sekundarne šumske proizvode, kao i predmete kojima su izvršene nezakonite radnje;
- k. pregleda kako se sprovodi utvrđivanje zdravstvenog stanja šuma i mjera za suzbijanje biljnih bolesti i štetočina i naredi otklanjanje nedostataka i provođenje mjera, ako se

utvrdi da se pravna lica koja gospodare državnim šumama i vlasnici šuma ne pridržavaju propisa i mjera zdravstvene zaštite;

- l. pregleda planove zaštite šuma od požara i sprovođenje predviđenih mjera i naredi otklanjanje nedostataka;
- m. pregleda sprovođenje mjera na zaštiti šuma i šumskih zemljišta od protivpravnog prisvajanja i korištenja i bespravne izgradnje objekata;
- n. vrši nadzor nad sprovođenjem propisa o proizvodnji i prometu šumskog sjemena i šumskog sadnog materijala;
- o. vrši nadzor sprovođenja drugih mjera za zaštitu šuma i propisnog uspostavljanja i održavanja šumskog reda i vršenja neposrednog čuvanja šuma;
- p. prikuplja potrebne podatke i obavještenja od odgovornih lica, svjedoka, vještaka i drugih lica kada je to potrebno za vršenje nadzora;
- q. pokreće i vodi inspekcijski nadzor po službenoj dužnosti kao i po zahtjevu svih pravnih i fizičkih lica i da o konstatovanom stanju i poduzetim mjerama pismeno obavijesti podnosioca zahtjeva;
- r. upoznaje javnost sa konstatovanim stanjem šuma i o preduzetim mjerama na otklanjanju nedostataka;
- s. sarađuje sa inspekcijskim organima iz drugih oblasti, pravosudnim organima i organima policije;
- t. preduzima i druge mjere i radnje za koje je ovlašten ovim zakonom i drugim propisima;

Pored navedenog nadležnosti federalne šumarske inspekcije definisane su i članom 37 Zakona o inspekcijama u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, broj 69/05).

Sa aspekta organizacionog ustrojstva, a shodno pravilniku o unutrašnjoj organizaciji situacija je slijedeća: Glavni federalni šumarski i lovni inspektor, četiri federalna šumarska inspektora i jedan federalni šumarski i lovni inspektor. Stanje uposlenosti sa 31.12.2008. godine je 5 uposlenika (4 šumarska inspektora i 1 lovni inspektor).

3.1.4. Analiza organizacije kantonalne šumarske inspekcije

Kantonalni šumarski inspektori pored nadležnosti definisanih članom 66 Zakona o šumama Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH broj 20/02, 29/03 i 37/04) dužni da u određenim rokovima i na propisan način dostavljaju izvještaje i potrebne podatke federalnom šumarskom inspektoratu.

Zakonom o inspekcijama u Federaciji BiH iz 2005 godine (Službene novine Federacije BiH broj 69/05) definisano je da se na području kantona formiraju kantonalne uprave za inspekcijske poslove. Inspekcijski pregled iz nadležnosti kantonalne inspekcije obavljaju kantonalne inspekcije u sastavu kantonalne uprave za inspekcije. Kantonalna uprava je samostalni kantonalni organ uprave. Sjedište kantonalne uprave je u sjedištu kantona. Kantonalna uprava može imati svoje organizacione jedinice van sjedišta kantonalne uprave, što se utvrđuje pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji.

Nadležnost kantonalne uprave za inspekcijske poslove:

- obavlja inspekcijske poslove iz nadležnosti kantonalnih inspekcija koje su organizirane u njezinom sastavu;
- poduzima upravne i druge mjere u vršenju inspekcijskog nadzora;

- donosi programe i planove vršenja inspekcijskog nadzora za kantonalne inspekcije u svom sastavu;
- vodi evidenciju o vršenju inspekcijskog nadzora iz nadležnosti kantonalne inspekcije u svom sastavu;
- vodi evidenciju o kantonalnim inspektorima;
- vodi evidenciju o službenim iskaznicama kantonalnih inspektora;
- podnosi izvještaj o svom radu vladi kantona i Federalnoj upravi;
- obavlja i druge upravne i stručne poslove određene federalnim i kantonalnim propisima.

Stanje u pogledu neposrednih izvršilaca (šumarskih inspektora), osnivanja kantonalne uprave za inspekcijske poslove i preuzimanja nadležnosti u kantonima Federacije BiH je slijedeće:

- **Unsko-sanski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, a poslove šumarske inspekcije obavljaju tri izvršioca (šumarska inspektora) što je u skladu sa pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji.
- **Posavski kanton**, nije ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, unutar resornog kantonalnog ministarstva nema uposlenog šumarskog inspektora
- **Tuzlanski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, a poslove šumarske inspekcije obavljaju tri izvršioca (šumarska inspektora) unutar inspektorata za poljoprivredu, vodoprivredu, šumarstvo i veterinarstvo što je u skladu sa pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji.
- **Zeničko-Dobojski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, a poslove šumarske inspekcije obavljaju dva izvršioca (šumarska inspektora) unutar sektora za poljoprivredu, vodoprivredu, šumarstvo, veterinarstvo, zdravstvo, urbanizam i ekologiju. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji planirano 4 izvršioca (šumarska inspektora).
- **Bosansko-Podrinjski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, a poslove šumarske inspekcije obavlja jedan izvršilac (šumarski inspektor)
- **Srednjobosanski kanton**, nije ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, a poslove šumarske inspekcije obavljaju tri izvršioca (šumarska inspektora) unutar resornog kantonalnog ministarstva.
- **Hercegovačko-Neretvanski**, nije ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, a poslove šumarske inspekcije obavljaju dva izvršioca (šumarska inspektora) unutar resornog kantonalnog ministarstva
- **Zapadnohercegovački kanton**, ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, a poslove šumarske inspekcije obavlja jedan izvršilac (šumarski inspektor) unutar inspektorata za oblast poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, lovstva, rudarstva i ekologije.
- **Sarajevski kanton**, nije ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, a poslove šumarske inspekcije obavljaju tri izvršioca (2+1) (šumarska inspektora) unutar resornog ministarstva.
- **Hercegbosanski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za inspekcijske poslove, a poslove šumarske inspekcije obavljaju dva izvršioca (šumarska inspektora) unutar inspektorata za poljoprivredu, vodoprivredu, šumarstvo, lovstvo i ekologiju što je u skladu sa pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji.

3.1.5. Analiza organizacije čuvarske službe u kantonalnim upravama za šumarstvo

Nadležnosti čuvarske službe za period 2003-2008. godine definisane su Zakonom o šumama Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH broj 20/02, 29/03 i 37/04). Članom 54.precizirane su dužnosti čuvara šuma koje se ogledaju u slijedećem:

- čuva šumu od šumskih požara, na način kako je utvrđeno ovim zakonom i planovima zaštite šuma od požara;
- čuva šumu od bespravnog zauzimanja i korištenja, od bespravnih sječa i krađe šumskih proizvoda, sprječava bespravnu izgradnju u šumi i na šumskim zemljištima;
- prati pojave i kretanje biljnih bolesti i štetočina i štete nanesene šumi od divljači;
- preduzima mjere održavanja šumskog reda i na sprječavanju oštećivanja stabala i podmlatka prilikom izvođenja sječa i izvlačenje šumskih sortimenata;
- sprječava nezakonito pokretanje drveta iz šume, ubiranje i sakupljanje sekundarnih proizvoda i stavljanje istih u promet;
- zaustavlja prijevozna sredstva i pregleda prateću dokumentaciju za prijevoz šumskih sortimenata;
- pregleda porijeklo drveta na pilanama i na svim drugim mjestima gdje se drvo drži;
- preduzima mjere da se šumski putevi i vlake redovno održavaju i sprječava izgradnju neprojektovanih vlaka;
- sprječava istresanje i deponovanje smeća i drugog otpada u šumu i uništavanje graničnih znakova;
- legitimise sva lica zatečena u vršenju prekršajnih radnji po ovom zakonu i krivičnih djela koja se odnose na šume ili za koja postoji osnovana sumnja da su izvršila takva djela, ako se ne može utvrditi identitet tih lica na drugi način;
- obavještava nadležne službe u kantonu, Policijsku upravu i šumarsku inspekciju o svim zapaženim nepravilnostima.

Stanje u pogledu preuzimanja nadležnosti neposredne zaštite šuma putem čuvarske službe u kantonima Federacije BiH je slijedeće:

- **Unsko-sanski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo, predviđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji 65 čuvara šuma, a stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine je 45 izvršilaca (čuvara šuma)
- **Posavski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo, predviđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji 2 čuvara šuma, a stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine je 1 izvršilac (čuvar šuma)
- **Tuzlanski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo. Usvojen Elaborat o pokretanju i funkcionisanju rada kantonalne uprave za šumarstvo kojim je predviđeno 77 čuvara šuma ali nije donesen odgovarajući pravilnik o organizacionom ustrojstvu resornog ministarstva i kantonalne uprave za šumarstvo unutar istog shodno prednje navedenom elaboratu. Stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine ukazuje da nije uposlen niti jedan izvršilac (čuvar šuma).
- **Zeničko-Dobojski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo, predviđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji 98 čuvara šuma, a stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine je 97 izvršilaca (čuvara šuma)

- **Bosansko-Podrinjski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo, predviđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji 10 čuvara šuma, a stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine je 10 izvršilaca (čuvar šuma)
- **Srednjobosanski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo, predviđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji 89 čuvara šuma, a stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine je 89 izvršilaca (čuvar šuma)
- **Hercegovačko-Neretvanski**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo, predviđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji 49 čuvara šuma, a stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine ukazuje da nije uposlen niti jedan izvršilac (čuvar šuma).
- **Zapadnohercegovački kanton**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo, predviđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji 19 čuvara šuma, a stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine je 16 izvršilaca (čuvara šuma)
- **Sarajevski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo, predviđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji 32 čuvara šuma, a stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine ukazuje da nije uposlen niti jedan izvršilac (čuvar šuma).
- **Hercegbosanski kanton**, ustrojena kantonalna uprava za šumarstvo, predviđeno pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji 49 čuvara šuma, a stanje u pogledu uposlenih kadrova sa 31.12.2008. godine je 39 izvršilaca (čuvara šuma).

Detaljan pregled ukupnog broja čuvara šuma po kantonalnim upravama za šumarstvo dat je u narednom tabelarnom pregledu.

Tabela 6. Pregled planiranog broja čuvara šuma, uposlenih čuvara šuma sa 31.12.2008., potrebnog broja za upošljavanje i procenta uposlenosti po kantonima Federacije BiH

Red . broj	Kantonalna uprava za šumarstvo	Planirano	Uposleno 31.12.2008	Potrebno uposliti	% Uposlenosti
1	UNSKO-SANSKI KANTON	65	45	20	69
2	POSAVSKI KANTON	2	1	1	50
3	TUZLANSKI KANTON	77	0	77	0
4	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON	98	97	1	99
5	BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON	10	10	0	100
6	SREDNJOBOSANSKI KANTON	89	89	0	100
7	HERCEGOVACKO-NERETVANSKI KANTON	49	0	49	0
8	ZAPADNO-HERCEGOVACKI KANTON	19	16	3	84
9	SARAJEVSKI KANTON	32	0	32	0
10	HERCEGBOSANSKI KANTON	49	39	10	80
SVEUKUPNO		490	297	193	61

U skladu s prednje navedenim, a shodno podacima i informacija koje se odnose na institucije javne šumarske administracije u narednom tabelarnom pregledu navode se osnovni podaci vezani za ljudske resurse javne šumarske administracije⁵.

⁵ Detaljan pregled po kantonima Federacije BiH dat je u prilogu 3.

Tabela 7. Pregled planiranog broja uposlenika, uposlenih kadrova sa 31.12.2008., potrebnog broja za upošljavanje i procenta uposlenosti po institucijama javne šumarske administracije

Red broj	INSTITUCIJA	Planiran broj uposlenika	Uposleno (31.12.2008)	Potrebno uposliti	% Uposl
1	Federalna uprava za šumarstvo	18	7	11	39
2	Kantonalne uprave za šumarstvo	637	381	256	60
3	Federalna šumarska inspekcija	6	5	1	83
4	Kantonalna šumarska inspekcija	22	20	2	91
Sveukupno		683	413	270	60

3.1.6. Rezultat provedene analize, prisutna problematika i prijedlozi za unapređenje postojećeg stanja organizacionog ustrojstva javne šumarske administracije

Uvažavajući prednje navedeno u pogledu organizacionog ustrojstva javne šumarske administracije i stanja ljudskih resursa može se konstatovati slijedeće:

- Organizaciono ustrojstvo je u direktnoj vezi sa administrativno-političkim uređenjem entiteta Federacije BiH (federalne i kantonalne javne šumarske institucije za upravljanje i inspekcijski nadzor)
- Javnu šumarsku administraciju u pogledu planiranog broja državnih službenika i namještenika uglavnom čine kantonalne institucije (kantonalne uprave za šumarstvo i kantonalne šumarske inspekcijske službe) u kojima je planiran ukupan broj uposlenika od 659 ili 96,49% ukupnog broja javne šumarske administracije dok planirani broj uposlenika federalnih institucija (Federalne uprave za šumarstvo i Federalne šumarske inspekcije) iznosi svega 24 ili 3,51% ukupnog broja javne šumarske administracije.
- Procenat uposlenosti planiranog broja državnih službenika i namještenika u ukupnom iznosu je svega 60% ili 413 uposlenika, a veoma niski procenti uposlenosti planiranog broja državnih službenika i namještenika su kod institucija u čijoj nadležnosti su poslovi upravljanja šumskim resursom (federalna uprava za šumarstvo 39%, kantonalne uprave za šumarstvo 60%)

Organizaciona struktura javne šumarske administracije koja je uspostavljena Zakonom o šumama iz 2002. godine pokazala je određene slabosti. Naime, članom 44. pomenutog zakona državne šume su u vlasništvu Federacije BiH, a u ostvarivanju prava po osnovu vlasništva nad šumom i šumskim zemljištem u državnom vlasništvu Federaciju zastupa Federalno ministarstvo-federalni ministar.

Uspostavom Federalne uprave za šumarstvo i prenošenjem nadležnosti na kantonalne uprave za šumarstvo dolazi do odvajanja funkcije upravljanja od funkcije vlasništva što predstavlja određenu slabost organizacione strukture upravljačkog državnog sistema, te u takvoj organizaciji nastaju i problemi u vezi sprovođenja odluka vlasnika pošto ne postoji razvijen sistem neposredne vertikalne kordinacije između ova dva nivoa.

Efikasnost javne šumarske administracije u analiziranom periodu (2003-2008. godina) između ostalog može se dovesti u direktnu vezu sa uspostavom i različitom strukturalnom izgrađenosti i funkcionisanja pojedinih institucija a prvenstveno institucija u čijoj su nadležnosti poslovi upravljanja šumskim resursom kao i kadrovskog popunjavanja istih te prisutne problematike vezane za potpuno preuzimanja poslova u skladu sa vlastitim nadležnostima.

Obzirom da predmet studije nije da se predloži model upravljanja šumskim resursima iz kojeg će proizaći odgovarajuća organizacija javne šumarske administracije, već da se izvrši analiza organizacione strukture sa aspekta unapređenja postojećeg stanja, a uvažavajući

administrativno-političko uređenje Federacije BiH, neophodno je definisati svrsishodniju organizacionu strukturu javne šumarske administracije koja nema odvojenu funkciju upravljanja od funkcije vlasništva, prioritarno definisati i implementirati odgovarajuće pravilnike o organizacionom ustrojstvu institucija javne šumarske administracije.

3.2. Analiza finansiranja javne šumarske administracije

Analiza finansiranja javne šumarske administracije provedena je na osnovu podataka koji se odnose na odobreni i izvršeni budžet u periodu 2003-2008. godina, kao i iskustvenih, prosječnih i procijenjenih podataka za institucije za koje se budžetska sredstva ne prikazuju odvojeno u posebnom dijelu budžeta institucija kojima pripadaju iste.

3.2.1. Analiza finansiranja Federalne uprave za šumarstvo

Federalna uprava za šumarstvo koristi budžetska sredstva planirana u okviru Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva gdje unutar istog nisu predviđene posebne budžetske stavke koje se eksplicitno odnose na Federalnu upravu za šumarstvo. Iz navedenog razloga ne postoji mogućnost tačno definisati budžet Federalne uprave za šumarstvo već je isti na osnovu parametra koji se odnosi na ukupan broj zaposlenika procijenjen na cca 28.000 KM na mjesečnom nivou što u ukupnom godišnjem iznosu predstavlja budžetsku stavku od 336.000 KM. Uvažavajući navedeno procijenjena su i ukupna budžetska sredstva za period 2003-2008. godine u iznosu od 2.016.000 KM, a koja se iz pomenutih razloga smatraju i izvršenim budžetskim sredstvima.

3.2.2. Analiza finansiranja kantonalnih uprava za šumarstvo Federacije BiH

Kantonalne uprave za šumarstvo u organizacionom smislu su sastavni dio nadležnih resornih kantonalnih ministarstava i unutar istih uglavnom su i predviđene posebne stavke budžeta koje se odnose na kantonalne uprave za šumarstvo. Ukupna finansijska sredstva odobrena budžetom i izvršenje istog za 2008. godinu prikazana su narednim tabelarnim pregledom.

Tabela 8. Pregled odobrenog budžeta Kantonalnih uprava za šumarstvo, izvršenja i procenta korištenja budžeta za 2008. godinu⁶.

KANTONALNE UPRAVE ZA ŠUMARSTVO	Budžet (KM)	Izvršenje (KM)	%
Unsko-sanski kanton	1.525.774,00	644.636,00	42,25
Posavski kanton	310.000,00	309.992,86	100,00
Tuzlanski kanton	2.300.000,00	797.992,86	34,67
Zeničko-dobojski kanton	3.274.000,00	2.842.727,00	86,83
Bosansko-podrinjski kanton	252.690,00	243.745,00	96,46
Srednjobosanski kanton	2.801.000,00	2.785.278,00	99,94
Hercegovačko-neretvanski kanton	-	-	-
Zapadno-hercegovački kanton	-	-	-
Sarajevski kanton	4.228.900,00	3.207.217,57	75,84
Hercegbosanski kanton	-	-	-
SVEGA	14.692.364,00	10.831.017,43	73,72

⁶ Budžetski podaci za Hercegovačko-neretvanski, Zapadno-hercegovački i Hercegbosanski kanton nisu prikazani iz razloga što potrebni podaci od strane nadležnih kantonalnih ministarstava i kantonalnih uprava za šumarstvo nisu dostavljeni

Iz prednje navedenog tabelarnog pregleda može se konstatovati da su za sedam kantonalnih uprava za šumarstvo u 2008. godini odobrena budžetska sredstva u iznosu od 14.692.364,00 KM, izvršenje budžeta u iznosu od 10.831.017,43 ili 73,72%.

Ukoliko se sačini procjena budžetskih sredstava i za ostale tri kantonalne uprave za šumarstvo, a za koje nedostaju relevantni podaci i istima opredjelimo prosječan iznos sredstava (kako u pogledu odobrenja tako i izvršenja budžeta), u tom slučaju možemo uvjetno govoriti o ukupnom iznosu budžetskih sredstava kantonalnih uprava za šumarstvo Federacije BiH za 2008. godinu u iznosu od 21.469.091,00 KM i izvršenja budžeta od 15.952.882 KM ili 74,31%.

Na osnovu dobivenih podataka koji se odnose na budžete kantonalnih uprava za šumarstvo za period od 2003-2008. godine, sačinjen je pregled ukupnog iznosa finansijskih sredstava i isti je prikazan u slijedećem tabelarnom prikazu.

Tabela 9. Pregled ukupnog iznosa budžetskih sredstava kantonalnih uprava za šumarstvo, izvršenja budžeta i procenta korištenja istog za period 2003-2008. godina⁷.

KANTONALNE UPRAVE ZA ŠUMARSTVO	Budžet (KM)	Izvršenje (KM)	%
Unsko-sanski kanton	3.429.284,00	1.100.288,00	32,09
Posavski kanton	487.000,00	486.992,86	100,00
Tuzlanski kanton	10.800.000,00	3.186.645,00	29,51
Zeničko-dobojski kanton	12.878.700,00	7.759.410,00	60,25
Bosansko-podrinjski kanton	752.525,00	676.139,00	89,25
Srednjobosanski kanton	9.937.849,00	8.967.411,00	90,23
Hercegovačko-neretvanski kanton	-	-	-
Zapadno-hercegovački kanton	-	-	-
Sarajevski kanton	23.335.415,00	19.376.086,28	83,03
Hercegbosanski kanton	-	-	-
SVEGA	61.620.773,00	41.552.972,14	67,43

Uvažavajući navedeno možemo konstatovati da su u periodu 2003.-2008. godine po osnovu kantonalnih uprava za šumarstvo kantonalnim budžetima, a kojima su sastavni dio i prihodi namjenskog fonda shodno članu 60. Zakona o šumama iz 2002. godine (naknada za korištenje opšte korisnih funkcija šume, sredstva za proširenu biološku reprodukciju šuma, naknada za krčenje šuma, sredstva za ograničenje korištenja šuma, sredstva za jednostavnu biološku reprodukciju šuma i sredstva za promet šuma) odobrena budžetska sredstva u ukupnom iznosu od 61.620.773,00 KM i izvršen utrošak istih u iznosu od 41.552.972,14 KM ili 67,43%⁸, odnosno prosječan godišnji budžet iznosi oko 10,2 miliona KM, a izvršenje istog oko 6,9 miliona KM.

3.2.3. Analiza finansiranja Federalne šumarske inspekcije

⁷ Budžetski podaci za Hercegovačko-neretvanski, Zapadno-hercegovački i Hercegbosanski kanton nisu prikazani iz razloga što potrebni podaci od strane nadležnih kantonalnih ministarstava i kantonalnih uprava za šumarstvo nisu dostavljeni

⁸ Detaljan pregled po godinama dat je u prilogu 2.

U okviru Federalne uprave za inspekcijske poslove, a kako je u poglavlju 3.1.3. navedeno postoji poseban inspektorat šumarske inspekcije, a sa aspekta analize finansiranja federalne šumarske inspekcije potrebno je izvršiti analizu finansiranja navedenog inspektorata.

Pošto se u okviru Federalne uprave za inspekcijske poslove planira i realizuje jedinstven budžet za cjelokupnu upravu iz objektivnih razloga nije postojala mogućnost da se u potpunosti i u relevantnom iznosu prikažu stvarna budžetska sredstva i izvršenje istih koja se odnose samo za inspektorat šumarske inspekcije. Iz tog razloga, a u cilju dobivanja preliminarne ili okvirnih podataka vezanih za budžet šumarskog inspektorata izvršena je procjena istog na osnovu ukupnog budžeta i broja ukupno uposlenih u Federalnoj upravi za inspekcijske poslove. Po osnovu istog ostvaren je uvid u budžet Federalne uprave za inspekcijske poslove za 2007 i 2008. godinu i konstatovano slijedeće:

- Izmjenama i dopunama budžeta za 2007. godinu isti je u iznosu od 7.024.435,00 KM, 142 uposlenika i obračunati rashod u periodu januar-decembar 6.191.010,90 KM.⁹
- Budžet FUIP za 2008. godinu iznosi 10.343.545 KM , 175 uposlenika i obračunati rashod u iznosu 6.191.010,90¹⁰

Uvažavajući navedeno procijenjena su i ukupna budžetska sredstva u kontekstu broja uposlenika koji se odnose na šumarski inspektorat za 2007. godinu u iznosu od 247.339 KM i izvršenje budžeta u iznosu od 217.993 KM, a za 2008. godinu budžet u iznosu od 295.530 KM i izvršenje od 176.886 KM.

U kontekstu prednje navedenog procijenjen je i prosječan godišnji iznos budžeta (za pet uposlenika) od 271.435 KM i izvršenje budžeta u iznosu od 197.439 KM ili 72,34%.

3.2.4. Analiza finansiranja kantonalne šumarske inspekcije

Sa aspekta analize finansiranja kantonalne šumarske inspekcije može se konstatovati da kantonalni šumarski inspektori u smislu organizacionog ustrojstva su u okviru nadležnih kantonalnih ministarstava ili kantonalnih uprava za inspekcijske poslove. Bez obzira kojem organizacionom ustroju pripadali ne planira se poseban budžet ili segment budžeta koji se odnosi na šumarsku inspekciju, te relevantne podatke po navedenom osnovu nadležna kantonalna ministarstva i uprave za inspekcijske poslove nisu uspjele obezbijediti i prezentovati.

U pogledu određivanja dijela budžeta koji se odnosi na kantonalnu šumarsku inspekciju pristupilo se procjenjivanju okvirnog iznosa novčanih sredstava neophodnih za rad kantonalne šumarske inspekcije, a sve iz razloga procjenjivanja ukupnog iznosa novčanih sredstava koja su potrebna javnoj šumarskoj administraciji.

Po osnovu istog izvršen je uvid u budžetske stavke pojedinih resornih kantonalnih ministarstava i kantonalnih uprava za inspekcijske poslove i na osnovu ukupnog broja uposlenih izvršena procjena dijela budžeta koji se odnosi na kantonalnu šumarsku inspekciju odnosno iznos ukupnih sredstava na nivou Federacije BiH kako slijedi:

- Kantonalna uprava za inspekcijske poslove USK, budžet za 2008. godinu 1.711.356 KM i ukupan broj uposlenih 43.¹¹
- Kantonalna uprava za inspekcijske poslove TK, budžet za 2008. godinu 3.986.500 KM i ukupan broj uposlenih 107.¹²

⁹ <http://www.fmf.gov.ba/budzet-07/izvjestaj%20o%20izvrs%20budzet.htm>

¹⁰ <http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/budzet/2008.php>

¹¹ http://www.vladausk.ba/glasnici/sl_glasnik_2008/br_3_2008.pdf

- Kantonalna uprava za inspekcijske poslove ZDK, ocjena budžeta za 2009. godinu 1.764.885 KM i ukupan broj uposlenih 59.¹³
- Kantonalna uprava za inspekcijske poslove BPK, budžet za 2008. godinu 628.972 KM i ukupan broj uposlenih 18.¹⁴
- Kantonalna uprava za inspekcijske poslove ZHK, budžet za 2008. godinu 832.100 KM i ukupan broj uposlenih 25.¹⁵
- Kantonalna uprava za inspekcijske poslove SK, budžet za 2009. godinu 63.300 KM i ukupan broj uposlenih 2.¹⁶
- Kantonalna uprava za inspekcijske poslove HBK, izvršenje budžeta za 2009. godinu 644.834 KM i ukupan broj uposlenih 17.¹⁷

Sumiranjem navedenih budžetskih sredstava i svođenjem istih po uposleniku dolazimo do novčanog iznosa budžetskih sredstava od 35.335 KM/uposleniku, a obzirom da brojno stanje javne šumarske administracije koja se odnosi na kantonalnu šumarsku inspekciju iznosi 20 izvršilaca dolazimo do godišnjeg uvjetno rečenog prosjeka odnosno procijenjenog iznosa novčanih sredstava kantonalne šumarske inspekcije u iznosu od 706.712 KM.

3.2.5. Analiza finansiranja čuvarske službe u kantonalnim upravama za šumarstvo

Prilikom analize finansiranja kantonalnih uprava za šumarstvo došlo se do zaključka da se znatan dio budžetskih sredstava ovih institucija troši po osnovu finansiranja poslova zaštite šuma putem čuvarske službe. S tim u vezi izvršena je analiza za period 2003-2008. godina za sve kantonalne uprave za šumarstvo i konstatovano različito stanje u zavisnosti od kantona Federacije BiH. Tako naprimjer postoje kantoni koji su ustrojili čuvarsku službu u sklopu kantonalnih uprava za šumarstvo ali isto tako ima slučajeva da u 2010. godini neposredna zaštita šuma putem čuvarske službe u kantonalnim upravama za šumarstvo još nije ustrojena.

U cilju da se definišu osnovni parametri budžetskih sredstava koji se odnose na čuvarsku službu i iznos novčanih sredstava neophodnih za rad iste od strane kantonalnih uprava za šumarstvo Federacije BiH dobiveni su podaci, a iz prednje navedenih razloga prezentujemo iste za 2008. godinu kako slijedi.

---

¹² http://vladat.kim.ba/Vlada/Budzet_2008/BUDZET%20TK%20ZA%202008%20GODINU.pdf

¹³ http://www.zdk.ba/Budzet_ZDK_2010.pdf

¹⁴ <http://www.bpkgo.ba/dokumenti/MinistarstvoFinansija/2008/rashodi%20po%20budzetskim%20korisnicima%20%28poslije%20skupstine%29.pdf>

¹⁵ <http://www.vladazzh.com/files/dokumenti/proracun-zzh-04-09.pdf>

¹⁶ <http://mf.ks.gov.ba/node/1503>

¹⁷ http://www.vladahbz.com/index.php?option=com_remository&Itemid=38&func=startdown&id=71

Tabela 10. Pregled ukupnog iznosa budžetskih sredstava kantonalnih uprava za šumarstvo i dijela budžeta planiranog za rad čuvarske službe za 2008. godinu.¹⁸

KANTONALNE UPRAVE ZA ŠUMARSTVO	Budžet (KM)	Dio budžeta planiran za čuvarsku službu (KM)	%
Unsko-sanski kanton	1.525.774,00	559.000,00	36,64
Posavski kanton	310.000,00	-	
Tuzlanski kanton	2.300.000,00	920.000,00	40,00
Zeničko-dobojski kanton	3.274.000,00	1.618.400,00	49,43
Bosansko-podrinjski kanton	252.690,00	151.600,00	59,99
Srednjobosanski kanton	2.801.000,00	2.548.910,00	91,00
Hercegovačko-neretvanski kanton	-	-	-
Zapadno-hercegovački kanton	-	-	-
Sarajevski kanton ¹⁹	4.228.900,00	-	-
Hercegbosanski kanton	-	-	-
SVEGA	14.692.364,00	5.797.910,00	-

Sa aspekta procentualnog učešća sredstava planiranih za rad čuvarske službe u ukupnom budžetu kantonalnih uprava za šumarstvo, a uvažavajući podatke kantonalnih uprava za šumarstvo koje imaju ustrojenu čuvarsku službu u sklopu istih, dolazimo do prosječnog podatka o dijelu budžetskih sredstava namijenjenih čuvarskoj službi u iznosu od 57,10 % ukupnog godišnjeg budžeta.

U skladu sa okvirnim procjenama na osnovu kojih je definisana ukupna suma budžetskih sredstava namijenjenih kantonalnim upravama za šumarstvo i dijela budžeta planiranog za rad čuvarske službe dolazimo do ukupnog iznosa finansijskih sredstava utrošenih za rad čuvarske službe u iznosu od 12.258.851 KM, (21.469.091,00 KM x 57,10% = 12.258.851 KM), a detaljan pregled po kantonima i godinama dat je u prilogu 3.

U skladu s prednje navedenim podacima koji se odnose na budžete javne šumarske administracije navodimo procijenjeni godišnji iznos budžetskih sredstava utrošenih za rad iste kako slijedi.

Tabela 11. Pregled ukupnog iznosa procijenjenih budžetskih sredstava javne šumarske administracije za 2008. godinu

Institucija javne šumarske administracije	Budžet (KM)	%
Federalna uprava za šumarstvo	336.000,00	1,47
Federalna šumarska inspekcija	271.435,00	1,19
Kantonalne uprave za šumarstvo	21.469.091,00	94,23
Kantonalne šumarske inspekcije	706.712,00	3,11
SVEGA	22.783.238,00	100,00

Iz prednje navedenog tabelarnog pregleda vidljivo je da gotovo cjelokupan iznos budžetskih sredstava javne šumarske administracije pripada kantonalnim upravama za šumarstvo.

¹⁸ Budžetski podaci za Hercegovačko-neretvanski, Zapadno-hercegovački i Hercegbosanski kanton nisu prikazani iz razloga što potrebni podaci od strane nadležnih kantonalnih ministarstava i kantonalnih uprava za šumarstvo nisu dostavljeni

¹⁹ Čuvarska služba nije ustrojena u sklopu kantonalne uprave za šumarstvo

3.2.6. Rezultati provedene analize, prisutna problematika i prijedlozi za unapređenje postojećeg stanja finansiranja javne šumarske administracije

Nakon provedene analize može se zaključiti da postojećim načinom iskazivanja i javne prezentacije budžeta ne postoji mogućnost preciznog određivanja novčanih sredstava koja se koriste za finansiranje institucija javne šumarske administracije. Naime, budžeti institucija ustrojeni su na različit način i isti se kao takvi iskazuju i prezentuju, tako imamo slučaj da samo kantonalne uprave za šumarstvo u potpunosti i na relevantan način mogu da iskažu stvarni iznos budžetskih sredstava i izvršenje budžeta u potpunosti dok Federalna uprava za šumarstvo, Federalna šumarska inspekcija i kantonalne šumarske inspekcije nisu u mogućnosti da iskažu nominalna i relevantna budžetska sredstva iz razloga što ista nisu na adekvatan način ustrojena i uspostavljena unutar institucija kojima pripadaju (Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, kantonalne uprave za inspekcijske poslove i resorna kantonalna ministarstva).

U cilju određivanja ukupnog godišnjeg iznosa novčanih sredstava koja se koriste za finansiranje institucija javne šumarske administracije na osnovu relevantnih podataka izvršena je procjena za pojedine institucije, te dobiven ukupni novčani iznos od 22.783.238 KM. U smislu dodatnog obrazloženja prihodovnih stavki budžeta koje se koristi za finansiranje javne šumarske administracije navodimo podatak da je samo po osnovu naknada za korištenje opštekorisnih funkcija šuma moguće obezbijediti prihod oko 30 milioma KM.²⁰

Iz prednje navedenog konstatovana je i problematika vezana za finansiranje javne šumarske administracije koja se prevashodno ogleda u neadekvatnom prikupljanju sredstava u budžetima Federacije i kantona, a koja su usmjerena za finansiranje institucija javne šumarske administracije, kao i nesvrishodnom ustrojavanju, iskazivanju i prezentaciji budžeta institucija šumarske administracije.

U cilju unapređenja postojećeg stanja neophodno je da nadležne institucije (porezna uprava, finansijska policija, federalna i kantonalna šumarska inspekcija) poduzmu mjere na kontroli obračuna i plaćanja naknada svih obveznika, a institucije javne šumarske administracije (Federalna uprava za šumarstvo, federalna i kantonalna šumarska inspekcija) u saradnji sa ostalim nadležnim institucijama i službama pristupe provedbi aktivnosti na adekvatnijem i svrsishodnijem uređenju, iskazivanju i prezentaciji vlastitih budžeta.

3.3. Analiza finansiranja lokalne zajednice

Sa aspekta finansiranja lokalne zajednice provedena je analiza vezana za obaveze shodno članu 62. Zakona o šumama Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH broj 20/02, 27/03 i 37/04) gdje je definisano da se iz namjenskog fonda kantona izdvaja prihod za razvoj nerazvijenih dijelova općine u visini 2% od ostvarenog prihoda prodajom drvnih sortimenata i vrijednosti drveta upotrijebljenog za vlastite potrebe kao i prihoda ostvarenih prodajom sekundarnih šumskih proizvoda koje je kantonalno šumsko privredno društvo ostvarilo na području te općine. Ova sredstva uplaćuju se na poseban račun za razvoj nerazvijenih dijelova opštine.

U kontekstu navedenog cijenimo da je potrebno izvršiti analizu po dva osnova i to sa aspekta ukupnih finansijskih sredstva koje sektor šumarstva ima za obavezu uplatiti lokalnoj zajednici

---

²⁰ Federalna uprava za šumarstvo „Informacija o gospodarenju šumama u Federaciji BiH u 2008. godini i planovi gospodarenja šumama za 2009. godinu”

(općinama) po osnovu člana 62. prednje navedenog zakona i analizu ukupnih sredstava koje je sektor šumarstva izmirio po osnovu istog.

3.3.1. Analiza finansijskih sredstava koje budžet kantona ima za obavezu uplatiti lokalnoj zajednici (općinama)

Analiza po osnovu istog provedena je za područje Federacije BiH, a izvorni podaci o ostvarenom prihodu od drveta preuzeti su iz informacija o gospodarenju šumama Federacije BiH koju kontinuirano sačinjava Federalna uprava za šumarstvo a usvaja Vlada Federacije BiH.

U kontekstu navedenog sačinjen je tabelarni pregled iz kojeg su vidljive obaveze sektora šumarstva prema lokalnoj zajednici u smislu člana 62. Zakona o šumama Federacije BiH iz 2002. godine.

Tabela12. Pregled ukupnog ukupnog prihoda, prihoda od drveta i obaveza po članu 62.ZOŠ

Poslovna godina	Ukupan prihod (KM)	Prihod od drveta (KM)	Obaveze po članu 62. ZOŠ	%
2003	185.198.000	153.819.277 ²¹	3.076.386	17,87
2004	173.375.264	141.047.268	2.820.945	16,39
2005	146.119.784	117.794.435	2.355.889	13,39
2006	182.437.062	145.599.855	2.911.997	16,92
2007	170.557.558	144.192.413	2.883.848	16,75
2008	178.506.341	158.174.909	3.163.498	18,38
Svega	1.036.194.009	860.628.157	17.212.563	100,00

Nakon provedene analize može se konstatovati slijedeće:

- Ukupan prihod od drveta preduzeća šumarstva ostvaren u periodu 2003-2008. godine na području Federacije BiH iznosi 860.628.157 KM ili prosječno godišnje 143.438.026 KM.
- Ukupna finansijska sredstva koje sektor šumarstva ima za obavezu uplatiti lokalnoj zajednici (općinama) za period 2003-2008. godina iznose 17.212.563 KM ili prosječno godišnje 2.868.761 KM.

3.3.2. Analiza finansijskih sredstava koja su uplaćena lokalnoj zajednici (općinama) iz budžeta kantona

Analiza finansijskih sredstava koje je budžet kantona izmirio lokalnoj zajednici (općinama) izvršena je na osnovu dobivenih podataka od strane kantonalnih uprava za šumarstvo, a isto je navedeno u tabeli koja slijedi.

Tabela 13. Pregled finansijskih sredstava koja su uplaćena lokalnoj zajednici (općinama) iz budžeta kantona u periodu 2003-2008. godina²²

²¹ Prihod od drveta za 2003. godinu dobiven na osnovu prosječnog procentualnog udjela ovog prihoda u ukupnom prihodu za period 2004-2008. godina (83,06%)

²² Podaci za Hercegovačko-neretvanski, Zapadno-hercegovački i Bosansko-podrinjski kanton nisu prikazani iz razloga što potrebni podaci od strane nadležnih kantonalnih ministarstava i kantonalnih uprava za šumarstvo nisu dostavljeni

Poslovna godina	Prihod od drveta (KM)	Obaveze po članu 62. ZOŠ (KM)	Uplaćeno općinama (KM)	%
2003	153.819.277	3.076.386	395.483	12,86
2004	141.047.268	2.820.945	703.087	24,92
2005	117.794.435	2.355.889	1.039.514	44,12
2006	145.599.855	2.911.997	2.153.712	73,96
2007	144.192.413	2.883.848	2.074.917	71,95
2008	158.174.909	3.163.498	1.753.904	55,44
Svega	860.628.157	17.212.563	8.120.617	47,18

Nakon provedene analize može se konstatovati da je u periodu 2003-2008. godine iz namjenskog fonda kantona izdvojen prihod za razvoj nerazvijenih dijelova općine i lokalnoj zajednici uplaćen ukupan iznos novčanih sredstava od 8.120.617 KM ili prosječno godišnje 1.353.436 KM odnosno u procentualnom iznosu od 47,18% izvršeno je izmirenje obaveza.

Obzirom da iz namjenskog fonda (budžeta) prema lokalnoj zajednici u skladu sa važećim zakonskim obavezama nisu izdvojena predviđena novčana sredstva navodimo prema našem mišljenju osnovne razloga neizvršavanja obaveza. Pošto se finansiranje lokalne zajednice vrši isključivo iz prihoda namjenskog fonda smatramo za svrsishodnim da detaljnije obrazložimo strukturu prihoda namjenskog fonda i način utroška sredstava.

Članom 60. Zakona o šumama iz 2002. godine precizno su definisani prihodi namjenskog fonda Federacije i namjenskih fondova kantona koji se uglavnom odnose na naknadu za korištenje općekorisnih funkcija šume, sredstva za proširenu biološku reprodukciju šuma, naknada za krčenje šuma, sredstva za ograničenje korištenja šuma, sredstva za jednostavnu biološku reprodukciju šuma i sredstva za promet šuma. Za svaku navedenu prihodovnu stavku namjenskog fonda (budžeta) definisani su obveznici, način i omjer uplate sredstava u smislu odnosa Federalnog i kantonalnog budžeta.

Najviši iznos prihoda namjenskog fonda (budžeta) su prihodi ostvareni po osnovu naknada za korištenje općekorisnih funkcija šume i sredstva za proširenu biološku reprodukciju šuma. Značajno je napomenuti, a isto je u direktnoj vezi sa finansiranjem lokalne zajednice, da se prihodi namjenskog fonda (budžeta) ne ostvaruju u objektivno mogućim iznosima. Kao primjer navodimo podatak da su u 2008. godini samo po osnovu naknada za korištenje općekorisnih funkcija šume u budžetima kantona prikupljena sredstva u iznosu od 17.318.335 KM, a prema informacijama Federalne uprave za šumarstvo minimalni godišnji iznos navedenih sredstva je oko 24 miliona KM.²³ Iz navedenog može se zaključiti da se prihodovna strana namjenskog fonda (budžeta) ne ostvaruje u realno mogućim iznosima, odnosno da postoji znatan broj obveznika koji nikako ili samo djelimično izmiruju zakonske obaveze.

U kontekstu navedenog i nedostatka akumuliranih finansijskih sredstava stvorene su realne pretpostavke za neizvršavanje i određenih obaveza, a između ostalog i obaveza izdvajanja sredstava iz kantonalnih budžeta (prihoda namjenskog fonda) koji su usmjereni za razvoj nerazvijenih dijelova općina u skladu sa članom 62. prednje navedenog zakona. Ako dodamo tome da odluke o realizaciji transfera donose nadležne kantonalne Vlade na prijedlog resornih ministarstava odnosno kantonalnih uprava za šumarstvo unutar istih, a imajući u vidu veoma sporo ustrojavanje kantonalnih šumarskih institucija (kantonalnih uprava za šumarstvo i kantonalnih šumskoprivrednih društava) i preuzimanja nadležnosti (prava i obaveza) istih, onda je sasvim jasno zašto iz kantonalnih budžeta nisu u cjelosti izmirene obaveze prema lokalnoj zajednici. Osim navedenog prisutna je i problematika koja dodatno usložnjava situaciju vezanu za raspodjelu prikupljenih sredstava (po osnovu korištenja opšte korisnih funkcija šuma) koja

²³ Federalna uprava za šumarstvo „Informacija o gospodarenju šumama u Federaciji BiH u 2008. godini i planovi gospodarenja šumama za 2009. godinu”

se ogleda u tome da su obveznici uplate u obavezi da uplaćuju nadnadu u iznosu od 20% na poseban račun budžeta Federacije koji se vodi kod Federalne uprave i 80% na poseban račun budžeta kantona koji se vodi kod nadležne kantonalne uprave na čijem području je pravno lice registrovano, a djelatnost obavljaju i na područjima drugih kantona (telekomunikacijski sektor, elektroenergetski sektor i dr.).

U skladu prednje navedenog neophodno je konstatovati da je situacija po osnovu finansiranja lokalne zajednice različita u zavisnosti od kantona Federacije BiH i stepena ustrojstva i preuzimanja nadležnosti kantonalnih šumarskih institucija, pa tako imamo slučaj da su za područje pojedinih kantona u potpunosti izmirene obaveze lokalnoj zajednici po navedenom osnovu.

3.4. Prijedlog modela finansiranja javne šumarske administracije

3.4.1 Međunarodna iskustva

U smislu praktičnosti odnosno usporedbe i sagledavanja modela finansiranja javne šumarske administracije cijenimo da je potrebno sagledati i napraviti usporedbu različitih modela finansiranja javne šumarske administracije u drugim susjednim državama, a u prvom redu susjednom entitetu unutar BiH, a potom i drugih država u neposrednom okruženju.

- **BiH, Entitet RS**, primarni zakonski osnov je Zakon o šumama (Službeni glasnik RS broj 75/08). Pomenutim zakonom šumama u svojini entiteta upravlja i gazduje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Radi davanja prijedloga o bitnim pitanjima iz oblasti šumarstva Ministarstvo osniva Savjet za šumarstvo koji broji 9 članova. U sastavu Ministarstva je i Agencija za šume kao upravna organizacija za obavljanje stručno-tehničkih i kontrolnih poslova od općeg interesa. Ista pored navedenih aktivnosti vrši kontrolu i praćenje izvršenih radova javnog preduzeća. Sa aspekta finansiranja predviđena su sredstva posebne namjene za šume kojima upravlja Ministarstvo uz stručnu pomoć Agencije za šume. Ova sredstva obezbjeđuju se iz naknade za korištenje šuma, naknada za obavljanje poslova od opšteg interesa u šumama u privatnoj svojini, naknada za unapređenje opštekorisnih funkcija šuma, naknada za zakup šumskog zemljišta, sredstava ostvarenih oduzimanjem i prodajom nezakonito stečene koristi od šume, sredstava po osnovu krčenja šuma i promjene namjene šuma, budžeta entiteta i ostalih prihoda. Po osnovu naknade za korištenje šuma istu plaća korisnik šuma u visini od 10% finansijskih sredstava ostvarenih prodajom šumskih drvnih sortimenata. Sa aspekta naknade ostvarene po osnovu unapređenja opštekorisnih funkcija šuma istu plaćaju sva pravna lica izuzev korisnika šuma, a osnovica za utvrđivanje naknade je ukupan prihod na koji se primjenjuje stopa u visini od 0,07%. Inspekcijski nadzor provodi inspekcija za šumarstvo u okviru entitetske uprave za inspekcijske poslove.
- **Republika Srbija**, primarni zakonski osnov je Zakon o šumama (Službeni glasnik RS broj 30/10). Upravljanje šumama je u nadležnosti Republike Srbije, a isto vrši putem resornog Ministarstva kao i putem pravnih lica za gazdovanje šumama. Radi razmatranja stručnih pitanja i davanja stručnih mišljenja ministar formira Savjet za šume koga čini minimalno pet članova, a sredstva za rad obezbjeđena su iz budžeta. Radi ostvarivanja općeg interesa i dugoročnih ciljeva održivog gazdovanja šumama uspostavljen je budžetski fond koji se obezbjeđuje iz dijela naknade za korištenje šuma, naknade za zaštitu, korištenje i unapređivanje opštekorisnih funkcija šuma, državnog budžeta, raznih fondova i drugih izvora. Naknadu po osnovu korištenja šuma plaća korisnik ili sopstvenik u visini od 3% odnosno 5% tržišne vrijednosti izrađenih drvnih sortimenata na mjestu sječe. Naknadu za unapređenje opštekorisnih funkcija šuma plaćaju pravna lica izuzev korisnika

i sopstvenika šuma, a osnovicu čini ukupni godišnji prihod po stopi od 0,025%. U cilju unapređenja uslova za obavljanje stručnih poslova u šumarstvu, zaštite općeg i pojedinačnog interesa u šumarstvu i dr. osniva se Komora inženjera šumarstva Srbije i ista djeluje kao pravno lice. Nadzor vrši Ministarstvo putem šumarskog inspektora.

- **Republika Hrvatska**, primarni zakonski osnov je Zakon o šumama (Narodne novine RH broj 140/05). Gospodarenje šumama vrše „Hrvatske šume“ d.o.o. čiji je osnivač Republika Hrvatska sa sjedištem u Zagrebu. Šumskogospodarske planove, njihovu obnovu ili reviziju odobrava Ministarstvo za šume u vlasništvu Republike Hrvatske na prijedlog „Hrvatskih šuma“ doo. Financijska sredstva potrebna za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima, odnosno za osiguravanje biološke obnove šuma te za znanstvene radove i programe u području šumarstva osiguravaju se: Sredstvima Trgovačkog društva za biološku obnovu u kontinentalnim šumama, naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma, sredstvima iz drugih izvora u skladu sa zakonom. Pravne i fizičke osobe koje u Republici Hrvatskoj obavljaju gospodarsku djelatnost plaćaju naknadu za korištenje općekorisnih funkcija šuma u visini 0,07% od ukupnog prihoda. Vlada RH radi obavljanja poslova dijela javnih ovlasti te unapređenja gospodarenja šumama i šumskim zemljištima šumoposjednika, osniva Šumarsku savjetodavnu službu sa sjedištem u Zagrebu. Upravni nadzor nad provedbom ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju njega, obavlja Ministarstvo. Inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona i propisa donesenih na temelju njega do stavljanja šumskih proizvoda u promet, obavlja šumarska inspekcija Ministarstva.
- **Republika Crna Gora**, primarni zakonski osnov je Zakon o šumama (Službeni list RCG broj 55/00). Pomenutim zakonom definisani su poslovi od opšteg interesa u gazdovanju šumama: uzgoj šuma, izdvajanje i praćenje sjemenskih sastojina, zdravstveni pregled sjemena i sadnog materijala, zaštita šuma, vođenje izvještajno-prognozne službe, uređivanje šuma, izrada programa šumskih saobraćajnica, odabiranje, obilježavanje i evidentiranje stabala za sječu (doznaka), davanje šuma u državnoj svojini na korišćenje, vođenje evidencije i baze podataka za šumarstvo, stručno usavršavanje (savjetovanje, kursevi i dr.) i drugi poslovi određeni zakonom. Davanje šuma na korišćenje šumarskim preduzećima vrši organ državne uprave nadležan za gazdovanje šumama, putem ugovora, na osnovu konkursa. Za korišćenje šuma šumarska preduzeća plaćaju naknadu (koncesiona naknada), pod uslovima i na način utvrđen ugovorom. Početnu visinu koncesione naknade utvrđuje Vlada, vodeći računa o drvenoj masi, vrsti drveća i uslovima korišćenja šuma (pristupačnost saobraćajnicama i dr.). Sredstva za finansiranje djelatnosti od opšteg interesa u gazdovanju šumama obezbjeđuju se iz: koncesione naknade, prihoda od prodaje šumskih proizvoda, naknade koju plaćaju vlasnici šume, naknade koju plaćaju pravna lica u čijem stvaranju dobiti doprinose opštekorisne funkcije šuma ili koja u obavljanju djelatnosti ugrožavaju te funkcije i drugih prihoda. Sredstva se ustupaju organu državne uprave nadležnom za gazdovanje šumama za izvršavanje njegovih poslova. Jedinici lokalne samouprave, za finansiranje izgradnje seoskih infrastrukturnih objekata na području gdje se šuma koristi (putevi, vode, elektrifikacija i dr.), pripada 10% prihoda koncesione naknade ostvarenih na njenoj teritoriji. Informacioni sistem šuma vodi organ državne uprave nadležan za gazdovanje šumama.

Uvažavajući prednje navedeno može se konstatovati da postoje različiti modeli organizacije javne šumarske administracije, ali finansiranje iste uglavnom se zasniva na približno identičnim izvorima finansiranja.

3.4.2. Korištenje dostupnih sredstava EU²⁴

Ovo poglavlje je segmentirano na više dijelova iz razloga potpunog razumijevanja i pojašnjenja vezanih za dostupnost sredstava i fondova EU, razloga postojanja fondova, institucija koje odlučuju o dodjeli kao i upravljanja fondovima EU.

3.4.2.1. Budžet EU

Budžet EU služi za ostvarivanje javnih politika koje su donesene u skladu sa definisanim procedurama. Sredstva u okviru budžeta prikupljaju se iz tri osnovna izvora, a to su:

- Uplate zemalja članica na temelju bruto nacionalnog prihoda (max. 1,27%)
- Prihodi na temelju PDV (približno 1% od ukupno ostvarenog PDV)
- Tradicionalni, vlastiti izvori (carine, poljoprivredne takse, ostali prihodi)

Svaki budžet EU planira se u okviru finansijske perspektive koja traje više godina, a trenutno je na snazi period od 2007-2013. godine. U skladu sa trenutnom situacijom i globalnim regionalnim i svjetskim potrebama dolazi i do promjene, tako da su promjene oko navedene finansijske perspektive počele još u 2008. godini.

Budžet EU za 2009. godinu je 133,8 milijardi eura, a struktura je slijedeća: 6% administrativni i drugi troškovi, 6% globalne akcije, 11% ruralni razvoj, 31% prirodni resursi, 1% građani, slobode, sigurnost i pravda i 45% održivi razvoj.

Budžet EU za 2010. godinu iznosi 141,5 milijardi eura, a struktura je slijedeća: 6% administrativni i drugi troškovi, 6% globalna uloga EU, 42% prirodni resursi, 1% građani, slobode, sigurnost i pravda i 45% održivi razvoj.

Upoređujući strukturu budžeta vidljivo je da je došlo do povećanja stavke prirodni resursi na koje EU u 2010. godini namjerava da utroši znatna finansijska sredstva

3.4.2.2. Izvršenje budžeta i upravljanje fondovima i programima

Europska komisija koja ima glavni mandat da brani interese EU kao cjeline i koju čine 27 komesara iz svake zemlje članice po jedan odgovorna je za izvršenje budžeta i upravljanje fondovima i programima. Za upravljanje fondovima i programima uspostavljeno je provedbeno tijelo. Postoje dva načina upravljanja centralizovani i decentralizovani.

3.4.2.3. Osnovna podjela fondova i programa i raspoloživost istih BiH

Potpore EU podijeljene su u pet velikih cjelina kojima upravljaju različiti direktorati ili su decentralizovani, a to su: **predpristupna pomoć** (za zemlje kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje), **pomoć trećim zemljama** (za zemlje nečlanice EU u skladu sa prioritetima javnih politika EU), **regionalna pomoć/strukturni fondovi** (regije unutar EU koje su slabije razvijene), **prirodni resursi** (isključivo za zemlje članice EU) i **programi zajednica** (za zemlje članice i zemlje koje su potpisale memorandum o razumijevanju).

Za BiH su raspoloživi **fondovi predpristupne pomoći i programi zajednica**. Predpristupna pomoć je sistematizirana na tri velika područja: IPA-instrument za predpristupnu pomoć,

---

²⁴ Revikon, EU fondovi, Sarajevo 2010.

TAIEX-instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija i Twinning-tehnička pomoć u okviru predpristupne pomoći. Programi zajednica su specifični, zahtijevaju partnerstvo, velika konkurencija je prisutna i specifični su po načinu upravljanja programima.

Značajno je napomenuti da u poglavljima EU regulative nema šumarstva kao posebnog poglavlja, ali treba imati u vidu da pojmovi **ruralni razvoj** (*"rural development"*), **poljoprivreda** (*"agriculture"*), **okoliš** (*"environment"*) i **energija (obnovljiva)** (*"energy (renewable)"*)-biomasa vrlo često obuhvataju ili se odnose i na sektor šumarstva²⁵

3.4.3. Korištenje dostupnih sredstava međunarodnih razvojnih organizacija

Jedno od osnovnih područja djelovanja jeste omogućavanje pristupa globalnom tržištu i jačanju kapaciteta domaćih institucija i strateško planiranje politika. Glavni preduslov jeste da postoji sektorska strategija na državnom nivou. U entitetu FBiH ne postoji strategija na entitetskom nivou (ŠPFBiH). Ograničavajući faktori za uspostavljanje strategija na državnom nivou jesu ustavne odredbe prema kojima je sektor šumarstva u nadležnosti entiteta. U sklopu ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (MoFTER) uspostavljen je odjel za poljoprivredu, šumarstvo, prehrambenu industriju i ruralni razvoj koji je zadužen za koordinaciju politika na državnom nivou.

Sektor šumarstva uglavnom je vezan za poljoprivredu i kao takav se i iskazuje u zbirnim bilansima. Značajno je napomenuti da je ukupan iznos sredstava u 2007. godini²⁶ koji je dodijeljen sektoru poljoprivrede i šumarstva u iznosu od 10,9 mil. eura, a prema strukturi situacija je slijedeća: Švedska/SIDA 4,53 mil. (45%), SAD/USAID 3,13 mil. (31%), Italija/IC 1,16 mil. (11%), Norveška 0,66 mil. (6%), Svjetska banka 0,4 mil. (4%), Španija/AECID 0,18 mil. (2%) i Euopska komisija (EC) 0,1 mil. (1%).

U 2008. godini²⁷ ukupna izdvajanja donatora za potrebe sektora (poljoprivrede i šumarstva) su 16,92 mil. eura, od toga 8,13 mil. eura u zajmovima, a 2009.godine izdvajanja su u iznosu od 19,37 mil. eura, od toga 14,04 mil. eura u grantovima. Navedena novčana sredstva uglavnom su usmjerena u poljoprivredu.

Sa aspekta korištenja dostupnih sredstava EU i međunarodnih razvojnih organizacija konstatovano je da u budžetima EU i međunarodnih razvojnih organizacija postoje znatna novčana sredstva, a koja se od strane BiH u dovoljnoj mjeri ne koriste. Ono što je karakteristično u pogledu korištenja ovih sredstava jeste da su za BiH raspoloživi fondovi predpristupne pomoći i programi zajednica.

Jedno od osnovnih područja djelovanja jeste omogućavanje pristupa globalnom tržištu i jačanju kapaciteta domaćih institucija i strateško planiranje politika putem sektorskih strategija na državnom nivou što zbog entitetskog uređenja u BiH nije slučaj, a pored navedenog ne postoje ni formalni mehanizmi koordinacije u domeni šumarstva kao i sektorska strategija.²⁸

Generalna konstatacija vezana za korištenje sredstava EU i međunarodnih razvojnih organizacija jeste da raspoloživa sredstva nisu konstantna, ista nisu namjenski usmjerena za sektor šumarstva i institucije javne šumarske administracije, zahtijevaju posebne uslove i procedure u postupku odobravanja pa se kao takva ne mogu smatrati primarnim sredstvima

²⁵ SNV, Priprema sektora šumarstva za korištenje fondova EU, Sarajevo 2008.

²⁶ UNDP, Pregled aktivnosti donatora u 2007, koordinacijski forum donatora u BiH, april/travanja 2008

²⁷ Bosna i Hercegovina, Ministarstvo financija i trezora, Forum za koordinaciju donatora Bosne i Hercegovine PREGLED AKTIVNOSTI DONATORA 2008-2009

²⁸ UNDP, Pregled aktivnosti donatora u 2007, koordinacijski forum donatora u BiH, april/travanja 2008

koja bi bila isključivo namijenjena za finansiranje javne šumarske administracije ali unutar iste svakako treba da postoje mehanizmi za apsorpciju i svrsishodno korištenje ovih sredstava.

3.4.4. Predloženi model finansiranja javne šumarske uprave

Uvažavajući međunarodna iskustva u bližem okruženju (entitet RS, Republika Srbija, Republika Hrvatska i Republika Crna Gora) može se konstatovati da je finansiranje javne šumarske administracije uglavnom vezano za:

- Naknade za korištenje šuma,
- Naknada za obavljanje poslova od opšteg interesa u šumama u privatnoj svojini,
- Naknada za unapređenje općekorisnih funkcija šuma,
- Naknada za zakup šumskog zemljišta,
- Sredstava ostvarenih oduzimanjem i prodajom nezakonito stečene koristi od šume,
- Sredstava po osnovu krčenja šuma i promjene namjene šuma,
- Državnih budžeta
- Raznih fondova
- Koncesionih naknada
- Ostalih prihoda

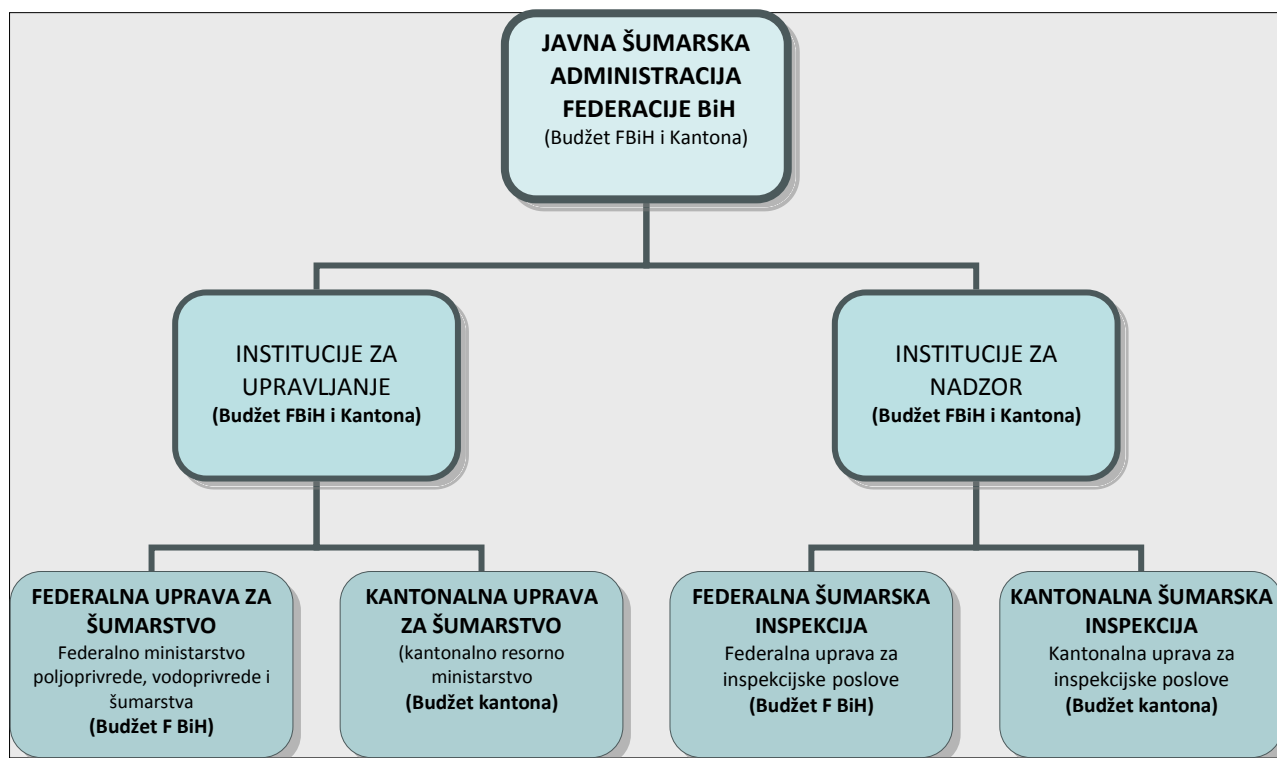
Obzirom na navedenu strukturu prihoda namijenjenih finansiranju javne šumarske administracije u okruženju i nominalne iznose novčanih sredstava ostvarenih po osnovu istih, prihodi za finansiranje institucija javne šumarske administracije Federacije BiH trebaju da se zasnivaju na navedenim osnovima uz obavezno korištenje dostupnih sredstava EU i međunarodnih razvojnih organizacija, što se svakako treba precizirati putem odgovarajućih regulatornih mehanizama.

Posmatrajući generalno ukupni iznos sredstava neophodnih za rad javne šumarske administracije procijenjen je oko 22,78 miliona KM, a od navedenog iznosa 22,18 miliona KM ili 97,34% koristi se za rad i funkcionisanje kantonalnih institucija finansiranih od strane kantonalnih budžeta, što ukazuje da prioritetno treba osmisliti i definisati organizacionu strukturu institucija šumarske administracije i u skladu sa istom regulatornim mehanizmima regulisati i pripadajući iznos sredstava ostvarenih po prednje navedenom osnovu.

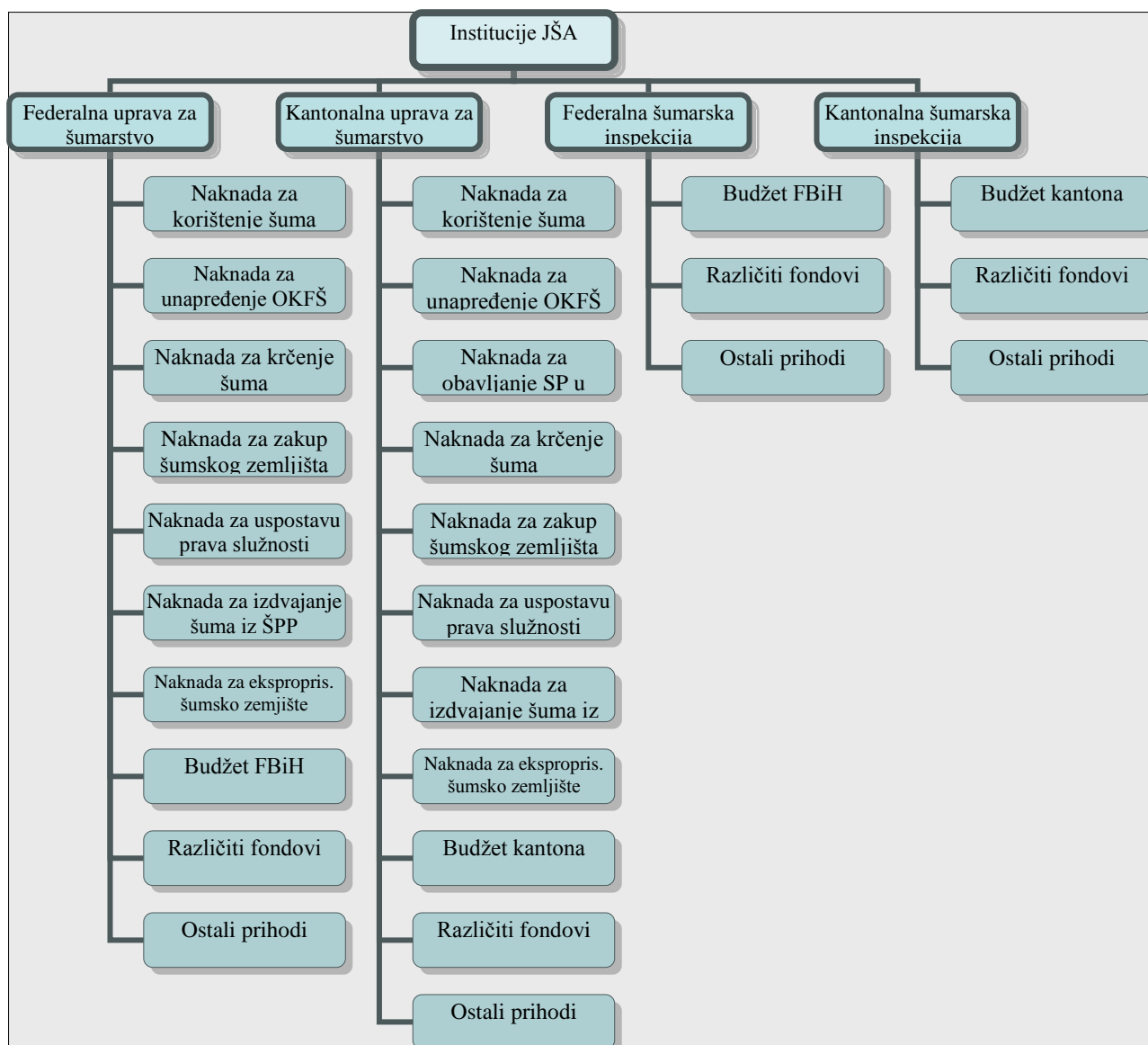
U skladu sa rezultatima analize koja se odnosi na organizaciju i finansiranje institucija javne šumarske administracije, a uvažavajući postojeće regulatorne mehanizme koji definišu isto, predlažu se izvori finansijskih sredstava za finansiranje javne šumarske administracije kako slijedi:

- Naknada za korištenje šuma
- Naknada za unapređenje općekorisnih funkcija šuma
- Naknada za krčenje šuma
- Naknada za zakup državnog šumskog zemljišta
- Naknada za izdvajanje iz šumskoprivrednog područja
- Naknada za uspostavu prava služnosti na državnom šumskom zemljištu
- Naknada za ekspropisano šumsko zemljište
- Naknada za obavljanje stručnih poslova u privatnim šumama
- Budžeti Federacije BiH i budžeti kantona
- Sredstva EU i međunarodnih razvojnih organizacija
- Ostali prihodi

Naredni grafički prikazi daju dodatna obrazloženja i jasniji pregled predloženog modela finansiranja institucija javne šumarske administracije koji se zasnivaju na budžetima Federacije i kantona, a shodno administrativnom uređenju Federacije BiH, primarne nadležnosti institucija šumarske administracije i izvora finansiranja istih.

Grafikon 1: Pregled javne šumarske administracije sa aspekta korištenja budžetskih sredstava

Grafikon 2: Struktura budžetskih sredstava javne šumarske administracije²⁹

Iz prednje navedenog je vidljivo da postojećim stanjem uređenosti Federacije BiH ne postoje institucije javne šumarske administracije na lokalnom nivou (gradovi i općine), te da je finansiranje institucija javne šumarske administracije isključivo vezano za budžete Federacije i kantona.

Cijenimo da predloženi model finansiranja i realno mogući novčani iznosi sredstava koji se mogu ostvariti po istom, u potpunosti su dovoljni za nesmetan rad i funkcionisanje javne šumarske administracije. U prilog navedenoj konstataciji navodimo i podatak da su provedenom analizom (poglavlje 3.2.) procijenjena godišnja novčana sredstva koja se koriste za rad šumarske administracije u iznosu od 22,78 miliona KM, a prema informacijama Federalne uprave za šumarstvo samo po osnovu naknade za unapređenje općekorisnih funkcija

²⁹ Različiti fondovi čine raspoloživa sredstva EU (trenutno predpristupna pomoć i programi zajednica) kao i sredstva međunarodnih razvojnih organizacija, a ostali prihodi predstavljaju sve druge prihode koji su ostvareni po drugim osnovama (donacije, pokloni i sl.)

šuma na području Federacije BiH moguće je ostvariti minimalna novčana sredstva u iznosu od 30 miliona KM.

U kontekstu navedenog, predloženim modelom finansiranja i strukturom budžetskih sredstava u ukupnom iznosu realno je moguće ostvariti prihode neophodne za normalno funkcionisanje javne šumarske administracije, stim da će se i određenim institucionalnim reformama u šumarstvu regulatornim mehanizmima definisati i pripadajući omjer sredstava predviđenih kako za budžete Federacije tako i budžete kantona, a provedbu ovih aktivnosti kao i aktivnosti na transformaciji institucija i definisanja institucionalnih instrumenata djelovanja obavezno zasnivati na osnovnim funkcijama javne šumarske administracije (regulatorna, vlasnička, nadzorna i administrativna).

4. Analiza uticaja zakonskog okvira po pitanju ravnopravnosti spolova na predmet Studije

Ravnopravnost spolova

Šume i šumska zemljišta kao dobra od opšteg interesa uživaju posebnu zaštitu koja se ostvaruje: trajnim očuvanjem i unapređivanjem šuma i šumskih zemljišta kao i njihovih funkcija, održivim i multifunkcionalnim gazdovanjem šumama, očuvanjem i unapređivanjem biološke i pejzažne raznovrsnosti šuma, kao i kvaliteta životne sredine. Multifunkcionalni način gazdovanja šumama podrazumijeva održivo korištenje šuma na način da se uvažavaju proizvodne, ekološke i socijalne funkcije šuma sa ciljem postizanja optimalnih koristi za društvo, što obuhvata pripremu i donošenje odluka vezanih za gazdovanja i raspolaganje šumama i šumskim zemljištem, monitoring i kontrolu vršenja tih djelatnosti. Planiranje u šumarstvu i stalni monitoring šuma su tehnička sredstva i metoda i važni preduslovi za održivo gazdovanje šumama. U postupku izrade i donošenja planskih dokumenata obezbjeđuje se učešće svih zainteresovanih strana.

S obzirom da su šume značajne za životne uslove populacije u šumskim oblastima, kao i standard života u cjelini, proces izrade politike razvoja šumarstva i navedenih planova i programa nalaže integriranje principa ravnopravnosti spolova i gender/rodnih pitanja za ravnopravnu distribuciju koristi od šumskih resursa. Pitanja održivog upravljanja šumskim resursima ne odnose se samo na drveće, biljke, tlo i vodu, već i na odnose među ljudskim bićima, njihove stavove, običaje, prakse u vezi sa sa specifičnim zadacima i upravljanjem na poslovnom planu, njihove konzumerske potrebe za šumskim proizvodima, uslugama, okolinskim dobrima, stoga gender analiza mora biti sastavni dio izrade politika, planova i programa.

Obaveza integriranja principa ravnopravnosti spolova koja proističe iz Zakona o ravnopravnosti spolova, Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine, te ratificiranih međunarodnih standarda ima i svoje finansijske aspekte i nalaže primjenu principa gender odgovornog budžetiranja pri formulisanju budžetskih programa u svakom segmentu šumarskog sektora.

Integriranje principa ravnopravnosti spolova u ovoj oblasti nalaže konzistentan pristup, što uključuje sljedeće:

- Osiguavanje da svi planovi, programi is strategije sadrže gender senzitivne cijeve
- Podizanje svijesti i izrada modula o ravnopravnosti spolova I obavezama koje proističu iz Zakona o ravnopravnosti spolova BiH I gender akcionog plana BiH za različite nivoe osoblja u svim segmentima šumarskog sektora

- Uvođenje primjene gender analize u procesu formulisanja politike i strategije razvoja šumarskog sektora
- Osiguravanje sredstava za implementaciju gender senzitivnih ciljeva
- Analiziranje postojećih podataka i definiranje kriterija za izradu gender senzitivnih indikatora za održivo upravljanje šumama
- Osiguravanje sredstava za aktivnosti na unapređivanju ravnopravnosti spolova

Ključni izazovi:

- Usklađivanje zakona, propisa i podzakonskih akata sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini;
- Izrada programa za promoviranje ravnopravnosti spolova u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine i osiguravanje finansija za njegovu implementaciju;
- Primjena gender mainstreaminga kao strategije, sa svim instrumentima koje ova strategija podrazumijeva;
- Razvoj adekvatne gender senzitivne statistike i kvalitativnih podataka;
- Ostvarivanje saradnje sa nevladinim sektorom, medijima i obrazovnim institucijama u segmentu edukacije, podizanju svijesti i diseminaciji relevantnih informacija

II. PRIJEDLOG KLJUČNIH PRINCIPA ZA IZRADU OPĆEG DIJELA ŠUMARSKOG PROGRAMA FEDERACIJE BIH

Na osnovu dobivenih rezultata i zaključaka provedenih analiza iz djelokruga rada u ovoj studiji u cilju definisanja strateškog okvira za unapređenje trenutnog stanja i prevazilaženja uočenih problema, predloženi se ključni principi koji će predstavljati osnovu za izradu Općeg dijela Šumarskog programa F BiH, odnosno šumarske politike F BiH.

1. Očuvanje i unapređenje stabilnosti šumskih ekosistema i osiguranje trajnosti gospodarenja šumskim resursima

Održavanje i unapređenje zdravstvenog stanja i vitalnosti šumskih resursa, očuvanje diverziteta šumskih ekosistema uz obezbjeđenje ekonomske, zaštitne, sociološke i ostalih funkcija šuma za dobrobit sadašnjih i budućih generacija, predstavljaju osnovne kriterije stabilnosti i trajnosti gospodarenja šumskom resursima.

2. Osiguranje multifunkcionalnosti šumskih resursa

Multifunkcionalnost šumskih resursa se ogleda kroz obavljanje različitih funkcija i to: ekoloških (zaštita biodiverziteta, staništa, zemljišta, zaštita voda, klimatska, uključujući ulogu šuma u vezivanju ugljika iz zraka), socioloških (nauka, istraživanje, obrazovanje, odbrana, zaštita naselja, objekata i infrastrukture, turizam, rekreacija, pejzažno-estetske funkcije, istorijske funkcije, umjetnost, duhovno-spiritualne funkcije i unaprijeđenje kvaliteta življenja stanovništva), te ekonomskih (prihod od proizvodnje drveta i nedrvenih šumskih proizvoda). Za funkcioniranje i održivost ovog koncepta nužno je uključenje cjelokupne drutvene zajednice u njegovom finansiranju.

3. Ostvarenje principa ekonomičnosti gospodarenja šumskim resursima

Princip ekonomičnosti podrazumjeva optimalan odnos između ulaganja i ostvarenih ukupnih direktnih i indirektnih koristi od svih funkcija, što se postiže pravilnim korištenjem i vrednovanjem svih proizvoda i usluga.

4. Vlasnik treba ostvariti korist od ustupanja resursa Korisniku

U interesu je vlasnika šume i šumskog zemljišta da ostvaruje koristi po osnovu vlasništva, uvođenjem nadoknade (rente) po osnovu ustupanja resursa korisniku. Takva odluka će doprinijeti unapređenju proizvodno-poslovnog portfolia preduzeća koji se trenutno zasniva samo na korištenju drveta.

5. Osiguranje jednakopravnosti u korištenju svih korisnika šumskih resursa

Država, kao vlasnik bi uvođenjem adekvatne nadoknade za korištenje šuma i kvalitetnijeg mehanizma kontrole gospodarenja, preduzeća šumarstva stavila u isti poslovni položaj. Rezultati poslovanja preduzeća bi zavisili od konkretnih menadžersko-organizacionih sposobnosti.

6. Participativni pristup u finansiranju multifunkcionalnog šumarstva

Šume imaju status javnog, općeg dobra, te je pravo korištenja općekorisnih funkcija šuma zagarantovano svima. Na ime korištenja tih funkcija je neophodno participacija cjelokupne društvene zajednice u cilju osiguranja održivog korištenja svih funkcija šuma.

7. Osiguranje transparentnosti u finansiranju multifunkcionalnog šumarstva

Iz prethodnog principa proizilazi princip transparentnosti koji podrazumjeva potrebu obezbjeđenja transparentnog načina prikupljanja i trošenja namjenskih sredstava uz primjenu informacionih tehnologija. To podrazumjeva definisanje instrumenata i mehanizama koji će omogućiti uspješno prikupljanje sredstava, te izradu jedinstvene metodike i standardizaciju obrazaca za evidentiranje prikupljenih i utrošenih sredstava

III. IDENTIFIKACIJA STRATEŠKIH I SPECIFIČNIH CILJEVA, TE IZRADA AKCIONOG PLANA MJERA ZA REALIZACIJU PREDLOŽENIH CILJEVA (UKLJUČUJUĆI FINANSIJSKI PLAN, ROKOVE I ODGOVORNOSTI) ZA IZRADU OPERATIVNOG DIJELA ŠUMARSKOG PROGRAMA FEDERACIJE BIH

Da bi se omogućilo rješavanje identifikovanih ključnih problema u finansiranju multifunkcionalnog šumarstva za postizanje održivog, transparentnog i efikasnog modela finansiranja u šumarstvu, definisali smo sljedeće strateške ciljeve:

Cilj 1: Uspostaviti odgovarajući sistem finansiranja šumsko-uzgojnih radova

Cilj 2: Uspostaviti odgovarajuće mehanizme i instrumente za prikupljanje sredstava općekorisnih funkcija šuma i praćenje njihovog utroška

Cilj 3: Uspostaviti funkcionalan sistem organizacije i finansiranja javne šumarske administracije

Cilj 4: Stvarati preduslove za korištenje dostupnih fondova EU u sektoru šumarstva

U okviru svakog definisanog strateškog cilja, definisali smo niz specifičnih ciljeva i za njih vezanih konkretnih aktivnosti, koje će voditi ka dostizanju strateškog cilja. Prikaz je takođe dat i tabelarno, uključujući finansijski plan, odgovornost i rokove za realizaciju.

STRATEŠKI CILJ 1: USPOSTAVITI ODGOVARAJUĆI SISTEM FINANSIRANJA ŠUMSKO-UZGOJNIH RADOVA

Specifični ciljevi: 1.1. Donošenje odgovarajućeg zakonskog rješenja

1.2. Izrada metodike utvrđivanja naknade (rente)

1.3. Osiguranje transparentnog usmjeravanje sredstava prikupljenih po osnovu rente

STRATEŠKI CILJ 2: USPOSTAVITI ODGOVARAJUĆE MEHANIZME I INSTRUMENTE ZA PRIKUPLJANJE SREDSTAVA OPĆEKORISNIH FUNKCIJA ŠUMA I PRAĆENJE NJIHOVOG UTROŠKA

- Specifični ciljevi:**
- 2.1. Donošenje zakonskih propisa**
  - 2.2. Osiguranje efikasnog metoda prikupljanja sredstava od općekorisnih funkcija šuma**
  - 2.3. Osiguranje transparentnog trošenja prikupljenih sredstava**

STRATEŠKI CILJ 3: USPOSTAVITI FUNKCIONALAN SISTEM ORGANIZACIJE I FINANSIRANJA JAVNE ŠUMARSKE ADMINISTRACIJE

- Specifični ciljevi:**
- 3.1. Donošenje zakonskih propisa**
  - 3.1. Uspostavljanje sistema vertikalne koordinacije**
  - 3.2. Uspostava održivog modela finansiranja javne šumarske administracije**

STRATEŠKI CILJ 4: STVARATI PREDUSLOVE ZA KORIŠTENJE DOSTUPNIH FONDOVA EU U SEKTORU ŠUMARSTVA

- Specifični ciljevi:**
- 4.1. Edukacija uposlenih javne šumarske administracije**
  - 4.2. Promjena postojećih pravilnika o unutrašnjoj organizaciji institucija javne šumarske administracije i imenovanje stručne osobe zadužene za praćenje i korištenje dostupnih sredstava EU i MRO**

STRATEŠKI CILJ 1: USPOSTAVITI ODGOVARAJUĆI SISTEM FINANSIRANJA ŠUMSKO-UZGOJNIH RADOVA

U cilju rješavanja ovog ključnog problema je potrebno uspostaviti odgovarajući model finansiranja šumsko-uzgojnih radova. Rješenje ovog problema je u najvećoj mjeri ovisno o odlučnosti vlasnika (Federacije BiH) da ostvari pravo na nadoknadu po osnovu ustupanja šumskih resursa na gospodarenje korisnicima (ŠPD).

Ukidanje jedinstvene stope po kojoj se izdvajaju sredstva za biološku reprodukciju (prostu i proširenu) i uvođenjem adekvatne naknade (rente) i kvalitetnijeg mehanizma kontrole gospodarenja, preduzeća šumarstva bi bila stavljena u isti poslovni položaj. Time bi uspješnost poslovanja najviše zavisila od njihovog vlastitog zalaganja i sposobnosti menadžmenta, a ne od prirodnih pogodnosti.

Iznos naknade bi bio različit po pojedinim područjima i zavisio bi, prije svega, od stanja šumskog fonda, tj. veličine i kvaliteta prinosa, pogodnosti za eksploataciju, potencijalnih mogućnosti korištenja ostalih proizvoda i usluga od šume, stanja izgrađenosti područja za optimalno vršenje svih funkcija šuma, te od potrebnih ulaganja u konkretno područje. Iznos naknade bi bio različit za različita područja, uz prihvatljivu mogućnost njenog negativnog iznosa s obzirom na važnost šuma sa aspekta općekorisnih funkcija.

Aдекватno rješenje pitanja finansiranja šumsko-uzgojnih radova je osnovi preduslov održivog gospodarenja šumama. Za ostvarenje ovog strateškog cilja neophodno je poduzeti mnoge aktivnosti kroz realizaciju sljedećih specifičnih ciljeva:

1.1 Donošenje odgovarajućeg zakonskog rješenja

S obzirom da trenutno ne postoji Zakona o šumama u FBiH, potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi se došlo do odgovarajućeg rješenja, i to prije svega, kroz uticaj na stvaranje jačeg lobia, djelovanjem strukovnih udruženja, uključivanjem šumarskih autoriteta, aktivnom javnom komunikacijom i intersektorskim dijalogom.

Zakonom bi trebalo definisati sistem finansiranja šumskouzgojnih radova, propisati obavezu plaćanja naknade (rente) vlasniku šuma, te pristupiti izradi pratećih podzakonskih akata. Provođenje zakonskih odredbi obezbjediti adekvatnim nadzorom od strane inspeksijske službe.

1.2. Izrada metodike utvrđivanja naknade (rente)

Usvajanjem Zakona o šumama u kome bi trebalo predvidjeti plaćanje naknade vlasniku šuma na ime njihovog korištenja od strane šumsko-privrednih društava, potrebno je izraditi Pravilnik i metodiku utvrđivanje objektivne naknade, te izvršiti njen obračun u skladu sa metodikom.

1.3. Osiguranje transparentnog usmjeravanje sredstava prikupljenih po osnovu rente

Realizacija ovog cilja će se postići utvrđivanjem jasnih kriterija za korištenje sredstava prikupljenih po osnovu rente, obezbjeđenjem transparentnosti za usmjeravanje ovih sredstava uz obezbjeđenje adekvatnog nadzora nad njihovim trošenjem. Predlažemo imenovanje Komisije od strane FMPVŠ koja će pratiti ove aktivnosti.

STRATEŠKI CILJ 2: USPOSTAVITI ODGOVARAJUĆE MEHANIZME I INSTRUMENTE ZA PRIKUPLJANJE SREDSTAVA OPĆEKORISNIH FUNKCIJA ŠUMA I PRAĆENJE NJIHOVOG UTROŠKA

U dosadašnjoj praksi evidentno je nezadovoljavajuće prikupljanje sredstava po osnovu korištenja općekorisnih funkcija šuma. U cilju unapređenja rješenja ovog problema, potrebno je uspostaviti odgovarajuće instrumente i mehanizme koji će osigurati uspješniju realizaciju.

2.1. Donošenje zakonskih propisa

S obzirom da je u toku donošenje novog Zakona o šumama, važno je poduzeti aktivnosti koje će obezbjediti njegovo što hitnije usvajanje. Zakonom treba predvidjeti stopu izdvajanja po ovom osnovu uz prijedlog da se uvede diferencirana stopa za različite korisnike dobrobiti od šuma, kako je navedeno u razradi ove problematike.

2.2. Osiguranje efikasnog metoda prikupljanja sredstava od općekorisnih funkcija šuma

Obaveznici naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma prema Zakonu o šumama Federacije BiH bi trebali evidentirati osnovicu, stopu izdvajanja i iznos uplate naknada za korištenje šuma na posebnom propisanom jedinstvenom obrascu. Obrazac bi trebao biti sastavni dio finansijskog izvještaja obaveznika. U obrascu bi takođe trebalo obavezno unijeti i podatke o neizmireniom obavezama iz proteklog perioda, što bi bilo veoma važno u slučaju eventualne potrebe za poduzimanje mjera za prisilnu naplatu za neizmirene obaveze. U cilju efikasnosti funkcionisanja ovog modela potrebna je podrška informacionog sistema. Kontrolu obračuna i uplatu naknade, osim šumarske inspekcije treba da vrši porezna uprava.

2.3. Osiguranje transparentnog trošenja prikupljenih sredstava

U cilju obezbjeđenja transparentnog utroška sredstava prikupljenih po osnovu općekorisnih funkcija šuma potrebno je, prije svega donijeti Pravilnik o utrošku sredstava i razraditi kriterije za njihovo usmjeravanje. U daljem postupku je neophodno osigurati dosljednu provedbu jasnih i mjerljivih kriterija. Bez obezbjeđenja adekvatnog nadzora nad utroškom ovih sredstava se neće postići ciljevi i njihova namjena, a to podrazumjeva jaku inspekcijsku službu.

STRATEŠKI CILJ 3: USPOSTAVITI FUNKCIONALNI SISTEM ORGANIZACIJE I FINANSIRANJA JAVNE ŠUMARSKE ADMINISTRACIJE

U skladu sa utvrđenim modela funkcionalnog upravljanja šumskim resursima potrebno je uspostaviti i organizacionu strukturu javne šumarske administracije.

3.1. Donošenje zakonskih propisa

Zakonom o šumama definisati održiv i funkcionalan sistem organizacije javne šumarske administracije vodeći računa o organizacionom ustrojstvu entiteta Federacije BiH. Na osnovu izrađenog i donesenog zakona potrebno je izraditi i u proceduri donijeti i odgovarajuće podzakonske akte.

3.2. Uspostavljanje sistema vertikalne koordinacije

Zakonom precizno definisati nadležnosti i odgovornost federalnih i kantonalnih institucija javne šumarske administracije. Ovo je naročito potrebno iz razloga ostvarivanja jasne vertikalne koordinacije i provođenja odluka vlasnika šuma kako ne bi došlo do odvajanja funkcije upravljanja od funkcije vlasništva. U postupku upravljanja šumskim resursima veoma bitno je regulatornim mehanizmom definisati nadležnost i provedbu procedure prenošenja poslova gospodarenja šumama i poslovne korespondencije.

3.3. Uspostava održivog modela finansiranja javne šumarske administracije

Za uspostavu održivog modela finansiranja javne šumarske administracije veoma bitno je uskladiti domaće zakonodavstvo i standarde sa međunarodnim standardima i razviti sistem finansiranja za održivo upravljanje šumama. Zakonom precizno definisati izvore za finansiranje javne šumarske administracije, a koji se između ostalog zasnivaju na: naknadama za korištenje šuma, naknadama za obavljanje stručnih poslova u šumama u privatnoj svojini, naknadama za unapređenje opštekorisnih funkcija šuma, naknadama za zakup šumskog zemljišta, sredstvima ostvarenih oduzimanjem i prodajom nezakonito stečene koristi od šume, sredstvima po osnovu krčenja šuma i promjene namjene šuma, federalnim i kantonalnim budžetima, raznim fondovima, koncesionim naknadama i ostalim prihodima. Značajan napredak bi se ostvario unapređenjem postojećeg modela ustrojstva, iskazivanja i prezentacije budžeta javne šumarske administracije.

STRATEŠKI CILJ 4: STVARATI PREDUSLOVE ZA KORIŠTENJE DOSTUPNIH FONDOVA EU U SEKTORU ŠUMARSTVA

4.1 Edukacija kadrova za postupke i procedure korištenja dostupnih fondova EU u sektoru šumarstva

U cilju stvaranja preduslova za korištenje dostupnih fondova EU u sektoru šumarstva neophodno je prioritarno provesti odgovarajuće edukacije i osposobljavanje uposlenih za korištenje predmetnih sredstava. Pri tome je potrebno organizovati i provesti stručne obuke uposlenika vezano za postupke i procedure korištenja dostupnih sredstava EU i međunarodnih razvojnih organizacija. Pored realizacije navedene aktivnosti neophodno je konstantno prisustvovanje seminarima i predavanjima o korištenju sredstava EU organizovanim od strane međunarodnih organizacija.

4.2. Promjena postojećih pravilnika o unutrašnjoj organizaciji institucija javne šumarske administracije i imenovanje stručne osobe zadužene za praćenje i korištenje dostupnih sredstava EU i MRO

Pored edukacije uposlenih o dostupnosti i raspoloživosti fondova EU potrebno je da institucije javne šumarske administracije provedu proceduru promjene Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i izvrše imenovanje stručne osobe za vršenje poslova praćenja i korištenja sredstava EU i MRO i podnošenja odgovarajućih aplikacija za dostupna sredstva.

AKCIONI PLAN REALIZACIJE DEFINISANIH CILJEVA SA PRIJEDLOGOM INDIKATORA ZA USPOSTAVU SISTEMA MONITORINGA I EVALUACIJE

SPECIFIČNI CILJ	AKTIVNOST	INDIKATOR USPJEHA	Finansijski plan (KM)	ODGOVORNOST	PRIORITET	ROK mjeseci
Strateški cilj 1						
Uspostaviti odgovarajući sistem finansiranja šumsko-uzgojnih radova						
1.1. Donošenje odgovarajućeg zakonskog rješenja	• Definisanje sistema finansiranja šumsko-uzgojnih radova	Usvojen Zakon sa definisanom odredbom o finansiranju šumsko-uzgojnih radova	-	FMPVŠ	I	6
	• Uvođenje obaveze plaćanja naknade (rente) vlasniku šuma	Usvojen Zakon sa definisanom obavezom plaćanja naknade	-	FMPVŠ	I	6
	• Izrada i usklađivanje pratećih podzakonskih akata	Usvojeni podzakonski akti iz predmetne problematike	-	FMPVŠ	I	12
	• Adekvatno praćenje provođenja zakonskih odredbi (jačanje inspeksijske službe)	Pozitivni izvještaji o provođenju zakonskih odredbi	-	FMPVŠ	I	60
1.2. Izrada metodike utvrđivanja naknade (rente)	• Izrada Pravilnika i metodike o utvrđivanju naknade (rente) na naučnim osnovama	Usvojena metodika utvrđivanja naknade	100.000	FMPVŠ	I	12
	• Obračun naknade u skladu	Ugovori o korištenju				

	sa metodikom	šuma i šumskog zemljišta uz plaćanje određenog iznosa naknade	250.000	FMPVŠ	I	18
1.3. Osiguranje transparentnog usmjeravanja sredstava prikupljenih po osnovu rente	<ul style="list-style-type: none"> • Utvrđivanje jasnih kriterija za korištenje sredstava prikupljenih po osnovu rente 	Izrađeni i usvojeni kriteriji	-	FMPVŠ	I	12
	<ul style="list-style-type: none"> • Obezbjedenje transparentnosti za usmjeravanje ovih sredstava 	Javno objavljeni kriteriji i odluke o utrošcima	-	FMPVŠ	I	60
	<ul style="list-style-type: none"> • Obezbjedenje nadzora kod utroška tih sredstava (npr. formiranje posebne komisije) 	Izveštaji o utrošku sredstava	-	FMPVŠ	I	60
Strateški cilj 2: Uspostaviti odgovarajuće mehanizme i instrumente za prikupljanje sredstava općekorisnih funkcija šuma i praćenje utroška tih sredstava						
2.1. Donošenje zakonskih propisa	<ul style="list-style-type: none"> • Zakonom propisati obavezu izdvajanja sredstava na ime korištenja općekorisnih funkcija šuma 	Usvojen Zakon sa propisanom obavezom	-	FMPVŠ	I	12
	<ul style="list-style-type: none"> • Zakonom propisati stopu izdvajanja (preporuka je diferencirana stopa za različite korisnike) 	Usvojen Zakon sa propisanom stopom	-	FMVPŠ	I	12
2.2 Osiguranje	<ul style="list-style-type: none"> • Propisati jedinstven 	Urađen i prihvaćen	-	FMPVŠ		

efikasnog metoda prikupljanja sredstava od općekorisnih funkcija šuma	obrazac za obračun i uplate nadoknade za općekorisne funkcije šuma	obrazac			I	12
	<ul style="list-style-type: none"> Razviti model za obezbjeđenje informacija o uplaćenim i obračunatim sredstvima, kako bi se blagovremeno mogao pokrenuti postupak prinudne naplate (podrška informacionog sistema) 	Razvijen i prihvaćen model	200.000	FMPVŠ	II	18
	<ul style="list-style-type: none"> Intenzivirati rad nadležnih inspeksijskih službi u cilju kontrole prikupljanja sredstava općekorisnih funkcija šuma 	Izvještaji o prikupljenim sredstvima	-	FMPVŠ FUIP KUIP	I	60
2.3. Osiguranje transparentnog trošenja prikupljenih sredstava	<ul style="list-style-type: none"> Izraditi kriterije o utrošku sredstava općekorisnih funkcija šuma 	Izrađeni i usvojeni kriteriji	-	FMPVŠ	I	12
	<ul style="list-style-type: none"> Razviti jedinstven i transparentan pristup u praćenju, nadgledanju i kontroli najmjenskog trošenja sredstava općekorisnih funkcija šuma 	Propisane procedure za kontrolu trošenja	-	FU za šumarstvo KU za šumarstvo	I	60
Strateški cilj 3						

Uspostaviti funkcionalni sistem organizacije i finansiranja javne šumarske administracije						
3.1. Donošenje zakonskih propisa	<ul style="list-style-type: none"> Zakonom propisati održiv i funkcionalan sistem organizacije javne šumarske administracije 	Usvojen Zakon sa propisanim sistemom organizacije JŠA	-	FMPVŠ	I	6
	<ul style="list-style-type: none"> Izraditi odgovarajuće podzakonske akte 	Izrađeni i usvojeni podzakonski akti	-	FMPVŠ	I	12
3.2. Uspostavljanje sistema vertikalne koordinacije	Zakonom precizno definisati nadležnosti i odgovornost federalnih i kantonalnih institucija javne šumarske administracije u postupku upravljanja, prenošenja poslova gospodarenja šumama i poslovne korespodencije	Usvojen Zakon sa definisanim nadležnostima federalnih i kantonalnih institucija	-	FMPVŠ	I	6
3.3 Uspostava održivog modela finansiranja javne šumarske administracije	<ul style="list-style-type: none"> Uskladiti domaće zakonodavstvo i standarde sa međunarodnim standardima i razviti sistem finansiranja za održivo upravljanje šumama 	Usvojen Zakon sa propisanim sistemom finansiranja JŠA	-	FMPVŠ	I	6
	Zakonom precizno definisati izvore za finansiranje javne šumarske administracije	Usvojen Zakon sa definisanim izvorima finansiranja JŠA		FMPVŠ	I	6
	<ul style="list-style-type: none"> Razviti model za 			FMPVŠ		

	svrsishodno ustrojavanje, iskazivanje i prezentaciju budžeta institucija JŠA	Razvijen model	-	FU za šumarstvo FUIP KUIP	II	12
Strateški cilj 4						
Stvaranje preduslove za korištenje dostupnih fondova EU u sektoru šumarstva						
4.1 Edukacija kadrova za postupke i procedure korištenja dostupnih fondova EU u sektoru šumarstva	<ul style="list-style-type: none"> • Organizovanje stručnih obuka vezano za postupke i procedure korištenja dostupnih sredstava EU i MRO • Prisustvovanje seminarima i predavanjima o korištenju sredstava EU organizovanim od strane međunarodnih organizacija 	Izveštaji o održanim seminarima	20.000	FMPVŠ	II	12
		Izveštaji o broju učesnika na seminarima	30.000	JŠA	II	12
4.2 Promjena postojećih pravilnika o unutrašnjoj organizaciji institucija javne šumarske administracije i imenovanje stručne osobe zadužene za praćenje i korištenje	<ul style="list-style-type: none"> • Provedba procedure korekcije postojećih i donošenja novih Pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta i opisa poslova u institucijama javne šumarske administracije • Imenovanje stručne osobe za vršenje poslova praćenja i korištenja sredstava EU i MRO i podnošenja odgovarajućih aplikacija za dostupna sredstva 	Usvojen novi Pravilnik	-	FMPVŠ	II	12
		Imenovana osoba za date poslove	100.000	JŠA	II	60

dostupnih sredstava EU i MRO						
UKUPNO			700.000			

FINANSIJSKI PLAN ZA IZRADU OPERATIVNOG DIJELA ŠUMARSKOG PROGRAMA FBIH

AKTIVNOST	TROŠKOVI PO GODINAMA (KM)					UKUPNO KM
	2012	2013	2014	2015	2016	
Strateški cilj 1						
Uspostaviti odgovarajući sistem finansiranja šumsko-uzgojnih radova						
1.1.1. Definisanje sistema finansiranja šumsko-uzgojnih radova	-	-	-	-	-	-
1.1.2 Uvođenje obaveze plaćanja naknade (rente) vlasniku šuma	-	-	-	-	-	-
1.1.3. Izrada i usklađivanje pratećih podzakonskih akata	-	-	-	-	-	-
1.1.4. Adekvatno praćenje provođenja zakonskih odredbi (jačanje inspeksijske službe)	-	-	-	-	-	-
1.2. 1. Izrada Pravilnika i metodike o utvrđivanje naknade (rente) na naučnim osnovama	100.000	-	-	-	-	100.000
1.2.2. Obračun naknade u skladu sa Metodikom	125.000	125.000	-	-	-	250.000
1.3.1. Utvrđivanje jasnih kriterija za korištenje sredstava prikupljenih po osnovu rente	-	-	-	-	-	-
1.3.2. Obezbjeđenje transparentnosti za usmjeravanje ovih sredstava	-	-	-	-	-	-

1.3.3. Obezbjedenje nadzora kod utroška tih sredstava (npr. formiranje posebne komisije)	-	-	-	-	-	-
Strateški cilj 2: Uspostaviti odgovarajuće mehanizme i instrumente za prikupljanje sredstava općekorisnih funkcija šuma i praćenje utroška tih sredstava						
2.1.1. Zakonom propisati obavezu izdvajanja sredstava na ime korištenja općekorisnih funkcija šuma	-	-	-	-	-	-
2.1.2. Zakonom propisati stopu izdvajanja (preporuka je diferencirana stopa za različite korisnike)	-	-	-	-	-	-
2.2.1. Propisati jedinstven obrazac za obračun i uplate nadoknade za općekorisne funkcije šuma	-	-	-	-	-	-
2.2.2. Razviti model za obezbjeđenje informacija o uplaćenim i obračunatim sredstvima, kako bi se blagovremeno mogao pokrenuti postupak prinudne naplate (podrška informacionog sistema)	100.000	100.000	-	-	-	200.000
2.2.3. Intenzivirati rad nadležnih inspeksijskih službi u cilju kontrole prikupljanja sredstava općekorisnih funkcija šuma	-	-	-	-	-	-
2.3.1. Izraditi kriterije o utrošku sredstava općekorisnih funkcija šuma	-	-	-	-	-	-
2.3.2. Razviti jedinstven i transparentan pristup u praćenju, nadgledanju i kontroli najmjenskog trošenja sredstava općekorisnih funkcija šuma	-	-	-	-	-	-
Strateški cilj 3 Uspostaviti funkcionalni sistem organizacije i finansiranja javne šumarske administracije						

3.1.1. Zakonom propisati održiv i funkcionalan sistem organizacije javne šumarske administracije	-	-	-	-	-	-
3.1.2. Izraditi odgovarajuće podzakonske akte	-	-	-	-	-	-
3.2.1. Zakonom precizno definisati nadležnosti i odgovornost federalnih i kantonalnih institucija javne šumarske administracije u postupku upravljanja, prenošenja poslova gospodarenja šumama i poslovne korespodencije	-	-	-	-	-	-
3.3.1. Uskladiti domaće zakonodavstvo i standarde sa međunarodnim standardima i razviti sistem finansiranja za održivo upravljanje šumama	-	-	-	-	-	-
3.3.2. Zakonom precizno definisati izvore za finansiranje javne šumarske administracije	-	-	-	-	-	-
3.3.3. Razviti model za svrsishodno ustrojavanje, iskazivanje i prezentaciju budžeta institucija JŠA	-	-	-	-	-	-
Strateški cilj 4 Stvaranje preduslove za korištenje dostupnih fondova EU u sektoru šumarstva						
4.1.1. Organizovanje stručnih obuka vezano za postupke i procedure korištenja dostupnih sredstava EU i MRO	20.000	-	-	-	-	20.000
4.1.2. Prisustvovanje seminarima i predavanjima o korištenju sredstava EU organizovanim od strane međunarodnih organizacija	30.000	-	-	-	-	30.000
4.2.1. Provedba procedure korekcije postojećih i donošenja novih Pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta i opisa	-	-	-	-	-	-

poslova u institucijama javne šumarske administracije						
4.2.2. Imenovanje stručne osobe za vršenje poslova praćenja i korištenja sredstava EU i MRO i podnošenja odgovarajućih aplikacija za dostupna sredstva	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	100.000
UKUPNO POTREBNA SREDSTVA (KM)	395.000	245.000	20.000	20.000	20.000	700.000

PRILOZI:

PRILOG 1.

Tabela 1. EFEKTI DONOŠENJA UREDBE O ŠUMAMA NA KORISNIKE DRŽAVNIH ŠUMA
(Podaci za ŠPD "UNSKO-SANSKE ŠUME" d.o.o Bos.Krupa za 2007.godinu)

R/B	OPIS	Vrijed. u KM	Zakon o šumama F BiH					Uredba o šumama F BiH					0,07% ostvar. prihoda ostala pred.
			ŠPD			Iz budžeta kantona za općine 2%	0,1% ostvar. prihoda ostala pred.	ŠPD (korisnik šuma)					
			Prost. repr. 15%	Prošir. repr. -3%	Ukupno			Prosta reprodu- kcija	Naknada u visini 7%				
									5% općine	1% budžet F BiH	1% budžet Kanton	Ukupno	
1.	Prihod od prodaje drvnih sortimenata	27.877.167	4.181.575	836.315	5.017.800	557.543	??	Po ŠPO-i	923.512	184.702	184.702	1.292.917	
2.	Usluge u šumarstvu (sječa-izvoz-iznos)	9.406.920											
UKUPNO (1-2)		18.470.247		836.315		557.543						1.292.917	

Tabela 2. EFEKTI DONOŠENJA UREDBE O ŠUMAMA NA KORISNIKE DRŽAVNIH ŠUMA
(Podaci za ŠPD "UNSKO-SANSKE ŠUME" d.o.o Bos.Krupa za 2008.godinu)

R/B	OPIS	Vrijed. u KM	Zakon o šumama F BiH					Uredba o šumama F BiH					0,07% ostvar. prihoda ostala pred.
			ŠPD			Iz budžeta kantona za općine 2%	0,1% ostvar. prihoda ostala pred.	ŠPD (korisnik šuma)					
			Prost. repr. 15%	Prošir. repr. -3%	Ukupno			Prosta reprodu- kcija	Naknada u visini 7%				
									5% općine	1% budžet F BiH	1% budžet Kanton	Ukupno	
1.	Prihod od prodaje drvnih sortimenata	27.580.944	4.137.142	827.428	4.946.570	551.617	??	Po ŠPO-i	937.517	187.603	187.603	1.312.723	??
2.	Usluge u šumarstvu (sječa-izvoz-iznos)	8.830.601											
UKUPNO (1-2)		18.750.343		827.428								1.312.723	

Poređenjem podataka obračunate proširene reprodukcije šuma 3% (Zakon o šumama) sa podatkom obaveze naknade u visini 7% (Uredba o šumama), proizilazi da se obaveza (Zakon o šumama) korisnika državnih šuma uvećala više od 50%. Također koristi općinama po Uredbi o šumama su porasle između 60 – 70%

PRILOG 2. Pregled planiranog broja uposlenika, uposlenih kadrova sa 31.12.2008., potrebnog broja za upošljavanje i procenta uposlenosti po institucijama javne šumarske administracije

Red.br .	INSTITUCIJA	Planiran o	Uposleno (31.12.2008)	Potrebn o uposliti	% uposl.
1	FEDERALNA UPRAVA ZA ŠUMARSTVO	18	7	11	39
2	KANTONALNE UPRAVE ZA ŠUMARSTVO				
	UNSKO-SANSKI KANTON	79	55	24	70
	POSAVSKI KANTON	7	2	5	29
	TUZLANSKI KANTON	4	4	0	100
	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON	124	117	7	94
	BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON	15	11	4	73
	SREDNJOBOSANSKI KANTON	110	105	5	95
	HERCEGOVAČKO-NERETVANJSKI KANTON	65	5	60	8
	ZAPADNO-HERCEGOVAČKI KANTON	23	17	6	74
	SARAJEVSKI KANTON	55	20	35	36
	HERCEGBOSANSKI KANTON	63	45	18	71
	SVEGA	545	381	164	70
3	FEDERALNA ŠUMARSKA INSPEKCIJA	6	5	1	83
4	KANTONALNA ŠUMARSKA INSPEKCIJA				
	UNSKO-SANSKI KANTON	3	3	0	100
	POSAVSKI KANTON	0	0	0	0
	TUZLANSKI KANTON	3	3	0	100
	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON	4	2	2	50
	BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON	1	1	0	100
	SREDNJOBOSANSKI KANTON	3	3	0	100
	HERCEGOVAČKO-NERETVANJSKI KANTON	2	2	0	100
	ZAPADNO-HERCEGOVAČKI KANTON	1	1	0	100
	SARAJEVSKI KANTON	3	3	0	100
	HERCEGBOSANSKI KANTON	2	2	0	100
	SVEGA	22	20	2	91
SVEUKUPNO		591	413	178	70

PRILOG 3. Pregled planiranog planiranog budžeta i izvršenje istog po institucijama javne šumarske administracije za period 2003-2008. godina

Red. br.	INSTITUCIJA	Budžetska godina	Planirano budžetom (KM)	Izvršenje budžeta (KM)	%
1	FEDERALNA UPRAVA ZA ŠUMARSTVO	2003	336.000,00	336.000,00	100,00
		2004	336.000,00	336.000,00	100,00
		2005	336.000,00	336.000,00	100,00
		2006	336.000,00	336.000,00	100,00
		2007	336.000,00	336.000,00	100,00
		2008	336.000,00	336.000,00	100,00
		2003-2008	2.016.000,00	2.016.000,00	100,00
2	KANTONALNE UPRAVE ZA ŠUMARSTVO				
	Kantonalna uprava za šumarstvo UNSKO-SANSKOG KANTONA	2003	-	-	-
		2004	-	-	-
		2005	189.210,00	2.159,00	1,14
		2006	532.000,00	52.649,00	9,90
		2007	1.182.300,00	400.844,00	33,90
		2008	1.525.774,00	644.636,00	42,25
		2003-2008	3.429.284,00	1.100.288,00	32,09
	Kantonalna uprava za šumarstvo POSAVSKOG KANTONA	2003	-	-	-
		2004	-	-	-
		2005	37.000,00	37.000,00	100,00
		2006	50.000,00	50.000,00	100,00
		2007	90.000,00	90.000,00	100,00
		2008	310.000,00	309.992,86	100,00
		2003-2008	487.000,00	486.992,86	100,00
	Kantonalna uprava za šumarstvo TUZLANSKOG KANTONA	2003	-	-	-
		2004	-	-	-
		2005	3.000.000,00	1.067.237,00	35,57
		2006	3.000.000,00	643.945,00	21,46
		2007	2.500.000,00	678.042,00	27,12
		2008	2.300.000,00	797.421,00	34,67
		2003-2008	10.800.000,00	3.186.645,00	29,51

	Kantonalna uprava za šumarstvo ZENICKO-DOBOJSKOG KANTONA	2003	-	-	-
		2004	-	-	-
		2005	2.262.800,00	819.071,00	36,20
		2006	3.735.300,00	1.849.812,00	49,52
		2007	3.606.600,00	2.247.800,00	62,32
		2008	3.274.000,00	2.842.727,00	86,83
		2003-2008	12.878.700,00	7.759.410,00	60,25
	Kantonalna uprava za šumarstvo BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA	2003	-	-	-
		2004	107.198,00	86.883,00	81,05
		2005	105.740,00	98.116,00	92,79
		2006	130.640,00	113.131,00	86,60
		2007	156.257,00	134.264,00	85,93
		2008	252.690,00	243.745,00	96,46
		2003-2008	752.525,00	676.139,00	89,85
	Kantonalna uprava za šumarstvo SREDNJOBOSANSKOG KANTONA	2003	74.979,00	35.810,00	47,76
		2004	789.716,00	371.211,00	47,01
		2005	902.548,00	740.233,00	82,02
		2006	2.489.863,00	2.314.973,00	92,98
		2007	2.879.743,00	2.719.906,00	94,45
		2008	2.801.000,00	2.785.278,00	99,44
		2003-2008	9.937.849,00	8.967.411,00	90,23
2	Kantonalna uprava za šumarstvo HERCEGOVAČKO- NERETVANJSKOG KANTONA	2003			
		2004			
		2005			
		2006			
		2007			
		2008			
		2003-2008	-	-	
	Kantonalna uprava za šumarstvo ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA	2003			
		2004			
		2005			
		2006			
		2007			
		2008			
		2003-2008	-	-	
	Kantonalna uprava za šumarstvo	2003	-	-	-

	SARAJEVSKOG KANTONA	2004	3.650.745,00	3.305.841,76	90,55
		2005	5.137.270,00	3.565.545,20	69,41
		2006	5.500.000,00	4.904.679,82	89,18
		2007	4.818.500,00	4.392.801,93	91,17
		2008	4.228.900,00	3.207.217,57	75,84
		2003-2008	23.335.415,00	19.376.086,28	83,03
	Kantonalna uprava za šumarstvo HERCEGBOSANSKOG KANTONA	2003			
		2004			
		2005			
		2006			
		2007			
		2008			
		2003-2008	-	-	
	SVEGA KANTONALNE UPRAVE ZA ŠUMARSTVO	2003	74.979,00	35.810,00	47,76
		2004	4.547.659,00	3.763.935,76	82,7664
		2005	11.634.568,00	6.329.361,20	54,4013
		2006	15.437.803,00	9.929.189,82	64,3174
		2007	15.233.400,00	10.663.657,93	70,0018
		2008	14.692.364,00	10.831.017,43	73,7187
		2003-2008	61.620.773,00	41.552.972,14	67,4334
3	FEDERALNA ŠUMARSKA INSPEKCIJA	2003			
		2004			
		2005			
		2006			
		2007			
		2008			
		2003-2008	-	-	
4	KANTONALNA ŠUMARSKA INSPEKCIJA	2003			
		2004			
		2005			
		2006			
		2007			
		2008			
		2003-2008	-	-	
SVEUKUPNO		2003	410.979,00	371.810,00	90,47
		2004	4.883.659,00	4.099.935,76	83,95
		2005	11.970.568,00	6.665.361,20	55,68
		2006	15.773.803,00	10.265.189,82	65,08

	2007	15.569.400,00	10.999.657,93	70,65
	2008	15.028.364,00	11.167.017,43	74,31
	2003-2008	63.636.773,00	43.568.972,14	68,47

PRILOG 4. Pregled budžeta planiranog za rad čuvarske službe i izvršenje istog po kantonalnim upravama za šumarstvo za period 2003-2008. godina

INSTITUCIJA	Budžetska godina	Odobreno budžetom (KM)	Dio budžeta za rad čuvarske službe (KM)	Izvršenje dijela budžeta za rad čuv. službe (KM)	% (4/3)	% (5/4)
1	2	3	4	5	4	5
Kantonalna uprava za šumarstvo UNSKO-SANSKOG KANTONA	2003	-	-	-	-	-
	2004	-	-	-	-	-
	2005	189.210,00	189.210,00	189.210,00	100,00	100,00
	2006	532.000,00	351.073,00	318.656,00	65,99	90,77
	2007	1.182.300,00	374.852,00	352.148,00	31,71	93,94
	2008	1.525.774,00	599.000,00	559.091,00	39,26	93,34
	2003-2008	3.429.284,00	1.514.135,00	1.419.105,00	44,15	93,72
Kantonalna uprava za šumarstvo POSAVSKOG KANTONA	2003	-	-	-		
	2004	-	-	-		
	2005	37.000,00	-	-		
	2006	50.000,00	-	-		
	2007	90.000,00	-	-		
	2008	310.000,00	-	-		
	2003-2008	487.000,00	-	-		
Kantonalna uprava za šumarstvo TUZLANSKOG KANTONA	2003					
	2004					
	2005	3.000.000,00	1.067.237,00	1.067.237,00	35,57	100,00
	2006	3.000.000,00	700.000,00	643.945,00	23,33	91,99
	2007	2.500.000,00	700.000,00	678.042,00	28,00	96,86
	2008	2.300.000,00	920.000,00	797.421,00	40,00	86,68
	2003-2008	10.800.000,00	3.387.237,00	3.186.645,00	31,36	94,08
Kantonalna uprava za šumarstvo ZENIČKO-DOBOJSKOG	2003	-	-	-	-	-
	2004	-	-	-	-	-

KANTONA	2005	2.262.800,00	825.000,00	-	36,46	0,00
	2006	3.735.300,00	1.403.300,00	1.077.019,00	37,57	76,75
	2007	3.606.600,00	1.577.200,00	1.500.336,00	43,73	95,13
	2008	3.274.000,00	1.618.400,00	1.536.499,00	49,43	94,94
	2003-2008	12.878.700,00	5.423.900,00	4.113.854,00	42,12	75,85
Kantonalna uprava za šumarstvo BOSANSKO- PODRINJSKOG KANTONA	2003	-	-	-		
	2004	107.198,00	80.398,00	80.398,00	75,00	100,00
	2005	105.740,00	74.000,00	74.000,00	69,98	100,00
	2006	130.640,00	97.000,00	97.000,00	74,25	100,00
	2007	156.257,00	117.000,00	117.000,00	74,88	100,00
	2008	252.690,00	151.600,00	151.600,00	59,99	100,00
	2003-2008	752.525,00	519.998,00	519.998,00	69,10	100,00
Kantonalna uprava za šumarstvo SREDNJOBOSANSKOG KANTONA	2003	74.979,00	68.230,89	32.587,10	91,00	47,76
	2004	789.716,00	718.641,56	337.802,01	91,00	47,01
	2005	902.548,00	821.318,68	673.612,03	91,00	82,02
	2006	2.489.863,00	2.265.775,33	2.106.625,43	91,00	92,98
	2007	2.879.743,00	2.620.566,13	2.475.114,46	91,00	94,45
	2008	2.801.000,00	2.548.910,00	2.534.602,99	91,00	99,44
	2003-2008	9.937.849,00	9.043.442,59	8.160.344,02	91,00	90,23
Kantonalna uprava za šumarstvo HERCEGOVAČKO- NERETVANJSKOG KANTONA	2003					
	2004					
	2005					
	2006					
	2007					
	2008					
	2003-2008	-	-	-		
Kantonalna uprava za šumarstvo ZAPADNOHERCEGO- VAČKOG KANTONA	2003					
	2004					
	2005					
	2006					

	2007					
	2008					
	2003-2008	-	-	-		
Kantonalna uprava za šumarstvo SARAJEVSKOG KANTONA	2003	-	-	-		
	2004	3.650.745,00	-	-	-	
	2005	5.137.270,00	-	-	-	
	2006	5.500.000,00	-	-	-	
	2007	4.818.500,00	-	-	-	
	2008	4.228.900,00	-	-	-	
	2003-2008	23.335.415,00	-	-	-	
Kantonalna uprava za šumarstvo HERCEGBOSANSKOG KANTONA	2003					
	2004					
	2005					
	2006					
	2007					
	2008					
	2003-2008	-	-	-		
SVEGA KANTONALNE UPRAVE ZA ŠUMARSTVO	2003	74.979,00	68.230,89	32.587,10	91,00	47,76
	2004	4.547.659,00	799.039,56	418.200,01	17,57	52,34
	2005	11.634.568,00	2.976.765,68	2.004.059,03	25,59	67,32
	2006	15.437.803,00	4.817.148,33	4.243.245,43	31,20	88,09
	2007	15.233.400,00	5.389.618,13	5.122.640,46	35,38	95,05
	2008	14.692.364,00	5.837.910,00	5.579.213,99	39,73	95,57
	2003-2008	61.620.773,00	19.888.712,59	17.399.946,02	32,28	87,49

KORIŠTENA LITERATURA:

1. Bosna i Hercegovina, Ministarstvo financija i trezora, Forum za koordinaciju donatora Bosne i Hercegovine PREGLED AKTIVNOSTI DONATORA 2008-2009
2. Delić, S. 2006: Istraživanje modela finansiranja biološke reprodukcije u šumarstvu BiH, doktorska disertacija, Šumarski fakultet, Sarajevo
3. Elaborat participativnog procesa izrade ŠP FBiH
4. Informacije o gospodarenju šumama u FBiH (2003-2008): Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
5. Kantonalni zakoni o šumama
6. Metodika utvrđivanja proizvodne vrijednosti šuma kao osnova za objektivnu procjenu iznosa naknade na korištenje šuma, naučni rad (izrada u toku)
7. Nacrt Zakona o šumama F BiH, 2010
8. Projekat razvoja i očuvanja šuma-PAD, 2006
9. Projekat razvoja i očuvanja šuma: Ekonomsko-finansijska studija
10. Plan i program rada za izradu ŠP FBiH
11. Revikon, EU fondovi, Sarajevo 2010.
12. SNV, Priprema sektora šumarstva za korištenje fondova EU, Sarajevo 2008.
13. Studije, informacije i baze podataka resornog ministarstva koje su relevantne za izradu studije
14. Strategija šumarstva EU (1998)
15. Strategija održivog razvoja EU (2002)
16. Strategija održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara EU (2005)
17. Zakon o šumama RS, 2008
18. Zakon o šumama RH
19. Zakon o šumama R CG
20. Zakon o šumama F BiH, 2002
21. Zakon o inspekcijama F BiH,
22. Uredba o šumama F BiH, 2009
23. UNDP, Pregled aktivnosti donatora u 2007, kordinacijski forum donatora u BiH, april/travanja 2008

***

http://www.vladausk.ba/glasnici/sl_glasnik_2008/br_3_2008.pdf

http://vladat.kim.ba/Vlada/Budzet_2008/BUDZET%20TK%20ZA%202008%20GODINU.pdf

http://www.zdk.ba/Budzet_ZDK_2010.pdf

[http://www.bpkgo.ba/dokumenti/MinistarstoFinansija/2008/rashodi%20po%20budzetskim%20ko
risnicima%20%28poslije%20skupstine%29.pdf](http://www.bpkgo.ba/dokumenti/MinistarstoFinansija/2008/rashodi%20po%20budzetskim%20ko
risnicima%20%28poslije%20skupstine%29.pdf)

<http://www.vladazzh.com/files/dokumenti/proracun-zzh-04-09.pdf>

<http://mf.ks.gov.ba/node/1503>

http://www.vladahbz.com/index.php?option=com_remository&Itemid=38&func=startdown&id=71